

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

DANES:

D. D.: Od zbiranja k razdelitvi
M. KOBAL: Humana zamisel se je izrodila v nehoteno zapostavljanje delavk
J. VOLJČ: Doslej: Upravljanje po predstavnikih
Odslej: Samoupravljanje proizvajalcev
S. GASPERŠIČ: Še enkrat po prozaičnih gledaliških poteh
L. KRESE: Telesna kultura zaradi ljudi in za ljudi

Sobota 25. februarja 1961
Štev. 8, leto XIX

SEJA PREDSEDSTVA Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo

V OKVIRU

Stvari so preveč resne, da bi zbijali šale, — sami boste verjetno mislili prav tako — toda so stvari, iz katerih se lahko le norčuješ, pa čeprav so resne. Takole je:

V nekaterih podjetjih so vodstva z zelo dvomljivo dokumentacijo prepričala celo delavske svete, da je treba cene takoj povečati. (Argument za tako prepričevanje je največkrat sila enostaven, sicer zaviti še v druge podatke, toda z isto poanto: Tovariši, če ne

znižati, ker je tu odlok, ki prepoveduje spreminjanje cen. »To bi bilo protizakonito« govoričijo.

Človek zares ne ve, kaj naj bi takim ljudem prerekel, saj se očitno naručujejo iz vsega in vseh okoli sebe. Prav ti špekulanti, ki se na marsikaj poživljajo in ki v novih instrumentih niso iskali možnosti za povečanje dohodka z drugačnim gospodarjenjem, pač pa so spet začeli na vse kriplje iskati vrzeli, ki bi lah-

»BORCI ZA ZAKONITOST«

bomo zvišali cen, ne bo plač. — Razumljivo, še zlasti ne večjih dohodkov. Višje cene, zgrajene na povsem špekulantskih računih, so bile v primerih tudi naglo uveljavljene, kajti nihče ni kolektivno skušal dopovedati in dokazati, da bi se dali dohodki, med njimi tudi osebni dohodki, še kako povečati tudi po drugi poti. Zdrži špekulantskih povečevanj cen, ki nimajo z utemeljenimi ekonomskimi spremembami cen nič skupnega, so državni organi sprejeli sredi februarja odlok, ki pravi, da podjetja začasno ne morejo dražiti svojih proizvodov. Zda pa pride najlepše. Ko je prišlo do zahtev, da podjetja, ki so špekulantsko in ne utemeljeno zvišala cene, le-te zopet znižajo do starih cen, so se vodstva kar naenkrat sklicevala na odlok, na zakonitost. Pravijo namreč, da cen ni moč

ko vrgle nekaj denarja brez povečenega dela, prav ti se sklicujejo sedaj na zakonitost.

Kakšna je njihova morala, je na dan: ker v novih predpisih in v njihovem delovanju ni tako lahko najti »luknje«, kot je bilo to doslej, špekulirajo sedaj kar očitno.

Sklicevanje na zakonitost pri takih ljudeh je vsekakor nova, doslej neopredeljena kvaliteta. Postali so borci za zakonitost, ker jim to, v tem izjemnem primeru, pride prav. To je njihov argument, pa čeprav prav v tem času poznajo tudi podjetja, ki kljub odloku spreminjajo cene. Tada navzdol.

Ali ne bi kazalo v nekaterih primerih pogledati, ali je »zakonitost«, da taki ljudje sploh delajo v kolektivih, in ali jih ne bi kazalo onemogočiti?

MITJA SVAB

KOLIKO NAS »STANEJO« STROJI? 6% OBRESTI SO TU!

GOSPODARSKA NEZNANKA

Posamezne tovarne sem obiskal z povsem določenim namenom. V kratkem bo objavljen zakon, ki bo predpisoval, da bodo gospodarske organizacije v načelu plačevale 6-odstotne obresti na poslovna sredstva. Čeprav bodo uveljavljene nekatere izjeme, je to začetek izenačevanja družbenih obveznosti. Tisti, ki so bili do sedaj »rentabilni«, čeprav so stroje slabo izkoriščali, jih bodo morali poslej dobro »ožeti«. Kako pa je sploh z izkoriščanjem osnovnih sredstev v tovarnah, to je bil namen obiska.

Svojemu sluhu nisem verjel, zato sem vprašal znova:

»Ali res knjižite stroške za stroje, če stoji, 139 dinarjev na uro in če obratuje 1435 din?«

»Toliko in nič manj!«

In znova sva se z Ivanom Bervarjem, svetnikom celjske Tovarne emajlirane posode, sklonila nad kopico papirja. Vsaka številka in vsak izračun zase je opozarjal na GOSPODARSKO NEZNANKO, ki so jo v tej tovarni že začeli razreševati, marsikje pa na to še mislijo ne.

Prepričan sem bil, da bom zlahka uresničil svoj »načrt«. Če kdaj koli doslej, sem dejal sam pri sebi, potem bodo prav sedaj v podjetjih do zadnjega dinarja natančno izračunali:

- koliko obresti bodo plačali za stroje in naprave;
- koliko jih izkoriščajo do sedaj;
- kako jih bodo morali izkoriščati poslej, ker bo obdavčitev na osnovna sredstva 6%.

Računal sem in se skoraj uračunal.

Predsedniki delavskih svetov Tovarne avtomobilov v Mariboru, Elektrokovine in Hidromontaže, celjske IFA in šentjurske AL-

POS so nekam v zadregi zmigovali z rameni na vprašanje, koliko so izkoriščeni stroji v njihovi tovarni.

- »Takole, osemdeset odstotkov, se mi mdi.«
- »V računovodstvu bodo to bolje vedeli.«
- »V nekaterih oddelkih jih menda izkoriščamo petdeset odstotkov.«

Takšna nevednost me je čudila.

V celjski Emajlirki so mi takole odgovorili:

»Vprašujete, koliko so izkoriščeni naši stroji. Po pravici povedano, natančnih podatkov še nimamo. Te bomo imeli, ko bomo izračunali koliko NAS »STANEJO« STROJI, preprosteje povedano, kolikšni so STROŠKI. Če STROJ STOJI ALI OBRATUJE. Podrobnosti vam bodo razložili v tehnični pripravi dela.«

Tako sem se znašel pri Ivanu Bervarju, svetniku te tovarne, ki je pred dobrima dvema mesecema dobil nalogo, naj izračuna takšen STROŠEK za dva ali tri stroje. Svojo nalogo je opravil. Številke pa so bile tako zanimive, da je predlagal vodstvu podjetja izra-

čun takšnih stroškov za ves vzdrževalni oddelk.

»Če hočemo izračunati ta strošek,« je razlagal svetnik Bervar, »potem moramo pri izračunih upoštevati te stvari: nabavno in sedanjo vrednost stroja, investirano moč in dejansko obtežbo, število ur, ko je stroj v obratovanju, operativni prostor stroja (to je prostor za njegovo namestitve, material in prostor delavca) in režijski prostor. (Pod režijski prostor so šteti deleži sanitarnih in pisarniških prostorov na en stroj.)

Podrobnejša razčlenitev pa je potlej tale: za strošek stroja moramo računati določeno amortizacijo, obresti zanj, zavarovanje, prej omenjene stroške prostora in razsvetljave.

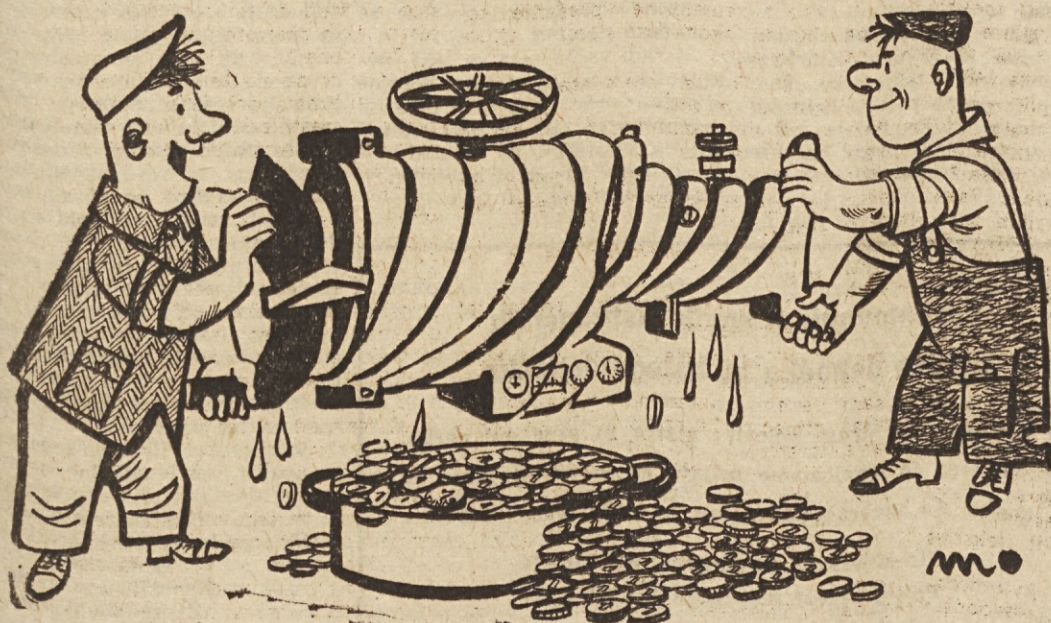
Tako dobimo skupne stroške stroja. Če stroj obratuje, velja k temu prileti še stroške za pogonsko energijo (elektriko ali plin). Če delimo seštevke teh stroškov s številom ur, ko stroj obratuje ali ko stoji, dobimo strošek za tako imenovano stojno ali obratovalno uro.«

Pregledoval sem izračune, prebiral številke in moram priznati, vsega nisem razumel. Zdelo se mi je, kot da sem skregan z matematiko.

Solski primer stroškov treh strojev bo to skreganost pojasnil:

- Stojna ura — to je ura, kadar stroj stoji — za skobelni stroj, inventarna številka 157, znaša 139 dinarjev. Če pa stroj obratuje, znaša obratovalna ura 1435 din.
- Kadar stoji stružnica, inventarna številka 87, znašajo stroški 75 dinarjev in če obratuje, 105 dinarjev.

(Nadaljevanje na 3. strani)

6-odstotne obresti

— Videti, to se splača ožemati, ne pa nati

KARIKATURA: MILAN MAVER

7 dni v sindikatih

OB OBČNEM ZBORU SINDIKALNE PODRUŽNICE »NIKO« V ŽELEZNIKIH STROKOVNJI AKI SO DOLŽNI ZAGOTOVITI REDNO DELO

● Komisija za delavsko upravljanje pri Občinskem sindikalnem svetu Kranj je skupno s predsedniki nekaterih delavskih svetov obravnavala probleme ter pripravila gradivo s področja samoupravljanja za plenum in občni zbor ObSS.

Pri tem so ugotovile, da je pobuda sindikatov za nadaljnjo decentralizacijo delavskega samoupravljanja naletela na vsestransko podporo sindikalnih organizacij in proizvajalcev sploh. Prihajajo tudi že konkretni predlogi in zahteve glede prenosa različnih pristojnosti navzdol.

Na področju decentralizacije delavskega upravljanja je opaziti viden napredek pri GG Kranj. Tam so formirali 7 ekonomskih enot vključeno z direktorijo. Ekonomske enote mesečno spremljajo izvrševanja plana proizvodnje, materialnih stroškov in zaposlovanja. Ekonomske enote razpolagajo z enim delom sklada skupne porabe, proučujejo pa možnosti upravljanja osnovnih sredstev po ekonomskih enotah in s tem v zvezi delitev celotnega dohodka po ekonomskih enotah.

● V ISKRI so na ekonomske enote prenesli odločanje o gospodarjenju z osnovnimi in obratnimi sredstvi, vso politiko zaposlovanja in skrb za človeka.

● V podjetju IBI Kranj bodo formirali 4 ekonomske enote. Po sedanjem predlogu bodo delavski sveti ekonomskih enot sprejemali in potrjevali svoje proizvodne programe, razpravljali o sredstvih za osebne dohodek in jih razdeljevali, vodili kadrovske politike, v njihovo pristojnost pa bo spadalo tudi investicijsko vzdrževanje in higiensko tehnična zaščita.

● V tovarni SAVA v Kranju bodo formirali 9 ekonomskih enot. Decentralizirati nameravajo vse tiste zadeve, o katerih lahko proizvajalci neposredno razpravljajo in vplivajo na njihovo reševanje. Po dosedanjih predlogih bo pri centralnem delavskem svetu obstajal le še investicijski sklad, sklad skupne porabe in sklad za izobraževanje.

Nasteli smo le nekaj večjih podjetij kranjskega okraja, ki se pripravljajo na nadaljnjo decentralizacijo upravljanja. Toda prav tako kot večja podjetja, se tudi manjše gospodarske organizacije zanimajo za decentralizacijo, vendar še niso našli oblik in načinov, s katerimi bi sodelovali celotni kolektivi v upravljanju podjetja.

O decentralizaciji delavskega samoupravljanja razpravljajo tudi na občnih zborskih sindikalnih podružnicah. Tako so na občnem zboru sindikalne podružnice Gornje Gorenjske obratnega Predmeja (pri Ajdovščini) ugotovili, da je treba dati obratnim delavskim svetom večje pristojnosti pri odločanju, zlasti pa pri odločanju o sredstvih, ki jih ekonomska enota ustvarja.

Okrajni sindikalni svet Murske Sobotice je sporazumno z Republiškim odborom sindikata kmetijskih, živinskih in tobačnih delavcev sklical razgovor s predsedniki in tajniki sindikalnih podružnic tega sindikata. Razpravljali so o različnih problemih, zlasti pa o delavskem samoupravljanju ter o življenjskih pogojih zaposlenih. Ugotovili so, da je treba odpraviti pomanjkljivosti, ki so bile storjene pri kmetijskih organizacijah glede razmerja investicijskih vlaganj v gospodarske in splošne potrebe.

Na občnem zboru sindikalne podružnice pri Občinskem ljudskem odboru Maribor Center je bilo izrečeno precej kritike na račun dela izvršnega odbora podružnice. Med letom se je namreč le-ta precej ukvarjal z različnimi nakupi (ozimnica), premalo pa z novim načinom nagrajevanja v javnih službah in drugimi problemi.

Letošnji občni zbori sindikalnih podružnic so značilni po tem, da na njih sindikalne organizacije odpirajo pereče probleme proizvodnje, delitve in notranjih odnosov z veliko večjo odločnostjo in zavzetostjo kot na prejšnjih. Brez dvoma je to praktičen rezultat vztrajnega zavzemanja za nagrajevanje po delovnem učinku. Odprte možnosti oziroma perspektive, ki jih proizvajalci vidijo v sistemu razdeljevanja osebnih dohodkov po delovnem učinku, delujejo na proizvajalce spodbudno, tako da si prizadevajo v okviru organov delavskega upravljanja in sindikalne organizacije čimprej odpraviti slabosti v proizvodnji in doseči čim večje uspehe.

Občni zbor sindikalne podružnice »Niko« iz Železnikov je eden tistih, kjer je sindikat realno ocenil dosežene uspehe, hkrati pa nedvomno opozoril na nekatere slabosti v organizaciji proizvodnje.

Lansoletni plan bruto produkta je znašal 706 milijonov dinarjev, letošnjega pa so povečali na milijardo 33 milijonov ali za 43 odstotkov. Za uresničitev tega plana bo potrebno izkoristiti vse notranje rezerve. Ena glavnih slabosti v proizvodnji, menijo sindikalna podružnica, da je neredna preskrba s surovinami, oziroma z izdelki njihovih kooperantov, zaradi česar je bilo v podjetju največ zastojev. To je posledica slabe organizacije in dela nekaterih strokovnih služb in pa izključne odvisnosti od posameznih kooperantov, s katerimi imajo sklenjene pomanjkljive pogodbe.

Sindikalna podružnica zahteva, da so strokovne službe dolžne

zagotoviti delavcem redno proizvodnjo, ker imajo za to potrebne strokovnjake in je to njihova osnovna naloga. Izvršni odbor ugotavlja v svojem poročilu tudi, da imajo v podjetju prevelik asortiman izdelkov in da so nekateri izdelki nedonosni.

Zaradi tega se sindikat zavzema za uvedbo čimbolj doslednega nagrajevanja po delovnem učinku, ki naj temelji na dejanskih rezultatih dela, ne pa na osebni oceni. Šele nagrajevanje po delu bo tudi strokovne službe postavilo v pravi položaj. Priprave si tudi vskladiti razmerje med naraščanjem produktivnosti dela in osebnimi dohodki. Doslej so namreč osebni dohodki zaostajali za produktivnostjo.

Eno osrednjih vprašanj občnega zbora je bilo sodelovanje celotnega kolektiva v upravljanju podjetja. Doslej je bila prešibka povezanost urave podjetja in organov upravljanja s kolektivom.

Kolektiv ni sodeloval pri formiranju mnogih važnih sklepov niti ni bil po tem o njih obveščen. Tako na primer kolektiv ni sodeloval pri formiranju sklepa delavskega sveta glede priključitve k združenju Avtomacija niti ni bil obveščen o tem sklepu. Kolektiv ni sodeloval pri sprejemanju petletnega plana itd. Zaradi takšnega delovanja mimo kolektiva je na primer prišlo tudi do tega, da so v Sorici in Dražgošah ustanovili obrat, ki so ga po treh mesecih zopet ukinili. Posledice, oziroma škodo zaradi takšnega nenačrtnega dela pa nosi ves kolektiv.

Realna analiza slabosti v dosedanjem delu in nakazane rešitve skozi prizmo razdeljevanja osebnih dohodkov po delu in demokratičnejših oblik samoupravljanja s pritegnitvijo kolektiva k upravljanju kažejo, da je sindikalna organizacija tovarne »Niko« na pravi poti. V tem okviru bo tudi novo vodstvo podjetja našlo rešitev proizvodnih in notranjih problemov.

Kr

Po reorganizaciji železnice bo treba sedaj razmišljati tudi o reorganizaciji sindikata. Tako so se pred dnevi sestali zastopniki vseh sindikalnih podružnic in novo ustanovljenih sekcij ter železniško transportnega podjetja v Novi Gorici, da bi se podrobneje pomenili o vsem tem. Menili so, da bi bilo najbolje, na novo ustanoviti sindikalne podružnice, ki bi imele svojo sindikalno podružnico, so priporočili, naj bi se vključili v sindikalno podružnico postaje Nova Gorica in Bohinjska Bistrica. Uprava ŽTP pa naj bi organizirala lastno podružnico.

Za povezavo med sindikalnimi podružnicami za posamezne dejavnosti bodo na sedežih prometnih sekcij in Sekcije za vzdrževanje proge

PRED REORGANIZACIJO SINDIKATA GORIŠKIH ŽELEZNIC

Podružnice pri nadzorstvih

nice pri vseh nadzorstvih za vzdrževanje proge, kjer so tudi sedeži ekonomskih enot. Tako se bodo ločili delavci progovno vzdrževalne službe od osebja postaj, kar menijo, da bo koristilo pri obravnavanju njihovih problemov. Zato bo osebje postaj moralo ponekod na novo organizirati sindikalne podružnice. Sklenili so, da bodo priporočili, naj bi razen sedanjih sindikalnih podružnic v Stanjelu, Novi Gorici in na postaji Bled-Jezero ustanovili nove podružnice še na postajah; Prvačina, Kanal, Most na Soči in Bohinjska Bistrica. Ker kolektiv Sekcije za varnostne in telekomunikacijske naprave ima toliko zaposlenih, da bi

skrbeli koordinacijski odbori, kjer bodo vključeni tudi vsi predsedniki sindikalnih podružnic. Na sedežih železniško transportnih podjetij (v tem primeru v Novi Gorici) pa bodo imeli plenum, ki ga bodo sestavljali voljeni predstavniki vseh sindikalnih podružnic.

Priprave na občne zборе so v teku. Nanje se temeljito pripravljajo, kajti pred novimi odbori so nemajhne odgovornosti, predvsem se zato, ker bodo letos volili organe upravljanja v novih ekonomskih enotah, pri čemer bodo imeli važno vlogo prav sindikalni odbori.

BRANKO BLENKUŠ

KJE GRADITI STANOVANJA ZA KMETIJSKE DELAVCE

Stanovanje še ni vse

O težavah, ki jih imajo kmetijska posestva zaradi pomanjkanja stanovanj, smo pisali v prejšnji številki našega lista. Kakršnikoli vzroki za to so bili, o dosednji omembe vredni gradnji stanovanj na posestvih ne moremo govoriti. Kaže pa, da se bo letos vendarle premaknil tudi ta kamen z mrtve točke. Predvsem zaradi proizvodnih razlogov, končno pa tudi zaradi večjega razumevanja. Zato pa ni nič manj pomembno novo vprašanje, kje graditi stanovanja za kmetijske delavce, kajti tudi v tem se zrcali razumevanje njihovih potreb.

Najmanj naivno bi bilo pričakovati, da bodo investitorji najprej zgradili naselje stanovanjskih blokov, v katere bi naselili kmetijske delavce, potem pa bi se lotili gradnje gospodarskih poslopij. Logično pa je, da ob obstoječem posestvu, ki mu že primanjkuje delavcev, pričnemo graditi stanovanja vsaj takrat, ko se lotijo uresničevanja velikopoteznih načrtov o novem kombinatu. Pa vendar vse doslej tega niso nikjer počeli.

Če lahko govorimo o nerazumevanju za potrebe kmetijskih delavcev (to je že precej splošno znan stavek), potem moramo omeniti zakoreninjeno miselnost, da je delo na kmetijskih posestvih neke vrste moderno taberkovanje (toda moderno zgolj na čas, ne glede na način življenja delavcev in njihov odnos do dela), pri čemer vodstva posestev ali gospodarstvenike ne zaminajo življenjske razmere delavcev. Glavno je, da delavci pospravijo pridelek z njiv in poskrbijo za živino. Zato dobijo plačo in — »mirna Bosna«. Kmetijski delavci pa morajo nekeje stanovati, morajo imeti svoj dom, kjer bi se odpočili, da bi prišli zjutraj spočiti na delo. V resnici pa so se v večini primerov morali zadovoljiti z zasilnim bivališčem na posestvu ali pa se udingati kmetom za borno streho ali pa ostati pri svojem polproletarskem statusu in obdelovati polja na domači kmetiji, ne na družbenem posestvu. Tem istim delavcem pa so takšni »gospodarski« žetoni nekdaj očitati, da ne čutijo in ne dihaajo s posestvom, da se ne zanimajo za delavsko upravljanje, da se ne izobražujejo, celo to, da so slabo občebljeni, da ne hodijo v gledališče in si ne kupujejo knjig ter radijskih sprejemnikov.

V resnici pa so delavci najmanj krivi, da je tako. Kmalu se naveličajo ne le teh očitkov, temveč življenja na posestvih in odidejo drugam. To je še posebej očitno, ko govorimo o »potrditvah« gornje karakteristike, češ, takšni so, saj smo rekli.

Stalnost zaposlenih pa je še kako pomemben pogoj za poslovanje vsakega podjetja. To je tudi tisti gospodarski razlog, ki terja pospešeno gradnjo stanovanj za kmetijske delavce, ustanavljanje obratov družbene prehrane zanje in otroška zavetišča za otroke zaposlenih kmetijskih proizvajalcev. Kajti prav to zagotavlja stalnost zaposlenih.

V novih stanovanjih ne bodo stanovali polproletarci, čeprav so to bili, tik preden so se preselili. To pa pomeni tudi konec modernega »tabrha«, ko kmetijsko posestvo dobiva podobo »tovarne«, pa čeprav bo to še vedno polje ali živinorejska farma. Tu bodo potem zaposleni tisti »pravi« delavci, ki jih posestva danes še tako pogrešajo. Kmetijski delavci pa bodo vedeli, da njihovo delo ni nič manj pomembno kot delo v katerikoli drugi panogi, v kar pa še danes niso prepričani.

S pričetkom gradnje stanovanj za kmetijske delavce pa se je pojavilo vprašanje — kje graditi stanovanja zanje? Prav je, da si odgovor na to poiščejo kmetijski že sedaj, sicer bo prepozno. Nedvomno, večina kmetijskih delavcev ne bo vesela stanovanj, ki bi jih zgradili kje poleg

samotnega hleva, pa četudi velike farme. Stanovanja bodo, najbrž pa nikoli ne bo tam potrebnih komunalnih naprav, ne trgovine, ne brivcev, ne kina, ne knjižnice in ne otroške vrtnice in ne šole. Samotne kmetije, ki so tako značilne za naše hribovite kraje in so sicer geografsko zanimive, nikakor niso več ideal sodobnega delavca. Tudi kmetijskega ne. Prav te kmetije že zapuščajo mladi ljudje; iščejo si boljše življenje in ne le zato, ker tudi tam ne bi bilo dovolj kruha. Zakaj bi potem posestva gradila sodobne stanovanjske bloke kje na samem?

Če je nujno potrebno, da je hlevar ali krmilec živine stalno ob živini, bo moral stanovati tam nekje v bližini, toda to so izjeme. Toda, za ostale delavce in strokovnjake, je boljše graditi stanovanja v naseljih. Če je posestvo blizu mesta, potem v mestu ali predmestju, če je na deželi, pa v bližini vasi. V slednjem primeru bo vas s preselitvijo delavcev (ki ne bodo hkrati kmetje v pravi pomeni besede) spremenila ne le svojo podobo temveč tudi način življenja. Prej ko slej se bo razvila v sodobno naselje s potrebnimi komunalnimi objekti, v obeh primerih pa tudi kmetijski delavci ne bodo prikrajšani za vse tisto, kar imajo ljudje v mestih ali strnjenih naseljih.

»Morali pa se bodo vozili na delo!« To je najbolj pogosti ugovor. Ali se ni lažje voziti na delo izven naselja in živeti v njem, kot pa obratno? Končno, tudi glede tega se lahko učimo od industrijskih podjetij, ki takih napak ne delajo več.

DANILO DOMAJNKO

SEJA PREDSEDSTVA Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo

(Nadaljevanje s 1. strani)

Zatiranje takih špekulativnih zročal številne probleme, s takimi špekulativnimi ukrepi pa se ti upravno-komercialnih računarjev v podjetjih, ki so uspehi z enostranskimi in nepravilnimi računskimi pridobiti podporo tudi v delavskih svetih teh podjetij, pa ne more ostati samo stvar materialne ali celo administrativne družbene intervencije, temveč je prav tako stvar politične intervencije subjektivnih socialističnih sil. Še več, izhajajoč iz dosledno izvedenega načela razdeljevanja dohodka po delu, bo morala skupnost tudi z ustrezno politiko delovanja obratnih in drugih sredstev prisiliti na tiste gospodarske organizacije, ki žele svoje dohodeke povečevati s tem, da špekulantsko izkoriščajo sedanjo specifično situacijo z ozirom na široko in demokratično diskusijo o predlaganih spremembah v gospodarskem sistemu.

Predsedstvo Republiškega sveta poziva vse sindikalne organizacije, da take primere, kjerkoli bi se pojavili, najostreje obsodijo in jih izpostavijo javni kritiki.

Iz tajništva Republiškega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije za Slovenijo

Posvetovanje o novih instrumentih delitve dohodka in čistega dohodka

Je preloženo do druge polovice marca in prve dni aprila. Zaradi tega še sprejemamo prijave za to posvetovanje do 5. marca. Za vsakega udeleženca je treba plačati 5000 din.

FINANSIJSKI STUDIO — BEOGRAD

Poštni predal 320, račun 101-707-1-393

DELAVSKA ENOTNOST

Ustanovljena 20. novembra 1942

List izdaja Republiški svet ZSJ za Slovenijo

Glavni in odgovorni urednik

MITJA SVAB

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: DORNIK PETER GASPERSIC
SONJA MAVER MILAN VOLJC JANEZ TEHNIČNI UREDNIK:
JANEZ SUSTER

List izhaja v uredniški povezavi s »Radom« - Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2, poštni predal 313-VI. telefon uredništva: 33 722 in 30 672. Račun pri Komunalni banki v Ljubljani št. 600 705/1 83. Posamezna številka stane 20 din. - Naročnina je četrtletna 250 polletna 500 in letna 1000 din. - List tiska CJP »Ljudska pravica« - Poština plačana v gotovini

PO DVEH MESECIH POSTREŽNIN OD ZBIRANJA K RAZDELITVI

Te dni bosta minula dva meseca, odkar so v vseh večjih gostinskih podjetjih Slovenije pričeli zaračunavati postrežnino. V tem času so gostinski delavci lahko premislili, za kaj bodo namenili tako zbrana sredstva. Prav postrežnina je že spodbudila nekatere kolektive k izdelavi popolnejših in novih pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov.

V Kolodvorski restavraciji v Ljubljani so sprejeli načela novega pravilnika o razdeljevanju osebnih dohodkov. Osebnih dohodkov vsakega zaposlenega naj bi bili neposredno odvisni od ustvarjenega čistega dohodka. S sredstvi, zbranimi z zaračunavanjem postrežnine, bodo izplačevali osebne dohodke strežnemu osebju, ki bo ta sredstva tudi zbralo. Vsak natakhar bo imel svojo normo glede na finančni plan prometa. Sedem do devet odstotkov od tega (izpolnjene norme) bo predstavljalo bruto osebni dohodek natakharjev. Ta odstotek je dvisen od točkvene vrednosti posameznega delovnega mesta.

Morebitni ostanek nerazdeljene postrežnine postane sestavni del čistega dohodka, ki ga bodo razdelili med ostale glede na uspeh posameznih ekonomskih enot. Finančni plan vse gospodarske organizacije in ekonomskih enot pa vnaprej določa razmerje med skladi in osebnimi dohodki v čistem dohodku gospodarske orga-

nizacije. Po predvidevanju naj bi bilo to razmerje 35 odstotkov za sklade in 65 odstotkov za osebne dohodke.

To so načela, po katerih so že izplačali akontacije osebnih dohodkov. Podrobneje bo moč o sistemu in njegovih posledicah pisati po prvem tromesečju, ko bodo v tem podjetju že poznali svoje družbene obveznosti, od katerih je odvisen čisti dohodek podjetja.

V Kolodvorski restavraciji je uvedba postrežnine bistveno vplivala na spremembo delitve osebnih dohodkov. Medtem ko so prve dni nergali gostje, nakatarji pa računali, koliko so »oškodovani« (ker odslej dobe manj napitnine, čeprav le-ta ni v nikakršni zvezi s postrežnino), sedaj oboji vedo, za kaj gre. Tako vsaj zatrjujejo. Gostinski delavci nenehno razpravljajo o dohodkih svoje ekonomske enote in o svojih dohodkih, ki so posledica večjega prizadevanja. Zadovoljni so, ker

sedaj dohodki natakharjev ne ostajajo več za dohodki drugega gostinskega osebja, prejemi vseh drugih pa so tudi boljši kot prej.

Kaj pa postrežba? V Kolodvorski restavraciji zagotavljajo, da se je odnos do gostov izboljšal, postrežba pa bo v celoti boljša, ko bodo izpopolnili opremo, o kateri so tudi začeli razmišljati.

Te dni so imeli natakharji ljubljanskega Turist-hotela v gosteh svoje kolege z Reke in iz Hrvaškega Primorja. Le-ti so se prišli na lastne oči preprčati, kako »deluje« postrežnina, kako jo sprejemajo gostje in kako natakharji. Ni nobena tajna, da so pričakovali vse drugo, kot pa so videli. Natakharji Turist-hotela so jim dobrodušno razložili sistem delitve osebnih dohodkov, ki pri njih že precej časa ne temelji več na tarifnih postavkah, temveč je odvisen, prvič, od uspeha (čistega dohodka) ekonomske enote (prvi giblivi del osebnega dohodka) in, drugič, od prizadevanja, znanja in uspeha pri delu vsakega posameznika (drugi giblivi del). Vsa merila imajo izražena v točkah, osebni dohodek posameznika je odvisen od števil in od vrednosti točk, vrednost točke pa od višine doseže-

nega dohodka, ki je seveda glede na promet različen.

Torej nimate plač, ampak točke!« so se čudili. »Kljub temu pa ste zadovoljni s svojimi »prvimi« in »drugimi« gibljivimi deli plač?!

»Seveda, stremimo le za tem, da bo »prvega« gibljivega dela čim manj, »drugega« pa čim več... Vse to pa nam je omogočila uvedba postrežnine.«

Menda bodo tudi v Hrvatskem Primorju uvedli postrežnino (vsaj tako je moč soditi po tem razgovoru) in spremenili preživel način nagrajevanja. Iz Beograda poročajo, da so tudi tam začela gostinska podjetja uvajati postrežnino.

V ljubljanskem gostišču »Pri starem Tišlerju«, marib. »Astori« in mariborskem »Turist-hotelu« in drugod še vedno razpravljajo o merilih za delitev postrežnine. Prav izčrpne razprave in dobro pripravljena dokumentacija pa zagotavljajo res izpopolnjeno notranjo delitev dohodka v teh podjetjih.

Tako so se torej lotili teh stvari v nekaterih podjetjih. Žal pa so v drugih gostinskih podjetjih — kaj bi o tem molčali — kjer so prav tako uvedli postrežnino (in teh je 168, v glavnem večjih), še vedno ostali pri tarifnih postavkah. Marsikje niso niti začeli razpravljati o drugačni delitvi dohodka. V teh gostiščih seveda natakharji razlagajo gostom, da ne vedo ničesar o delitvi postrežnine ali da ne vedo, zakaj jo sploh zaračunavajo. Prav tako v teh lokalih ne more biti govora o izboljšani postrežbi ali o večjem prizadevanju gostinskih delavcev pri delu, saj od tega — preprosto povedano — res nimajo ničesar.

Vodstva nekaterih gostinskih podjetij (na primer v Postojni) se izogibajo delu, ki ga terja izdelava novih pravilnikov o delitvi dohodka. Celotno trde, da bi zaradi postrežnine morali zaposlitve nove uslužbenke, kupiti nove registrske blagajne itd. Člani kolektivov pa se s takimi trditvami ne strinjajo. Zdi se, da so ponekod ostali le pri negodovanju, namesto da bi sami začeli razmišljati o načinu oblikovanja in delitvi dohodkov, ki ga nudi postrežnina, in zahtevali, da vodstva podjetij začno uresničevati smotre, zaradi katerih je uvedena.

D. P.

ZVEZNI IZVRŠNI SVET JE SPREJEL VEČ OSNUTKOV ZAKONOV IN DRUGIH PREDPISOV, S KATERIMI BO IZPOPOLNEN GOSPODARSKI SISTEM. O VSEM TEM GRADIVU BO ZAČELA RAZPRAVLJATI IN SKLEPATI ZVEZNA LJUDSKA SKUPŠČINA NASLEDNJI TOREK.

Zakonski predlog o obrestih na poslovni sklad predvideva, naj bi bile načeloma obresti 6-odstotne, za nekatere pa nogo pa so določene izjeme.

Skupščini bo predloženo med drugim zakon o oblikovanju in uporabi sredstev republiških in občinskih rezervnih skladov za potrebe gospodarskih organizacij.

Gospodarske organizacije bodo lahko po novem predpisu letos v celoti izkoriščale tekoča amortizacijska sredstva, blokirano amortizacijo pa za vračanje ali zmanjševanje posojil iz splošnega investicijskega sklada ali pa za vračanje ali zmanjševanje nekaterih posojil in kreditov za stalna obratna sredstva.

Z reformo prometnega davka bo omogočena pocenitev tekstila in konfekcije. Kjer bo mogoče, bo ukinjen prometni davek.

Zniževanje cen

Cestokrat površni pogovori o novih instrumentih delitve dohodka botrujejo v marsikateri gospodarski organizaciji nepremišljenemu, neupravičenemu dvigovanju cen v škodo skupnosti in potrošnika. Kot protitež in namesto komentarja, navajamo nekaj primerov, v katerih pa gospodarske organizacije ob novih instrumentih delitve dohodka z jasnejšimi kalkulacijami pogumno teže k zniževanju cen:

● Tako je Svet tekstilne industrije ugotovil, da bo združenje tekstilne industrije znižalo svojo prodajno ceno za povprečno 5 odstotkov, kljub predvideni podražitvi premoaga, električne energije, transportnih uslug in raznih pomožnih surovin.

● Tekstilni kombinat »Raška« v Novem Pazarju je že zmanjšal ceno volnenim izdelkom za 25 odstotkov.

● Tovarna konfekcije »Partizan« pa je znižala cene za svoje izdelke v povprečju za 10 odstotkov.

● Radijska industrija ne prestano niža cene svojim izdelkom. Letos pridejo na vrsto televizorji. Osnova za najnižjo ceno je v izredno visoki proizvodnji — letos 100.000 televizorskih sprejemnikov — ki vsekakor ugodno vpliva na formiranje nižje cene, obenem pa napoveduje široko izbiro solidnih aparatov.

Ob tem pa nudi radijska industrija še poseben 15-odstot-

ni popust, ki ga lahko izkoristijo družbene organizacije, šole, mladinski klubi ipd.

● Kljub stalnemu porastu cen poljedelskih proizvodov napoveduje naša konzervna industrija s predvidenim prostim formiranjem cene znatno nižjo maloprodajno ceno nekaterim svojim izdelkom, kot pa je bila doslej, ko so bile cene administrativno določene.

● Novi carinski sistem bo znižal proizvodne stroške v avtomobilski industriji. S tem bodo ustvarjeni pogoji za nižjo ceno, ki jo združenje že napoveduje.

Cene koles domače proizvodnje se bodo znižale za 15 odstotkov.

● V valjarni bakra — Sevojno — bodo znižali ceno svojim proizvodom za 10 odstotkov v povprečju. (Pred tem so ceno svojim proizvodom dvignili.) K tej odločitvi kolektiva so pripomogle natančnejše analize razporeditve dohodka glede na nove instrumente kot tudi upoštevanje ugodnosti, ki jih bo dajal tovarni nov devizni režim.

To je le nekaj primerov, ki kažejo razumno zniževanje cen nekaterim izdelkom naše industrije. Prizadete gospodarske organizacije so vselej kor s to svojo težnjo pomembno ravnotežje tistim, ki teže le k povzviševanju cen in se pri tem skrivajo za nove instrumente delitve dohodka.

K. D.

GOSPODARSKA NEZNANKA

(Nadaljevanje s 1. strani)

● Za strožnico, inventarna številka 89, vpise knjigovodstvo med stroške 69 dinarjev, kadar ta stroj stoji, in 79 dinarjev, kadar obratuje.

Zakaj takšne razlike? Zato, ker:

obratuje skobelni stroj 157 samo 240 ur letno. Strožnica 87 2100 ur in strožnica 89 prav toliko.

Aritmetično računalo pa je pokazalo, da bi znašali »stroški« za skobelni stroj 157 le 185 dinarjev na uro, če bi ta obratoval 2400 ur, in 116 dinarjev, če bi obratoval 4800 ur letno ali v dveh izmenah. Strošek za obratovalno uro strožnice 87 pa bi znašal pri 4800 urah izkoriščanja 57 dinarjev in pri prav tolikšnem izkoriščanju za strožnico 89 skoraj polovico manj, to je 37 dinarjev.

»Ali niso tile izračuni nekam enostranski,« sem pripomnil, »saj nam ne povedo, kolikšna pa je vrednost, ustvarjena na stroju, če obratuje manj ali dalj časa.«

In svetnik Ivan Bervar mi je dejal, da so pač ti izračuni sestavljeni za stroje v vzdrževalnih obratih, da je to šele začetek in da bo celovit izračun strojev iz proizvodnih oddelkov pokazal vrednost proizvodnje, ustvarjene na stroju, opozoril, kolikšna je škoda, če stroj stoji ali ni polno izkoriščen.

Iz razgovora pa se je potlej izluščil tale zaključek: Ti izračuni stroškov so osnova in že ti opozarjajo.

»Da je treba trikrat pretehtati in se šele potlej odločiti za nakup novega stroja in premisliti ob tem, koliko ur na dan, mesec in leto bo polno obratoval. Upoštevati je treba, kolikšna bo izguba, če bo stal ali bo manj izkoriščen. In računati na to, kolikšno vrednost bi nam lahko prinesel, če bo obratoval polno, dve izmeni.

Pa ne samo to, takšni izračuni opozarjajo tudi, ali je organizacija dela v podjetju dobra ali slaba (od priprave dela do razmestitve strojev, povezave oddelkov v procesu dela, preskrba z materialom, prevoz materiala, polizdelkov in

končnih izdelkov do strojev in skladišča). Te številke opozarjajo, kako potrebna je kooperacija zato, da so stroji polno izkoriščeni. In podcenjevati ne velja pomen takšnih izračunov za gospodarjenje v ekonomski enoti, njihov pomen pri delitvi sredstev, obremenitvi ekonomskih enot in oblikovanju ter delitvi osebnega dohodka.

Zakaj so se v Tovarni emajlirane posode lotili takšnih izračunov?

»Spremembe v gospodarskem sistemu in večja družbena obremenitev na poslovna sredstva podjetij so nas spodbudile, da smo se lotili tega dela. Racionalneje moramo izkoriščati stroje in bolj ekonomično gospodariti. In še nekaj. Ekonomske enote snujemo. Nekateri nam očitajo, da smo pri tem prepočasni, da prepočasni prepuščamo upravljanje delavcem v posameznih obratih in oddelkih. Mogoče je del resnice v tem. Toda pri vsem tem hočemo imeti čiste račune. Gospodarjenje v ekonomski enoti bo temeljilo na štirih načelih:

Upoštevana bo individualna prizadevanja vsakega posameznika, to je njegovo delo po normi in akordu.

Osebnih dohodkov posameznika in ekonomske enote bodo odvisen od zmanjšanja stroškov, ti so pa lahko manjši, če recimo bolj varčujemo z materialom.

Poslovni sklad bo decentraliziran, ekonomske enote bodo gospodarile s svojimi osnovnimi sredstvi in zato morajo vedeti, kakšna je izguba in kakšne so koristi, če stroj stoji ali obratuje.

In četrto načelo je: zmanjšati režijo.

Ko bodo vsi ti izračuni gotovi, bo imela ekonomska enota na dani podatke, koliko lahko pri gospodari in koliko lahko izgubi, če bo delala bolj ali slabše.

Sicer pa, kaj bi govorili, stopite v ekonomsko enoto radiatorjev in zglasite se pri Francu Belaku v dekor oddelku. Čeprav je prva osnova šele v decembru in druga v januarju, ljudje že razmišljajo o boljšem gospodarjenju.

Kadar gre Lojze Ramšak, vodja ekonomske enote radiatorjev mimo rezilnega stroja, je vedno nejevoljen. Pred dobrimi tremi meseci so ga dobili iz ene izmed naših tovarn, stroj pa jim lomi pločevino, skratka, je brez haska. In Ramšak je že opozoril vodstvo podjetja, naj ga tovarni čimprej vrne, kajti njemu je samo v škodo. In kadar zagleda stroj ob steni, ki obratuje le nekaj ur na teden, razmišlja, kje bi dobil »delo« zanj. To ekonomsko enoto že bremene obresti na osnovna sredstva, stroj pa, ki stoji, ne povrne niti teh stroškov.

Franc Belak, mojster v dekor oddelku, je napisal januarja letos tole pismo.

»Dekor oddelk 526!

Zadeva: predlog za razhodo-

vanje.

Upravnemu odboru Tovarne emajlirane posode Celje

V dekor oddelku je bila pred leti zgrajena električna sušilnica. Zaradi neekonomičnosti ni dolgo obratovala in smo jo opustili, nanosilce pa premestili v emajlirniko. Ni videti, da bi jo še kdaj uporabljali, predvsem zato, ker je premajhna in ne zadošča zmogljivosti proizvodnje dekor oddelka. Zato smatram, da bi jo razhodovali in demontirali. S tem bi dekor oddelk pridobil prostor, ki nam je tako zelo potreben. Kolektivno dekor oddelka pa tudi ne bi bilo treba plačevati stroškov amortizacije.

Mojster: Franc Belak.

Kaj bo šele v Emajlirki, ko bodo v teh dveh ekonomskih enotah in vseh drugih imeli pred seboj izračune o stroških, če je stroj zaprašen. Upravni odbor tovarne bodo zasuli s podobnimi zahtevami. In upravni odbori v drugih tovarnah bodo najbrž morali prav tako »reševati« akte s podobno vsebino. Na mariborskem sejmu pa bo »Jugokomercija« lahko kompletirala iz strojev posameznih tovarn »nove tovarne« in našo družbo bodo obogatili doslej premalo izkoriščeni ali zaprašeni stroji.

PETER DORNIK

RAZLIČNE CENE ZA SERVISNE USLUGE

»ČAKANJE NA RAZPOTJU«

Ste že imeli kdaj srečo, da vam je čevljar v nekaj urah popravil pošteno izdelane čevlje, da vam je krojač v treh ali štirih dneh naredil novo obleko po meri, da so vam v kemični čistilnici čez noč očistili vaš umazani plašč? Najbrž ne, kajti zmogljivosti tovrstnih in podobnih obratov so še vedno premajhne. Prav zato moramo na usluge čakati precej časa; tedne in celo mesece. Marsikdo bi rad plačal tudi nekaj več, samo da bi prišel prej na vrsto, pa so mu odgovorili, da to ne gre, naj kar lepo počaka, tako kot vsi drugi.

Kdo bi se zadovoljil s takim odgovorom, če pa obenem ve, da o povsod v svetu že vpeljajo tako rasko: če hočeš takojšnjo uslugo, plačaj več, sicer pa počakaš — kot vsi drugi, ki se jim ne nudi — in plačaš običajno tarifo?

Vse kaže, da bodo tudi nekatera naša uslužbena podjetja poskusila s tem načinom poslovanja s strankami. Za ilustracijo namo tale dva primera.

Ljubljansko podjetje »Labod« bo v kratkem vpeljalo »ekspres« in »super ekspres« čiščenje oblačil. V prvem primeru bo delo končano v treh dne, v drugem primeru pa v 24 urah. Cene bodo precej višje, kot pa znesejo običajne tarife, vendar bodo — tako obljublja lo na upravi podjetja — nižje, kot so v inozemstvu, kjer za »super ekspres« uslugo na primer plačaš dvojno ceno.

Za to »novost« so se odločili predvsem zategadelj, ker so v zadnjem času montirali dva nova čistilna stroja (prej so imeli samo enega), kar jim bo omogočilo, da bodo čiščenja po normalni tarifi

opravili v največjem stroju (za 50 kg oblačil hkrati), razna specialna čiščenja (bolj občutljive tkanine) v srednjem stroju (za 25 kg), »ekspres« in »super ekspres« usluge pa v najmanjšem stroju (za 15 kg tkanin). Na vprašanje, če pripravljajo tudi »ekspres« pranje perila in barvanje oblek, pa so v podjetju odgovorili, da to za zdaj še ni mogoče. V prihodnjih letih naj bi namreč zgradili novo čistilnico, ker bodo sedanjo zaradi urbanističnih in še nekaterih vzrokov podrli. Sedanje čistilne stroje, ki so jih kupili z lastnimi sredstvi, bodo tedaj enostavno prenesli v nove prostore, medtem ko bi bila za barvanje in pralnico na sedanjem kraju potrebna večja investicijska sredstva, ki jih podjetje nima, razen tega pa bi to — za tako kratek čas — pomenilo preč vržen denar.

V podjetju »Labod« bi lahko v eni izmeni kemično očistili okoli 1000 kg oblačil, zdaj pa jih le okoli 300 kg. Zato pa je toliko bolj čudno, da v dveh ljubljanskih stanovanjskih skupnostih

(ena je v občini Center, druga pa v občini Šiška) nihče ni vedel, da podjetje »Labod« pripravlja potrojitev svojih zmogljivosti, oziroma da v podjetju »Labod« niso vedeli, da sta omenjeni stanovanjski skupnosti kupili 2 čistilna stroja z zmogljivostjo okoli 180.000 kg oblačil letno v eni izmeni. Če pomislimo, da je »Labod« doslej očistil okoli 90.000 kg oblačil letno, njegova sedanja zmogljivost pa je nekako trikrat tolikšna, to pomeni, da imamo v Ljubljani kar naenkrat prevelike zmogljivosti kemičnih čistilnic, kajti ena novih čistilnic pri stanovanjskih skupnostih že dela, eno pa bodo v kratkem odprli. Vse to pa je nastalo zavoljo nevsklajenih prizadevanj na tem področju in ob »javni tajnosti«, da podjetje »Labod« predstavlja in bo predstavljalo centralno ljubljansko pralnico, barvarno in kemično čistilnico.

In drugi primer. Takole so povedali na upravi krojaškega podjetja »Elita« Ljubljana: »Že pred dobrim letom smo vpeljali nekakšno »ekspres« uslugo za naše konfekcijske izdelke. Če namreč stranka ne dobi prave velikosti oblačila, imamo pa na zalogi ustrezne barve, naredimo konfekcijsko izdelane moške hlače, toda umerjene po postavi kupea, v enem dnevu, ženski plašč v štirih ali petih dneh itd. Za oblačila po meri, ko so potrebne poskušnje, pa kaj takega še nismo naredili, čeprav ni nemogoče, na primer moško obleko izdelati v treh dneh. Bomo pa razmišljali kako bi to uredili!«

Odgovora pričata, da so — ob nekaterih organizacijsko-tehničnih spremembah v poslovanju uslužnostnih podjetij — možne tudi hitreje, da ne rečemo, za naše pojme, bliskovite usluge, ki pa bodo morale biti dražje. Kajti vsako podjetje dobro ve, s kakšnimi zmogljivostmi lahko računa. Če pa doseže več, gre to — mimo drugega — tudi na račun večje prizadevnosti zaposlenih (gotovo je, da »ekspres« usluge zmotijo normalno delo itd.); v uslužnostnih podjetjih, še posebej na račun nadurnega dela. Zato v takih primerih ne gre za kako podraževanje uslug (teh očitkov se — mimogrede rečeno — boje tudi v podjetjih, ko se vprašujejo, kaj bo k temu rekla »oblast«), saj podjetja, ki že nudijo, ali ki nameravajo nuditi »ekspres« usluge, zatrjujejo, da bodo vztrajala pri dosedanjih osnovnih tarifah. Vzrok za to so tudi konkurenčni obrati (n. pr. nove kemične čistilnice pri stanovanjskih skupnostih), kar bo verjetno vplivalo celo na znižanje sedanjih tarif za usluge.

Ob vsem tem pa velja odgovoriti še na neko drugo vprašanje. Gre za to, ali bodo morali potrošniki, ki se jim ne mudi in ki plačajo običajno tarifo, čakati posledje dlje, kot zdaj, ker bi podjetja morda dajala preveč prednosti tistim, ki zahtevajo in plačajo »ekspres« usluge. Če bi se namreč to dogodilo, bi bila upravičena domneva potrošnikov in strah podjetij (»kaj bo rekla oblast«?), da gre za dobro prikrito zviševanje cen.

—mg

PODJETJA SO ZNIZALA CENE, TRDIJO PA:

»Nam nič ne ostane«

Zvezni izvršni svet je pred dnevi potrdil vrsto predlogov in drugih predpisov o spremembah gospodarskega sistema, med drugim tudi o reformi prometnega davka, ki prinaša pocenitev tekstila in konfekcije. Ker se je več slovenskih podjetij v zadnjem času vpisalo v seznam tistih gospodarskih organizacij, ki so namesto pocenile, kar podražile svoje izdelke, smo v nekaterih podjetjih te stroke povprašali, kaj nameravajo storiti glede na predvideno znižanje cen. Odgovorili so in mi objavljamo brez komentarja.

Franc Kermelj, predsednik upravnega odbora v »Tiskarini« Kranj: »Najprej bomo uvedli stare cene. Tiste izdelke, ki smo jih že pocenili, bomo torej »podražili« na staro ceno, tiste, ki smo jih res podražili, pa bomo »pocenili« na staro ceno. Ko bo to storjeno, pa bomo za vse izdelke določili nove cene, pri katerih bomo seveda upoštevali znižanje prometnega davka za našo stroko.«

Evgen Ferlan, direktor »Metelke« Celje: Informacija, da smo neopravičeno zvišali cene, sploh ni točna. To so ugotovili tudi tržni inšpektorji (zvezni, okrajni in občinski), ki so pred kratkim obiskali podjetje. Res je, da smo deloma zvišali cene, vendar nam od tega nič ne ostane, ker našim odjemalcem doslej nismo dajali rabata in caso sconta, kakor so

to delale druge tovarne; od novega leta dalje pa kupcem to priznavamo. Kako bomo na novo določili cene, ne morem povedati, ker današnjih časopisov (četrtak, 23. febr.) doslej še nisem utegnil prebrati, ker že od jutra »sejemo«.

Predsednik upravnega odbora Predilnice in tkalnice Maribor: »Informacija, da smo podražili izdelke, tako, zavoljo špekulacije, ni točna. Podražili smo le dva izdelka (»KRN« in »INTIMUS«) vendar zato, ker je oboje gostejše tkano. Tako blago pa smo kupcem dobavljali že od lanske jeseni dalje, le da jim, ker smo pogodbe sklenili že v začetku leta, zaradi tega cen nismo zvišali. Kako bomo zdaj naredili, vam sam ne morem povedati. Sklicali bomo sejo, pa se bomo pogovorili, kaj in kako.« —mg

Skratka - nemogoče!

Poznam majhno podjetje, ki bi bilo rado veliko. Toda, kakorkoli moleduje za botrom, vselej naleti na nerazumevanje. Vsi mu trobijo v obraz — ti si in ti boš ostalo avto-prevoznitvo takšne mere, kot je nam prav in po volji.

No, delavci v tem avto-prevozniskem podjetju pa vedo, da se tehnika izpreminja in da so njihovi avtobusi za staro šaro. Hudič, bi pa le radi opravljali še kakšno drugo vožnjo in ne samo tisto clajenje od železniške postaje pa do glavne trga v mestu! Radi bi bili tako rekoč konkurenčni drugim tovornim podjetjem, ki zdaj vozijo namesto njih.

Kakopak! V dolini je svojih 40.000 ljudi! Vsi skupaj so odmaknjeni od sveta. Delavci bi šli na izlete, radi bi vandrili po naši lepi deželi.

Med njimi pa je podjetje, ki bi jim storilo marsikatero uslugo, če bi jim le kdo pomagal.

Občinski možje pravijo:

»Hja, če bi imeli denar, bi kupili sami sebi avto, ne pa, da bi ga kupili vam! Hja, kaj vendar mislite!«

Kdo ve, če bodo možje še vedno tega mnenja zdaj, ko smo na pragu nove delitve ustvarjenih sredstev?

Saj je vendar očito: v dolini je 40.000 ljudi, ki bi lahko potovali, se vozili na izlete, si ogledovali svet... Malo podjetje, pastorek za vzdrževanje prometa med železniško postajo in glavnim trgov v mestu, pa s svojimi »zabojki« ne more nikomur nasproti. Treba bi mu bilo pomagati, kakorkoli, vsaj z dobro voljo, z nasvetom, ne pa samo z lakoničnim — nemogoče!

Vsak po svoje

Podnajemnik je našel na mizi nefrankirano pismo kratke, jedrnate vsebine:

»Tovariš ta in ta! Od prihodnjega meseca dalje znaša najemnina za Vašo sobo 4000 dinarjev. Sklep velja do morebitnega povišanja stanovanjskih tarif...«

Ogorčen nad stanodajčevim oduštom, je odšel na sodišče po pravni nasvet.

»Od 1947. leta stanujem v tej sobi,« je pojasnil. »Ali sme lastnik stanovanja povečati najemnino za celih 3000 dinarjev? Student sem, tisoč dinarjev sem še nekako plačal, zdaj pa ne vem, kako...«

Pravnik pa:

»Stanodajalec sme podražiti stanovanje, kolikor hoče. Glede vsote namreč zakon ne določa nobenih omejitev. Plačate, drugače utegnete imeti še s sodiščem opravka.«

Odšel je še na občinsko stanovanjsko upravo.

»Vaš stanodajalec si veliko upa,« so mu rekli. »Ne plačate niti dinarja več kot do zdaj. Po zakonu ste zaščiteni, sicer bo pa v kratkem izšel poseben predpis, ki bo določil, za koliko smejo stanodajalci povišati najemnino podnajemnikom.«

Samozavestno je šel h gospodarju in mu natanko ponovil, kar je slišal na stanovanjski upravi. »Če ne verjamete, se sami prepričajte.«

Spor se je končal. Kaj pa, če bo šel gospodar na sodišče po pravni nasvet?

Nedokončana zgodba

Na cesti se srečata znanca. Mimo pripelje nov Fiat-2100 in nekdo jima pomaha v pozdrav.

»Naš avto. Lep, kaj, samo vražje drag. Šest milijonov stane, vozijo se pa samo ljudje iz uprave.«

»Kaj godrnjaš? Kar ste hoteli, imate.«

»Kako, kar ste hoteli?«

»V upravnem odboru si, najbrž ste se menili o avtu, preden ste ga kupili?«

»Lej ga zlodja, saj res. Na vseh sejah sem bil, pa se ne spomnim, da bi se kdaj o tem pogovarjali...«

H KRONIKI TEGA TEDNA SO PRISPEVALI:

Trbovlje — Dušan Kralj, Ljubljana, Cankarjeva cesta, Mariola Kobal, Domžale, Združena kemična industrija — Mariola Kobal.

Humana zamisel se je izrodila v nehoteno zapostavljanje delavk

V oddelku za montažo enofaznih števecv v »Iskri« so pred kakim letom ugotovili, da sami ne zmorejo več dela.

Da bi polno zaposlili nove delavce in uvedli osemurno

drugo izmeno, pa si niso upali tvegati. Kaj pa, če se naro-

čila zmanjšajo? Sodeč po razgovorih s kupci, bo do tega

kmalu prišlo. Pa so se spomnili, da v Kranju veliko žena

zaradi gospodinjstva in otrok ne more za osem ur od doma,

štiri ure dnevno bi pa rade delale. In res so brez težav

prišli do »honorarnih« delavk. Med njimi so bila tudi de-

kleta, ki so na zavodu za zaposlovanje čakala na prosta

delovna mesta v tovarni.

Zadovoljstvo nad tem, da so prišle do razmeroma dobrega kruga, pa je v teh delavkah iz meseca v mesec kopnelo. Zdjaj ob tej, zdaj ob drugi priložnosti so ugotovile, da jih takšnečasno delovno razmerje pripravlja ob marsikaj. Začele so se upirati.

• »Ali je res, da nam tega dela ne boste vpisali v knjižico?«

• »Kdo bo plačal zdravljenje, če zbolim?«

• »Zakaj nimamo pravice do plačane letnega dopusta?«

Ob teh vprašanjih so se vodja oddelka in ljudje z uprave nelo-

godno počutili. Navsezadnje imajo delavke prav, so menili, posebno ker bi se mnoge (predvsem tiste, ki so prišle v Iskro prek posredovalnice za delo) rade redno zaposlile, pa jim zaradi proizvodnega procesa niso mogli ugoditi.

Toda, kaj naj napravijo? Njihovi

pravniki so povprašali celo Se-

kretariat za delo LRS, ali jim morda ne delajo krivice, pa so jih tu pomirili, češ da 159. člen Zakona o delovnih razmerjih, po katerem so jih namestili, delavkam ne daje pravic, ki jih zahtevajo. Da bi bilo manj hude krivi, so tem delavkam »nezakonito« plačevali nadomestilo za državne praznike, jim priznali pravico do kolektivne premije, ugodnosti, ki jih imajo redni delavci pri prevozu v tovarno, na intervencijo občinskega sindikalnega sveta pa so celo tistim, ki so odšle od njih, zaposlitev vpisali v delovno knjižico.

Toda delavke se s tem niso zadovoljile. Vse te ugodnosti, ki so jim jih dali v tovarni na lastno pest, so jih žalile.

• »Nočemo ničesar iz usmiljenja, priznajte nam samo to, kar nad gre. Brez nas oddelek ne bi zmo- gel dela. Če ste pogodbe z

nami obnovili, se pravi, da smo tovarni potrebne. Zato nas obravnavajte kot druge delavce.«

Ob prihodu v tovarno so namreč sklenile pogodbo samo za tri mesece, kasneje pa se je izkazalo, da jih bodo potrebovali celo leto in so zato pogodbe podaljšali do novega leta, potem pa naj bi delavski svet razpravljajal o delavkah, ki montirajo števecv...

• Nezadovoljstvo delavk pa je prekipelo ob volitvah v obratne delavske svete. Kot »honorarne« delavke namreč nimajo volilne pravice, niti ne morejo sodelovati v organih delavskega samoupravljanja. (Še v sindikat se ne morejo članiti!) Ko jim je volilna komisija povedala, da ne smejo voliti, so ogorčene vprašale: »Delati imamo pravico, voliti pa ne? Lepo ravnate z nami.«

Njihovo ogorčenje je dalo povod, da so v tovarni začeli znova razpravljati o položaju delavk, ki delajo samo po štiri ure. Delavski svet je sklenil, da vsa izpraznjena mesta v drugih oddelkih zasedejo te prikrajšane delavke. Tako bi sčasoma vseh 41 delavk, ki prosijo za to, izravnali glede pravic z drugimi delavci, 21 delavk — gospodinj, ki zaradi družinskih razmer žele še naprej delati po štiri ure dnevno, pa naj bi ostalo v tem oddelku. Da bi proizvodnja normalno tekla, bi pač sklepali začasna delovna razmerja z novimi delavkami.

Kakor smo zvedeli, so v Iskri ob korekturi letnega proizvodnega načrta ugotovili, da bo oddelek za montažo števecv moral še vse letošnje leto delati v poldrugi iz-

meni. Potemtakem štiriurna zaposlitev ni nekaj začasnega, še celo ne, ker se utegne »začasnost« podaljšati v prihodnje leto. Ali je potem še upravičeno zaposlovanje po 159. členu Zakona o delovnih razmerjih? Taisti zakon namreč dovoljuje tudi redno zaposlitev s skrajšanim delovnim časom, če to terjajo proizvodni proces oziroma če delavke iz družinskih razlogov ne more delati 8 ur. V tem primeru imajo delavci in delavke enake pravice kot vsi drugi, le pravice socialnega zavarovanja so za polovico manjše, ker so pač njihovi osebni dohodki za polovico manjši. O tem pa v Iskri še niso razmišljali.

Glede na to, da so »honorarnim« delavkam priznavali pravice, ki jim po 159. členu Zakona o delovnih razmerjih ne pripadajo, ne moremo reči, da so jih hote diskriminirati. Zapostavljali so jih in jih še vedno zapostavljajo zaradi pomanjkljivih predpisov. V Zakonu o delovnih razmerjih pravi 159. člen, da bo natančnejše predpise o pogojih, kdaj se sme skleniti začasno delovno razmerje, izdal Sekretariat Zveznega izvršnega sveta po konsultaciji z CS Zveze sindikatov Jugoslavije in Zveznim zavodom za socialno zavarovanje. Toda na te predpise že dve leti zamažamo. Prav tako še ni dopolnilnih predpisov k 81. členu Zakona o delovnih razmerjih, ki dovoljuje skrajšan delovni čas ženam — gospodinj, če to ne škodi rednemu poslovanju gospodarske organizacije. Ti dopolnilni predpisi naj bi obrazložili pravice, ki jih imajo po tem členu zaposlene delavke.

Pomanjkljivosti 159. in 81. člena pa utegnejo oziroma so menda že kje izkoristili v škodo delavcev. Zasluzki »honorarcev« gredo namreč v breme materialnih stroškov, ne pa v breme skladov za osebne dohodke. Kakor smo že rekli, status »honorarni delavec« odvzema vrsto pravic, ki bi materialno bremenile zavode za socialno zavarovanje in podjetja. Zato bi kazalo te dopolnilne predpise čimprej izdati in uveljaviti.

M. K.

Mariola Kobal

VRELA KAŠA

Zasebne prodajalke na ljubljanskih živilskih trgih od 1. februarja plačujejo še enkrat več pristojbine kakor prej. Novico so hladnokrvno sprejele. Kaj bi se tudi razburjale? Korenček podražijo za dva dinarja, kilo presnega zelja za deset dinarjev in tako naprej, pa iztisnejo iz kupcev vsaj dvakrat toliko kakor Uprava trgov iz njih s povišano pristojbino. In kupci? Ah, ti so že navajeni neprijetnih presenečenj pri nakupovanju...

Red je red, zato je Uprava trgov — resda post festum — ampak vendarle — zaprosila okrajni svet za blagovni promet, naj odo-

Ne, stebrov pa niso obložili z mozaikom, čeprav so jih že začeli oblagati...

bri nove pristojbine. Spremembe je kajpak tudi utemeljila: krive so visoke anuitete za novo tržnico v občini Center. Toda v okrajnem svetu za blagovni promet so tudi ljudje iz drugih občin in tem utemeljitev ni šla v račun. »Zakaj bi naši občani plačevali

tržnico v drugi občini, ko še naša ni urejena? Naj za vsako tržnico posebej utemeljijo podražitev tarif, potem se bomo pa naprej pogovarjali.«

Uprava trgov je torej s svojim realiziranim predlogom pogorela. Praviloma bi morala takoj, ko to uradno zve, na vseh tržnicah, razen na glavni, znižati pristojbine. Vsaj dotlej, dokler s številskimi ne dokaže, da je tolikšno povišanje upravičeno. To pa ji verjetno ne bo uspelo, četudi navede dosedanje primanjkljaje pri vzdrževanju manjših ljubljanskih trgov. Že v prvi prošnji, naslovljeni na svet za blagovni promet, je jasno povedala, da so jo k temu prisilile velike anuitete za en sam trg v eni sami občini...

Kaša je torej zelo vroča. Kdo jo bo snedel? Tisti, ki jo je skuhal. Toda kdo jo je skuhal? Na Upravi trgov pravijo, da bi nova tržnica veliko manj stala, če bi arhitekti malo bolj hodili po zemlji. Z mozaikom obložene stene in stebri da so sicer zelo lepi, toda zelo — dragi. In še veliko drugega vedo povedati o megalomanistvu pri gradnji tega trga. In vam bodo tudi povedali, če niste — novinar. Seveda med štirimi očmi, da ne bo kje zamere.

In če boste povrtali še po njih in vprašali, zakaj niso na vse to opozorili takrat, ko je bil še čas, bodo dvignili roke: »Kdo nas je pa sploh kaj vprašal?« Odgovor se moraš nasmehnuti. Kot da Uprava trgov ne bi imela enakih pravic kakor druge gospodarske organizacije, kot da bi njenemu samoupravnemu organu kdo zavezal usta in oči za ves čas, dokler tržnica ni bila dograjena! Naj si še tako pilatsko perejo roke, ne morejo nikogar prepričati, da niso kaše vsaj pomagali skuhati, če je že niso sami skuhal.

Vsaka šola nekaj stane, toda zakaj bi jo plačevali Vičani, Šiškarji in Moščani, ki bodo le kdaj pa kdaj zašli na novo tržnico?

Decentralizacija družbenih sredstev ni prazna beseda, četudi gre za družbeno pomembno gradnjo v kaki občini, lahko prekriža račune, sestavljene brez krčmarja.

M. K.

NEISKRENOST

Težko je pisati s prazno beležnico. Teže z beležnico, polno protislovij! Če pa že moraš, se kaj hitro znajdeš v zagati kot pisec teh vrstic, ki je s takšno beležnico v žepu zapuščal Kolektiv gostinskega podjetja »Pri pošti« v Domžalah!

Nihče ne dvomi o nepravilnostih, ki jih je zagrešil mladi upravnik! Kolektiv mu jih je očital, čeprav ga ni docela in v vsem prepričal!

Nihče tudi ne dvomi o delu mladega upravnika, ki je koristilo gospodarstvu v podjetju! Izpopolnil je strežbo, izboljšal jedilni list, povečal je število stalnih gostov, uredil je vrt in restavracijo pa sobe za tujece... Letni promet je dvignil, vsaj tako kažejo številke, za 25 odstotkov!

Toda na vse, kar je dobrega, pada senca slabega! Upravnikovo »igranje« s finančnimi sredstvi, neupravičeno zmerjanje, reševanje osebnih sporov pred kolektivom in še marsikaj bi lahko našli, kar je do dobra izkvarilo odnose med njim in kolektivom.

Mogoče temu ni tako! Mogoče pravim zategadelj, ker so člani kolektiva dokaj zadržani v svojih izjavah, čeprav dobronamernih, posebno še tedaj, če je poleg njih — upravnik.

V računovodstvu: blagajničarka, ki ni vedela ob prisotnosti upravnika pravi ničesar, mi je ob odhodu namignila, češ vrnite se, ko bova sama, vam bom marsikaj povedala!

V kuhinji: žene v kuhinji so molčale. Namesto njih je govoril upravnik! Vse je povedal, koliko za službo, kolikšen je njihov učinek, kakšno je njihovo delo, kako se počutijo. Da, celo to je povedal, kako se počutijo!

Pri strežni mizi:

točalka je rekla 12.000, upravnik jo je popravil na 6000! Šlo je namreč za stroške, ki so jih morali poravnati posamezniki za lom steklenine. Točalka je rekla tako, upravnik drugače...

In tako naprej! Vem pa tudi to: blagajničarka rada hodi na različne forume, da tožari. Upravičeno, neupravičeno!

kuharice vedo marsikaj, kadar so same, na cesti ali pa, kadar ni doma upravnik! Upravičeno, neupravičeno! točalka bi mi razložila skrb strežnega oseba, če bi bila za hip iz oči v oči! Upravičeno, neupravičeno!

In tako naprej! Kdo bi torej tu presekal voz- zel obrekovanj in zlih namer? Kdo naj bi zajezil samovoljo, morebitno izkoriščanje družbenega položaja? Kdo bo z odkrito besedo pokazal pravo pot in četudi na sodišče? Upravljanje ne sme biti opravljanje. Delavci imajo vso pravico, da se lepo pomenijo med seboj, da ugotavljajo v enotnem, vsem razumljivem jeziku, da predvsem med seboj uredi, kar se urediti da in se urediti mora, če hočejo vsi skupaj dobro gospodariti. Tudi upravnik je delavec. Kolektiv mu mora pomagati z odkrito besedo. Z ovinkarjenjem ne bodo daleč prišli. Če ostra beseda ne zaleže, naj uporabijo ostrejšo, samo naj bo le-ta iskrena.

Tožariti je grdo! Skoduje. Kolektivu in upravniku. Neiskrenost pa je še toliko bolj obsodbe vredna. Če so ljudje neiskreni med seboj, potem jim je težko verjeti. Kjerkoli. Kdajkoli. In vendar zahtevajo, da bi jim verjeli, da bi jim pomagali...

Nak, to žehto bodo že sami oprali!

D. KRALJ

DOSLEJ:

»UPRAVLJANJE PO PREDSTAVNIKIH«

DOSLEJ:

SAMOUPRAVLJANJE PROIZVAJALCEV

»KJE PA JE REČENO, DA MORAJO PROIZVAJALCI
UPRAVLJATI GOSPODARSKE ORGANIZACIJE »PO SVO-
JIH PREDSTAVNIKIH«? NASPROTNO. ZAKON O DE-
LAVSKEM SAMOUPRAVLJANJU GOVORI O UPRAVLJA-
NJU GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ »PO DELOVNIH
KOLEKTIVIH«. MI NE POČNEMO NIČ DRUGEGA, KOT
V PRAKSI UVELJAVLJAMO ČRKO IN DUH TEGA ZA-
KONA.«

V FEBRUARJU SMO IZBRALI

Tokrat ne bom pisal uvoda. Napisal mi ga je tovariš J. K. s svojim člankom: »TAM: NOVE OBLIKE SAMOUPRAVLJANJA«, ki smo ga objavili v letošnji peti številki našega lista in v katere-rem pisec pojasnjuje, kako si v mariborski tovarni avtomobilov zamišljajo decentralizacijo delavskega samoupravljanja.

Vendar mene niso zanimala samo dejstva, se pravi, kaj je bilo, kaj je in kaj bo. Zanimali so me tudi vzroki in zanimala se me tudi posledice.

Če hočemo pogledati naprej, ne moramo najprej ozreti nazaj. »Začeli smo, kot so pač začeli vsi naši delovni kolektivi. Začetno negotovost in neznanje sta postopno zamenjavala znanje in gotovost.«

Premišljuje: »Bilo je kot takrat, pred mnogimi leti, ko me je ata vso zimo učil plavanja: na je stolet me je položil in mahat sem stol me je odbral in odbral namljene valove; in ko me je poleti peljal k reki, so vsi njegovi nauki padli v vodo in jaz sem sedel na bregu in se smeril; pa me je sunil v tolmun in nalokal sem se vode za vse življenje...«

...IN ZAPLAVAL.«

Pripoveduje, kako so rasli s svojo tovarno in z upravljanjem le-te in z rastjo vse skupnosti, kako so tisočake, o delitvi katerih so odločali njihovi delavski sveti, zamenjali milijoni in milijarde, kako jih je življenje vsak dan česa novega naučilo.

TOVARIŠI JOSIP PERC, TONE URŠIČ, EMIL LESJAK IN DRAGO PINTARIČ POJASNUJEJO VZROKE

Vprašanje: Kaj ste v teh letih najpomembnejšega pridobili?

Odgovor: »Sredstva. Veliko več sredstev!«

Vprašanje: »In kaj ste v teh letih najbolj koristnega spoznali?«

Odgovor: »Da več sredstev zahteva večjo demokracijo in da večjim pravicam in dolžnostim proizvajalcev morajo botrovati večje možnosti za resnično samoupravljanje.«

»Tako je bilo: Izkazalo se je, da en sam delavski svet, v katerem 70 ljudi ukrepa in odloča v imenu nekaj tisoč delavcev, ne zadostuje. Zato smo pred slabim letom dni ustanovili še obratne delavske svete, ki so sicer lahko govorili o vsej problematiki njihovega področja in svoje ugotovitve posredovali centralnemu delavskemu svetu, toda možnosti, da bi ODLOČALI o tem, kar so govorili, NISO IMELI. Bilo je, kot pravimo, veliko grmenja, pa malo dežja.«

Od ugotovitve teh dejstev do odločitve, da je treba poiskati NEKAJ NOVEGA in BOLJŠEGA, ni bila dolga pot.

DECENTRALIZACIJA — DA! TODA DO KAM?

Predsednik komisije za delavsko upravljanje pojasnjuje: »Naša komisija je proučevala dejavnost organov samoupravljanja in spoznala, da bo delo obratnih delavskih svetov jalovo, dokler bodo sredstva centralizirana. Zato se je zavzela za decentralizacijo sredstev. Hkrati pa smo se vprašali: »DO KAM?«

Možni sta bili dve rešitvi:

1. Da imamo namesto enega

predstavnškega organa, ki o vsem odloča, devet takšnih organov v obratih in enega v tovarni. Za takšen način upravljanja so se ogreli v mnogih naših večjih gospodarskih organizacijah. Mi smo proučevali njihove izkušnje in kaj kmalu skoznali, da decentralizacija delavskega samoupravljanja do obratov sicer razširi bazo upravljanja, poveča število neposrednih upravljalcev, zagotovi vpliv večjega števila ljudi na gospodarjenje, pušča pa ob strani večino proizvajalcev. Delavec ni hkrati tudi upravljač in njegove samoupravne pravice se začnejo in končajo pri oceni, kaj in kako delajo njihovi predstavniki, pri naročilu članu delavskega sveta, kakšen predlog naj zagovarja in pri tem, da ga obvestijo, kaj so

niko in podpredsednika zbora ter stalne inčasne komisije. V dveh velikih obratih (v mehanični delavnici — 910 delavcev, in v karosernici — 470 delavcev) naj bi začasno še ostala obratna delavska sveta, dokler tudi tu ne bi našli možnosti, da posamezne delovne skupine, linije, oddelki postanejo samostojne ekonomske enote. V režijskih in administrativnih oddelkih bi bile predračunske enote s petimi obratnimi delavskimi sveti, ki bi poslovali v okviru predračuna.

In, seveda, centralni delavski svet, toda...

Zbori ekonomskih enot naj bi odločali o proizvodnem načrtu, uporabi osnovnih in obratnih sredstev, o nagrajevanju in problemih s področja delovnih odno-

tako zanje kot za vse delavce.«

Jože Kanduč: »Ze tri dni razpravljamo o tem predlogu in največ govorimo o odnosih. Doslej nam je uprava imenovala in poslila predelavce, pa če smo se s tem ali onim strinjali ali ne. To so predelavci uprave, ne pa naši. Tak predelavec hitro postane administrator, ker služi centralnemu aparatu in je odgovoren le upravi. Če pa bomo, kot pravijo, sami postavljali, volili predpostavljene, se bodo ti ljudje zavedali, da so za svoje delo odgovorni kolektivni, bolj se bodo zanimali za strokovna vprašanja in izpopolnjevali organizacijo dela (od tega, kako delo organizirajo, je odvisen zaslužek posameznika in kolektiva), delavci pa bodo pri tem čutili svojo soodgovor-

ekonomska enota s samostojnim računom in s krepko materialno osnovo. Torej tudi s samostojnim pravilnikom o nagrajevanju. Osnovna načela pa naj bodo skupna in naj veljajo za vso tovarno. Doslej smo imeli centralni pravilnik, ki pa seveda ni mogel upoštevati vseh posebnosti v posameznih obratih.«

Jože Kanduč: »Pri nas imamo na primer brusilca, ki bi mu morali primakniti k urni postavitki najmanj deset dinarjev, da bi uredili razmerje med njim in drugimi delavci, pa tega nismo smeli storiti, ker se centralni organi niso strinjali. Zdaj bomo ta razmerja čimprej uredili.«

Drago Marin: »Od skupnih lanskeletnih osebnih dohodkov je kakih 25% gibljivega dela. To je povprečje. V nekaterih obratih je več, v drugih manj, ker je gibljivi del osebnega dohodka odvisen od proizvodnega uspeha obrata. Zdaj pa pridemo do tistega, kar je po mojem najvažnejše in zaradi česar smo se odločili za to našo reorganizacijo. Delavec, ki mu je tolikšen del osebnega dohodka odvisen od uspeha proizvodne enote v kateri dela, ZAHTEVA, DA V TEJ ENOTI TUDI UPRAVLJA, ODLOČA O PROIZVODNJI, NEPOSREDNO VPLIVA NA GOSPODARENJE. In kolikor večji je gibljivi del osebnega dohodka, toliko večji je interes za gospodarjenje. Delavsko samoupravljanje, ki je bilo sprva stvar nekaj ljudi, članov delavskega sveta, postane last vseh proizvajalcev. Delavec je zainteresiran, da pravočasno dobi material, da je izmečka čimmanj, da je kvaliteta izdelkov boljša, da je organizacija priprave dela dobra itd.«

Srečko Ježovnik: »Pri nas v orodjarni zdajle veliko govorimo o gospodarjenju. Izkoriščamo komaj 24% osnovnih sredstev in novi gospodarski instrumenti nas bodo temeljito udarili, če ne bomo našli rešitve. Stroji stojijo, zlasti strožnice, drugih strojev, kot na primer rezkalnih, nam pa manjka. Če bi kupili dva rezkalna stroja, bi lahko izkoristili 6 strožnic. Sedaj nimamo denarja, ker so vsa razpoložljiva sredstva dali za prvo etapo rekonstrukcije. Zato pravijo delavci: »Če ne najdemo druge rešitve, postavite jih ven. Rezijski stroški so dragi. Vsak mesec porabimo orodja za štiri in pol milijona dinarjev. Pred nedavnim smo kupili nekaj novega orodja, med drugim tudi nov delilnik za 350.000 dinarjev. Potlej pa so se ljudje razhudili: »Štirje ležijo v skladišču; popravili bi jih in bi za manj denarja imeli štiri delilnike. Odmev na predlog o reorganizaciji upravljanja je torej zelo pozitiven in kar je najvažnejše — večina si ne dela iluzij. Vemo, da denarja ne bo kar takoj več in da proizvodnja ter proizvodnost ne bosta čez noč ne vem kako visoka. Pošteno bo treba poprijeti...«

Ivan Štampar: »Skratni čas je, da je do tega prišlo. Ljudje, ki so odgovorni za dobavo materiala, se bodo morali odslej bolj truditi, da ne bo prišlo do zastojev. Od tega naj bodo odvisni tudi njihovi prejemki. Saj so tudi naši. Kolikokrat se zgodi, da stojimo in čakamo na material. Konstruktorji bodo bridko čutili svoje napake, doslej pa jih je čutil delavec, ki so mu, denimo, konstruirali napačno pripravo za posnema-

nje brusilne plošče, in pa seveda vse podjetje. In vodja meznega oddelka se najbrž tudi ne bo več vmešaval v moje preseganje norme ter me štenkaril, ker sem jo presegel za 52%!«

Stane Rebolj: »Nov način upravljanja bo ustvaril tudi nove odnose med obrati in ekonomskimi enotami. Iz kovačnice smo na primer dobili danes 700 odkovkov za krožnični zobnik v diferencialu, ki so za kakih 10 milimetrov preširoki. Obracunati bi jih morali po 10.000 dinarjev, pa smo se useli in zračunali, da bomo z njimi imeli za 1500 dinarjev več dela. Končno smo sporočili, da jim plačamo odkovek le po 8500 dinarjev. Za slabo delo slabo plačilo. In to bo veljalo za vse ekonomske in tudi predračunske enote, v katerih bodo osebni dohodki vedno bolj odvisni od proizvodnje in od tega, kako bodo pripravljale gradivo, ki ga potrebujejo samoupravni organi za svoje delo.«

VLOGA SINDIKATA — Peter Jauk: »Tudi vloga sindikata se bo bistveno spremenila. Doslej se je dogajalo, da so sindikalni odborniki bili nekakšni posredniki med delavci in delavskim svetom ter vodstvom tovarne, se pravi, skušali so usmerjati tiste, ki so odločali, kako naj odločajo ter se včasih tudi sprli z njimi. Zdaj pa bodo še naprej usmerjali tiste, ki odločajo, toda teh bo odslej zelo veliko, prav kmalu — ves kolektiv. Posredovalci ne bodo več potrebni.«

NE JUTRI — ZE KAR DANES

Zapisal sem izjave tovarišev iz tovarne avtomobilov kot prispevek k razpravi o nadaljnji rasti delavskega samoupravljanja, ki je zajela malone vse naše kolektive. Nisem jim dodajal komentarjev, ker dovolj zgovorno pričajo, zakaj so se odločili za reorganizacijo delavskega samoupravljanja in kaj si od nje obetajo. Ne bo odveč, če jih preberejo vsi tisti, ki se še danes kregajo okrog tega, kako obveščati delavce o sklepih delavskega sveta, dvomijo nad tem, da so obratni sveti potrebni ali pa nad tem, da jim je treba prepuščati več sredstev in tudi tisti redki vodilni ljudje v TAM, ki se boje »preveč demokracije«. Mislim, da so nam tovariši iz tovarne avtomobilov dovolj jasno povedali:

DOZOREL JE ČAS ZA NEPOSREDNO ODLOČANJE PROIZVAJALCEV. Niso važne oblike, pa tudi ne imena, važno je le, da sleherni proizvajalec lahko opravlja svoje pravice in dolžnosti kot upravljač.

TAKŠNO UPRAVLJANJE BO POMETLO Z VSEMI OSTANKI MEZDNE IN BIROKRATSKE MISELNOSTI, Z NJIM BO MOČ PRAVIČNO UREDITI ODNOS MED LJUDMI, MED NAMEŠČENCI IN DELAVCI, NOTRANJE BO OKREPILLO DELOVNE KOLEKTIVE IN ZAGOTOVILO MOŽNOST ZA URESNIČEVANJE ŠTEVILNIH NOVIH POBUD ZA BOLJŠE GOSPODARENJE.

Zato delavci Tovarne avtomobilov Maribor izjavljajo te dni na svojih sestankih:

»Smo za takšno reorganizacijo samoupravljanja. Uresničimo predlog. Ne jutri, že kar danes.«

JANEZ VOLJC

POMENKUJEMO SE!

Predsednik centralnega delavskega sveta JOSIP PERC, predsednik upravnega odbora centralnega delavskega sveta TONE URŠIČ, predsednik komisije za delavsko upravljanje pri izvršnem odboru sindikata EMIL LESJAK, tajnik izvršnega odbora sindikata DRAGO PINTARIČ, člana upravnega odbora centralnega delavskega sveta in delavec v karosernici PETER JAUK, rezkar v strojni delavnici JOŽE KANDUČ, podpredsednik centralnega delavskega sveta in delovodja motornega oddelka ter grupe montaže DRAGO MARIN, vodja ekonomske enote orodjarne in poslanec zveznega zbora proizvajalcev SREČKO JEŽOVNIK, strugar v obratu mehanične obdelave IVAN ŠTAMPAR, delovodja in predsednik obratnega delavskega sveta v obratu mehanične obdelave STANE REBOLJ, vodja organizacijskega oddelka tovarne LADO OGRIN in VAŠ REPORTER O PREJŠNEM, SEDANJEM IN BODOČEM NAČINU UPRAVLJANJA TEGA NAŠEGA INDUSTRIJSKEGA VELIKANA.

na seji delavskega sveta sklenili. Pri nas imamo na primer obrate, v katerih je pet sto in več, skoraj tisoč ljudi. Če bi obratnemu delavskemu svetu v takem obratu dali še toliko pravic, bi večina proizvajalcev ostala pred vrati upravljanja. Delavci ne bi neposredno odločali, pač pa posredno — »po svojih predstavnikih.«

2. Da decentraliziramo upravljanje do posameznika. Se pravi, da najdemo takšne samoupravne oblike, ki bi zagotovile, da sleherni član delovnega kolektiva neposredno odloča.

Mi smo se ogreli za drugo rešitev.

Več mesecev so zbirali mnenja in predloge delavcev. (»Pravzaprav,« pravi predsednik centralnega delavskega sveta, »pobuda je prišla od spodaj,« proučevali organizacijo upravljanja v drugih podjetjih, se posvetovali s predstavniki družbenih organizacij, se upirali konservativnim pogledom, zbrali pogum in končno predložili kolektivu

PREDLOG O REORGANIZACIJI DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA

Glavne misli tega predloga, o katerem sedaj na široko razpravljajo, so:

Proizvajalci naj NEPOSREDNO ODLOČAJA o vseh pomembnih skupnih vprašanjih.

Da bi jim zagotovili možnost za takšno odločanje, bi ustanovili 17 ekonomskih enot v manjših obratih in oddelkih, v katerih dela od 30 do 250 delavcev in 4 ekonomske enote v prodajalnah. Upravljalci naj bi jih ZBORI EKONOMSKIH ENOT, torej VSI DELAVCI, ki bi izvolili predsed-

sov, o kadrovskih in socialnih vprašanjih, skratka, o vseh bistvenih zadevah svoje enote.

TOVARIŠI PETER JAUK, JOŽE KANDUČ, DRAGO MARIN, SREČKO JEŽOVNIK, IVAN ŠTAMPA IN STANE REBOLJ PRIPovedujejo, kaj si OD REORGANIZACIJE SAMOUPRAVLJANJA OBETAJO

ODNOSI — Peter Jauk: »Zdaj bomo končno uredili odnose med vodstvom in delavci, med upravo in upravljavci. Vodstvo ne bo več komandiralo ljudem, pač pa tehnološkemu postopku in izvrševalo sklepe zborov ekonomskih enot. Nič več ne bo razprav o tem, kaj je vodenje in kaj je upravljanje. Vsak član kolektiva bo sodeloval v samoupravljanju z enakimi pravicami in dolžnostmi. Tako bomo odstranili vzroke številnih sporov. Vodilni tehnični, operativni, administrativni kader pa se bo lahko veliko bolj kot doslej posvečal svojim resničnim nalogam.«

»Poglejmo, na primer, kaj se godaja. Pred desetimi leti si se zameril predelavcu, pa denimo, da si storil kaj, kar ne bi smel storiti in si potlej svojo napako popravil, toda predelavec ti še sedaj ne odpusti, grdo te gleda, te prikraja pri dopustu, delitvi stanovanj, nagrajevanju. Kaj šele, če si ga grajal. Ko pa bodo živeli zbori ekonomskih enot, ne bo več vzrokov za takšne spore, ne bo možnosti za samovoljo. Zbor bo odločal. Vodje ekonomskih enot, delovodje, predelavci bodo na sestanku zbora zagovarjali svoja mnenja, predloge in enakopravno sodelovali pri odločitvah, sklep zbora pa bo zakon

nost, saj so delovodjo, predelavca sami izvolili. Tako bi na najbolj preprost način odpravili vzroke sporov in uveljavili v ekonomski enoti vzdušje sporazumnega sodelovanja.«

»Gre pa tudi za odnose med delavci,« pripomni predsednik komisije za delavsko upravljanje. Dober delavec bo še bolj cenjen kot doslej, slabega pa nihče ne bo maral. Pred dnevi mi je Janez Vogrinčič, dober delavec, preprosto fant iz Ptuj, ki je do nedavnega samo delal in molčal, povedal, da so se dogovorili in opomnili 15 najslabših delavcev. Rekli so jim: »Pri nas ne boste vedrili. Če se ne boste popravili, boste šli. Zdaj je slabim odklenkalo.« Vidiš, že zdaj govorijo tako, pa o reorganizaciji upravljanja šele razpravljamo.«

»Koliko manj bo hude krvi! Kadar smo delili stanovanja, smo se skregali, ker osrednja komisija ni upoštevala predlogov obratov. Zdaj tega ne bo več. Ekonomska enota bo dobila toliko stanovanj, kolikor sredstev bo vložila v skupni stanovanjski sklad in njeno stvar bo, kako jih bo razdelila.«

PROIZVODNJA IN NAGRAJEVANJE — Drago Marin: »Doslej se je delavec zanimal predvsem za plačo, za dobiček, zdaj pa, ko že poizkusno obračunavamo v ekonomskih enotah, se vsi zanimajo za gospodarjenje. Razumljivo. Gospodarjenje in nagrajevanje sta se tako tesno povezala, da ju ni moč ločiti, pa čeprav naš sistem nagrajevanja še ni dovolj spodbuden. Je nekakšna kombinacija med starim sistemom in novimi oblikami nagrajevanja po delu. Te dni razpravljamo, da je veselje. Predpogoj za takšno upravljanje, kot ga skušamo uveljaviti, je urejena

Podražitev zaradi podražitve bakra

Na obnem zboru sindikalne podružnice Mariborske livarne so med drugim predlagali, naj bi čimprej ustanovili izobraževalni center, kar še posebej terja nova organizacija podjetja na ekonomski cene. Ta center naj bi najprej analiziral sposobnost sedanjega kadra ter zatem delovna mesta in ugotovil sposobnost delavcev na teh mestih. V podjetju namreč čutijo pomanjkanje delavcev, predvsem nekaterih poklicev, katerih zaradi nižjih osebnih prejemkov in pomanjkanja stanovanj ne morejo dobiti. Zato morajo sprejemati tudi delavce iz oddaljenejših krajev, zaradi česar je s prevozom na delo vse težje. Tako so na obnem zboru predlagali, naj bi proučili možnosti, da bi zaposlili čimveč žensk, ki jih

je v najbližji okolici tovarne še precej nezaposlenih.

V drugi polovici preteklega leta so uvedli v mariborski livarni tudi nov sistem kompleksnega nagrajevanja, ki temelji na uspehu ekonomske enote. Ze po nekaj mesecih je ta sistem pokazal, da organizacija dela zaostaja za razvojem podjetja, kar povzroča zviševanje stroškov v proizvodnji. Z uvedbo novega sistema, se je pokazala vrsta pomanjkljivosti, ki jih bo nujno treba v najkrajšem času odpraviti. Predvsem naj bi pravočasno planirali bodoče delo skupno za celo podjetje. Nujno bodo morali začeti obravnavati po ekonomskih enotah, ne pa stroške enote in ne kot do sedaj stroške po proizvodu.

Z novim načinom nagrajeva-

nja pa so se pokazali tudi izredni uspehi, saj so storilnost povečali kar za 18 %, podjetje pa je v tako kratkem času prihranilo kar 180 milijonov dinarjev. Sedaj je jasno vsakemu članu kolektiva, da edino obračuni po ekonomskih enotah odkrivajo do sedaj neugotovljene notranje rezerve in kažejo, kje so nezasedene proizvodne zmogljivosti. Zainteresiranost delavcev se je bistveno povečala, smisel za dosledno štednjo pa je viden na vsakem koraku. Nov način nagrajevanja omogoča delavcem tudi višje prejemke, kar potrjuje pravilnost novega sistema, proti kateremu je bilo v začetku precej odpora.

Kolektiv je sedaj pred težkim problemom, kako povečati obseg proizvodnje in obdržati konkurenčnost na tržišču, predvsem pa osvojiti nova tržišča izven meja. Zaradi zastarelosti strojnega parka in neustreznih zgradb ne morejo namreč uvesti sodobnega procesa proizvodnje. Kljub pripravljenosti kolektiva, da da vsa razpoložljiva sredstva za rekonstrukcijo, jim ne kaže najbolje, ker je razširitev podjetja tudi prostorno omejena.

Zadnje čase je tudi precej govorice o neupravičenem zviševanju cen proizvodov nekaterih podjetij. Na tej listi se je znašel tudi kolektiv Mariborske livarne. Na obnem zboru so pojasnili, da je vzrok zviševanja cene nekaterim proizvodom iz bakra in bakrenih litin drugod in ne v kolektivu. Konec leta so namreč cene bakra (ki je njihova surovina) povečali, istočasno pa tudi cene bakrenim odpadkom, vendar ne v razmerju, ki bi ga lahko upravičili. Po stari ceni so bakreni odpadki veljali 460 dinarjev za kilogram. Zaradi pomanjkanja odpadkov in neupoštevanja klasifikacij po uredbi ter pretiranega prekupčevanja nekaterih podjetij je cena odpadkom bakra poskočila kar za 100 dinarjev pri kilogramu. Ker je to osnovna surovina nekaterih proizvodov tega kolektiva, niso mogli ostati pri istih prodajnih cenah. V kolikor bodo cene bakra dejansko znižali za predvidenih 10 %, bo kolektiv takoj znižal tudi cene svojih proizvodov. Da niso cen neupravičeno zvišali, dokazuje tudi to, da cen proizvodov iz aluminija kakor tudi cen gibljivih cevi niso povišali.

J. K.

MARIBORSKA PLINARNA:

Rekonstrukcija in nagrajevanje

Pomanjkanje in slaba kakovost plina že dalj časa povzročata takojšnji prebivalcem kar tudi samemu kolektivu mariborske plinarne, precej skrbi. Zato ni čudno, da so tudi na zadnjem obnem zboru sindikalne podružnice govorili o tem, kaj naj bi storili, da bi ta problem enkrat za vselej dali z dnevnega reda.

Plinarno so zgradili še v stari Jugoslaviji z zmogljivostjo, ki naj bi zadostovala za približno 40.000 prebivalcev. Število prebivalstva pa se je po osvoboditvi hitro večalo, tako da jih je danes že več kot 80.000. Zmogljivosti plinarne pa niso povečali niti za 20 odstotkov, če ne upoštevamo izrednih naporov kolektiva, ki je skušal to vrzel omiliti s svojo iznajdljivostjo in povečano storilnostjo. Da bi še bolj izkoristili tudi najmanjše notranje rezerve in tako vsaj delno zadostili potrebam prebivalstva in industrije, so 1. januarja reorganizirali podjetje na ekonomske enote in prešli na nov način nagrajevanja. Podjetje so razdelili na tri ekonomske enote, ki popolnoma samostojno poslujejo. Razdelili so tudi osnovna sredstva in stroške posameznih enot. Obnem so določili rentabilnostne in

proizvodne norme, za kar so vzeli kot osnovno ceno kubičnega metra plina. Tako so izračunali učinek ekonomske enote in s tem tudi sredstva, ki jih izplačujejo kot enoto proizvoda posameznikom. Ta ukrep, ki mu je botrovala sindikalna organizacija, se je pokazal kot izredno uspešen, saj je delavce zainteresiral v taki meri, da so že površni podatki pokazali precejšnje prihranke in povečanje produktivnosti dela, kar je imelo za končno posledico — povečanje proizvodnje plina.

Zaradi že omenjene zastarelosti in neekonomičnosti naprav pa dosti večje povečanje ni mogoče. Zato so se odločili, da bodo podjetje čimbolj sodobno obnovili. Tako ne bodo proizvajali po re-

konstrukciji več plina na klasičen način (s suho destilacijo premoaga), temveč na osnovi izkoriščanja butana in propana. K temu jih vodi predvsem gospodarnostni račun in pa izboljšanje kvalitete plina, ki je sedaj pri njih med najslabšimi. Sredstva za rekonstrukcijo imajo v glavnem že skoraj zagotovljena, tako da bodo lahko, kot predvidevajo, v treh letih postavili moderno plinarno, ki bo zadostovala za potrebe naslednjih dvajsetih let.

Razen teh dveh najvažnejših problemov so na obnem zboru precej govorili tudi o precejšnji izgubi delovnega časa zaradi bolezni. Vzrok tega je predvsem dokaj visok starostni sestav kolektiva.

J. K.

Invalidi kot trafikanti in šivilje

Ceprav zakon o invalidskem zavarovanju nareča, da morajo ustrezne komisije določiti v gospodarskih organizacijah in ustanovah delovna mesta, kjer bi bili zaposleni invalidi in za delo manj zmogljive osebe, nastajajo pri tem precejšnje težave. Takih delovnih mest so ocenili na območju Zavoda za zaposlovanje delavcev v Ljubljani 1886. Ta delovna mesta sicer v večini primerov zasedajo invalidi in za delo manj zmogljive osebe, ponekod pa o zdravi in za delo sposobni ljudje. Zavod za zaposlovanje delavcev v Ljubljani zadeva na precejšnje težave pri zaposlovanju invalidov, posebno še pri takih, ki so brez poklica in pa pri takih, katerih invalidnost je tolikšna, da so sposobni le za 4-urno zaposlitev. Da bi dobo, ko čakajo na zaposlitev (ki je do sedaj trajala povprečno 6 mesecev), čimbolj skrajšali in da bi jih čimbolj rehabilitirali, jih usposablja za ustrezne poklice, in sicer za tiste, za katere čutijo posamezniki največ sposobnosti in veselja. Tako je imel lani Zavod z njimi več posvetovanj zaradi priužitve. Na osnovi teh razgovorov so organizirali lani dva tečaja za proda-

jalce tobačnih in galanterijskih proizvodov in pa šiviljski tečaj. Zavod se je tudi predhodno posvetoval z nekaterimi podjetji, ki so po končanem tečaju zaposlila vse te ljudi. Tako bo trgovsko podjetje »Tobak«, zaposlilo vseh 12 tečajnikov, ki so uspešno zaključili tečaj in s tem tudi položili pred strokovno komisijo izpit za polkvalificirane prodajalce. Šiviljski tečaj so obiskovale predvsem žene, ki so bile prijavljene pri Zavodu kot časno nezaposlene. Končalo ga je 12 tečajnic, ki se bodo sedaj lahko zaposlile po raznih ljubljanskih šivilnicah. Pri izvedbi teh tečajev so precej pomagali Okrajna trgovska zbornica s svojimi predavatelji, podjetje »Tobak« in Zavod za zaposlovanje invalidnih in za delo manj zmogljivih oseb Ljubljana. Zavod za zaposlovanje delavcev bo tudi v bodoče organiziral več tečajev.

MIHAEL PIRNAT

PREKLIC SINDIKALNE KNJŽICE

Sindikarno knjižico je izgubil in jo proglasa za neveljavno Matjaž Kamnar, Snehbrje 36, p. Polje pri Ljubljani. Stev. osebne izkaznice 723.

Cestni delavci na Zaloški cesti pri malici. Tudi njim bi se prilegel topli obrok. Prav gotovo bi k razmišljanju o njihovih delovnih in življenjskih pogojih

RUDNIK MEŽICA:

Anketa o samopomoči

Na zadnjem posvetovanju sindikalnega aktivna rudnika Mežica smo se dogovorili, da bo občni zbor 29. marca. Zaradi važnih nalog, ki so pred sindikalno organizacijo, smo sklenili, da bi se obnega zbora udeležilo čimveč članov kolektiva. Tako bomo po obratih izvolili, glede na število zaposlenih, še enkrat več delegatov kot lani, razen tega pa me-nimo, da bi bilo prav, če bi se obnega zbora udeležilo tudi čimveč drugih članov kolektiva. Obratni sindikalni odbori že razpravljajo o svojem delu. Tako je bil pred nedavnim obnim zborom blagajne vzajemne pomoči, ki smo jo ustanovili v okviru sindikalne podružnice 1. maja 1956. Sedaj vključuje že več kot 400 članov in je imela lani več kot 5 milijonov dinarjev prometa. Na obnem zboru so razpravljali o dosedanjih dejavnosti, izpolnitvi pravilnika o poslovanju in med drugim sklenili, da bomo anketirali kolektiv in dobili tako mnenja o tem, kako bi povečali število članstva in kaj menijo o povišanju rednega deleža od 100 na 200 dinarjev, s čimer bi lahko povečali višino in količino posojil.

L. ŠISERNIK

Kdaj nižji osebni dohodek?

R. A., F. V., S. F., D. M., Koper: Ali gospodarska organizacija lahko zniža osebne dohodke delavcev?

Odgovor: Po 188. členu zakona o delovnih razmerjih je določeno, da se osebni dohodek delavcev ugotavlja po osnovah, ki jih gospodarska organizacija najprej določi v tarifnem pravilniku, kakor so tarine postavke, norme, premijske osnove in druge osnove za ugotavljanje osebnega dohodka delavcev.

Gospodarska organizacija, ki je s tarifnim pravilnikom vpe-ljala razen tarifnih postavk še druge osnove za ugotavljanje osebnega dohodka delavcev, mora to urediti s posebnim pravilnikom, n. pr.: pravilnikom o premijah, pravilnikom o plačevanju od enote proizvoda ali pravilnikom o normah, če ugotavlja delovni učinek po delovnih normah.

Tarifni pravilnik se predpiše najmanj za eno leto. Spremembe tarifnega pravilnika v celoti so dovoljene praviloma samo ob koncu leta za naslednje leto, posamezne določbe pa se smejo spremeniti tudi po preteku tromesečja (362. člen ZDR). Na novo postavljene ali na novo določene norme se po 367. členu ZDR ne smejo spremeniti v roku, ki bi bil krajši kot šest mesecev od dneva, ko so bile postavljene, razen če gre za računске pomote, spremembe v tehnološkem postopku in podobno. To pomeni, da se s spremembami pravilnikov o osnovah za ugotavljanje osebnega dohodka lahko spreminjajo tudi osebni dohodki. Tarifna postavka ne sme biti manjša, kot je predpisani minimalni osebni dohodek.

Invalidska pokojnina in delovna doba

K. I. Mežica: Ali se čas uživanja invalidske pokojnine pridobiva te pravice do ponovne zaposlitve šteje v delovno dobo?

Odgovor: Po 24. členu zakona o pokojninskem zavarovanju se čas uživanja invalidske pokojnine ne šteje v delovno dobo in s tem tudi ne v pokojninsko dobo. Ako ste se ponovno zaposlili kot delovni invalid I. do IV. razreda invalidnosti, s čimer so mišljeni do 31. decembra 1958 zavarovanci-invalidi, katerih splošna delovna zmogljivost je zmanjšana za 60 % več kot v smislu določb zakona o socialnem zavarovanju (Ur. l. FLRJ št. 10/50), po 1. januarju 1959 pa delovni invalid s telesno okvaro 70 % ali več (41. člen zakona o invalidskem zavarovanju, Ur. l. FLRJ št. 49/58), se po 61. čl. ZPZ šteje čas, ko ste bili kot tak invalid v delovnem razmerju in delali poln redni delovni čas, v delovno dobo s povečanjem tako, da se šteje vsakih 10 mesecev take zaposlitve kot polno leto, starostna meja pa se za vsakih dopolnjenih pet let take zaposlitve zniža za eno leto.

Letni dopust

K. I. Mežica: Ali sme gospodarska organizacija oziroma samostojen obrat določiti, da delavci izrabijo letni dopust v

dveh delih, od tega en del v zimskih mesecih?

Odgovor: Po 34. členu zakona o delovnih razmerjih (Ur. l. FLRJ št. 53/57, 26/59, 1/59) je delavcu treba omogočiti, da izrabi letni dopust brez presledka. Na njegovo zahtevo oziroma z njegovo privolitvijo lahko organizacija določi, da izrabi letni dopust v dveh približno enakih delih. Organizacija po tem določilu ni dolžna določiti, da delavec izrabi letni dopust v več enakih ali različnih delih, čeprav delavec to zahteva. Po drugi strani pa brez privolitve delavca ne more določiti, da izrabi letni dopust v dveh enakih delih. Za tak sklep je potreben pristanek delavca. Dan, ko ima delavec pravico nastopiti letni dopust, določi organizacija in ga je dolžna sporočiti delavcu najpozneje trideset dni prej, kot je to določeno v 33. členu ZDR, da bi se delavec lahko pripravil na letni dopust. Pri določanju letnih dopustov bo seveda organizacija upoštevala želje delavcev, kolikor niso v nasprotju z njenimi interesi. Zreba pa prav gotovo ni primeren način razporeditve dopustov.

Vojaška služba za pokojnino

M. R. Ljubljana: Ali se mi šteje za pokojnino čas vojaške službe v bivši avstroogrski vojski v I. svetovni vojni od 15. 5. 1915 do 15. 12. 1921 in čas, ko sem opravljal samostojno poklic trgovca v lastni trgovini?

Odgovor: Po 37. členu zakona o pokojninskem zavarovanju (Ur. l. FLRJ št. 51/57, 44/58, 27/59, 48/59) se čas vojaške službe, ujetništvo in internacije v vojnah od leta 1912 do leta 1920 šteje za pokojnino zavarovancu — jugoslovanskemu državljanu, ki je bil neposredno pred tem v delovnem razmerju. Zavarovancu, ki neposredno pred nastopom vojaške službe ni bil v delovnem razmerju, se šteje čas vojaške službe za pokojnino, če ima delovno dobo najmanj petnajst let. Omenjeni čas, ki se šteje za pokojnino, se prizna zavarovancu, ki je ob izpolnitvi pogojev za pravico do osebne pokojnine jugoslovanski državljan in je ta čas prebil v oboroženih silah tistih držav, katerih ozemlje je v celoti ali deloma prišlo v sestav jugoslovanskega ozemlja. Čas vojaške službe v prvi svetovni vojni se prizna največ od 4. julija 1914 pa do prenehanja vojaške službe, najpozneje pa do 5. aprila 1920, kot dneva splošne demobilizacije.

Na podlagi tega se vam bo čas vojaške službe od navedenih pogojev štel za pokojnino le čas vojaške službe od 15. 5. 1915 do 5. aprila 1920.

Čas samostojnega poklicnega dela, ki ste ga prebili v lastni trgovini, se je 10. točki odloka o štetju časa samostojnega poklicnega dela za pokojnino (Ur. list FLRJ št. 45/58) ne šteje v pokojninsko dobo. Za delo v trgovini se šteje delo v trgovini, ki je bila vodena in registrirana kot samostojna trgovina, ne pa tudi delo obrtnika, ki je poleg svoje obrtne delavnice imel tudi prodajalno izdelkov, ki jih je izdelal v svoji obrtni delavnici.

K. A. Ravne na Koroškem: Berite odgovor o priznanju višje kvalifikacije v prejšnji številki Delavske enotnosti.

V rudniku Trbovlje-Hrastnik še dovolj zalog

Trboveljsko-hrastniški rudarji obetajo tudi za letos in za prihodnja leta rekordno proizvodnjo rjavega premoga, in to kljub temu, da se je vse do nedavnega govorilo, da je življenjska doba rudnika Trbovlje-Hrastnik, zlasti še jamskega obrata Trbovlje, kratka. Strokovnjaki iz Geološkega zavoda iz Ljubljane pa so z raziskavami ugotovili, da znašajo zaloge rjavega premoga tega rudnika še več kot 60 milijonov ton.

V rudniku Trbovlje-Hrastnik so zato že izdelali 20-letni perspektivni načrt razvoja. Načrt predvideva, da se bo proizvodnja rjavega premoga večala iz leta v leto in naj bi 1970. leta znašala 1650 tisoč ton; do 1980. leta pa bi jo zmanjšali na 1.090.000 ton. Seveda pa bodo morali za izpolnitev te naloge še marsikaj narediti, tako zgraditi nove separacije, saj je sedanja separacija stara že čez 50 let, pa tudi sicer njene zmogljivosti ne zadostajo močno povečani proizvodnji rjavega premoga. Novo separacijo na rudniku Trbovlje-Hrastnik naj bi predvidoma dogradili do 1964. leta, seveda, če bodo dobili potrebna sredstva. Z novo separacijo bodo izboljšali kvaliteto premoga, razen tega pa bi tako lahko izkoristili tudi odpadni material (mulj), ki sedaj še odteka v Savo.

Na rudniku Trbovlje-Hrastnik bodo morali vzporedno z gradnjo nove separacije skrbeti še za nadaljnjo poglobitev jaska Ojstro na obratu Hrastnik in še letos pričeti z nadaljnjimi intenzivnimi raziskavami v obratu Trbovlje pa tudi v obratu Hrastnik.

(k)

To pot najbolj gostinci

V celjski občini so sindikati organizirali posvetovanja o pripravah petletnega perspektivnega plana. Tako so imeli v 64 gospodarskih organizacijah masovne sestanke. V teh predpripravah so bile najaktivnejši gostinci, kjer so imeli povsod masovne sestanke, na katerih so predlagali marsikatero izpopolnitve. Nadalje so zelo živahno razpravljali o bodočem razvoju in sindikalni podružnici prosvetnih delavcev, medtem ko so bili to pot najslabši v industriji.

Predlog predsedstva občinskega sindikalnega sveta in zbora proizvajalcev predvideva predvsem ureditev najnujnejših komunalnih problemov, med katerimi so: vodovod, kanalizacija in razvoj šolstva. Za ostale probleme predsedstvo občinskega sindikalnega sveta meni, da naj bi povedali svoje mnenje zbori volivcev, ki bodo v začetku meseca marca.

ZE

TRI RAZPOTJA »VIGONKE«

Priključitev mariborske To-varne volnenih in vigogne izdelkov k »Elektrovini« je bila pred nekaj dnevi že skoraj sklenjena. Oba kolektiva sta si od tega veliko obetala. Glavni namen, da bi se »Vigonka« priključila in preusmerila proizvodnjo, je bil: zagotoviti večji in boljše pogled na prihodnosti. Na prvi pogled je bila ta zamisel uresničljiva in tudi ekonomsko utemeljena — vsaj približni izračuni so tako kazali. Podrobna finančna analiza pa je vse to prikazala v drugačni luči. Finančno-ekonomska komisija za proučitev preusmeritve proizvodnje »Vigonke« je namreč ugotovila, da priključitev ni gospodarnostna niti za »Elektrovino« niti za »Vigonko«.

Osnovna organizacija ZKS v »Vigonki« je na posebnem sestanku temeljito proučila to poročilo. Nedvomno je treba pred tako važno odločitvijo pretehtati vse možnosti in se odločiti za najboljše rešitev.

Res je, da »Elektrovino« priganja tržišče, da takoj poveča proizvodnjo motorjev. Zato so ji potrebni novi delovni prostori. Teh nima pri roki, dobila pa bi jih lahko v »Vigonki«. »Elektrovina« sicer gradi z lastnimi sredstvi 1500 kv. m prostora, kamor se bodo lahko vse-

lili še letos, razen tega pa se še pripravljajo na gradnjo objektov enake površine. Pri »Vigonki« je takoj na razpolago 5000 kv. m delovnih prostorov, kjer bi »Elektrovina« lahko organizirala del proizvodnje motorjev in motornih črpalk. Vendar menijo, da bi bilo to, zaradi nestrnjega tehnološkega procesa in zaradi povečanja stroškov za prevoz, kaj nesmotrno. Razen tega bi potrošili še za adaptacijo več kot 20 milijonov dinarjev. Pri tem delu bi lahko zaposlili le 300 ljudi iz »Vigonke«, in sicer šele 1963. leta, ostalih 750 delavcev pa bi prišlo v počev šele v obdobju naslednjih petih let. Temu se pridružujejo še nekatere druge slabosti. Strojne opreme še niso naročili, kreditov nimajo zagotovljenih, kar bi vse zavleklo začetek proizvodnje in zaposlitev »Vigončin« delavcev. Desetletni perspektivni program »Elektrovine« predvideva letno samo 200 novih zaposlitev in to predvsem kvalificiranih. Teh pa »Vigonka« nima.

Od take priključitve tudi »Elektrovina« ne bi imela veliko koristi. Pridobila bi nekaj na času, rešila bi se sedanje utesenjenosti, na drugi strani pa bi trpel tehnološki proces.

Za kolektiv »Vigonke« pa ta varianta sploh ne predstavlja

kompleksne ureditve. Likvidacija bi se zavlekla v nedogled, ti-so delavcev ne bi dobilo zaposlitve, kolektiv bi bil prisiljen, da še životari z nizkimi osebnimi prejemki (povprečni mesečni dohodki so namreč okrog 15.000 dinarjev).

Finančno-ekonomska komisija je predlagala drugo možnost: združitev »Vigonke« s Tovarno volnenih izdelkov v Majšperku s tem, da »Vigonka« opusti nedonosno proizvodnjo vate in vigogne izdelkov. S to združitvijo bi v Tovarni volnenih izdelkov Majšperk lahko zaposlili še 440 delavcev iz svojega okoliša, »Vigonka« pa bi morala zaradi opustitve omenjenih obratov in specializacije odpovedati delovno razmerje okrog pet sto delavcem. To bi bil hud udarec za kolektiv »Vigonke«, ker bi težko zaposlili odvisne delavce v Mariboru, zlasti zavoljo tega, ker gre pretežno za ženske. Za rekonstrukcijo tako združenega podjetja pa bi potrebovali skoraj milijardo dinarjev, s čimer bi potem ustvarjali 8 milijard dinarjev. Toda okrajni družbeni plan ne predvideva investicij za rekonstrukcijo tekstilne industrije. Predstavniki TVI Majšperk se za razen tega ne navdušujejo za tako rešitev.

Preostane tretja možnost: »Vigonka« naj bi se specializirala za

volnarstvo, opustila proizvodnjo vate in vigogne izdelkov, dopolnila volnarsko strojno opremo, (nabavila 20 statev pri MTT), za kar bi potrebovali 174 milijonov. Ta sredstva bi »Vigonka« sama zbrala, večji del iz izkupička od prodaje strojev. Po taki reorganizaciji oziroma preusmeritvi bi morali odpustiti 300 delavcev. Na drugi strani se bi vrednost proizvodnje povečala od sedanjih dveh milijard na 3 milijarde in pol letno, osebni dohodek pa bi podvojili (od sedanjih 300 tisoč na 580 tisoč dinarjev letno po osebi). Lahko bi uvedli tudi tri izmene v predilnici, v tkalnici pa dve. Zanimivo je še to, da so na primer v vatarni ustvarili samo 46 odstotkov sredstev, potrebnih za osebne dohodke, v obratu vigogne izdelkov pa 96%. To rej sta oba obrata živela na račun proizvodnje volnenih izdelkov. Vse to seveda še toliko bolj govori v prid take ureditve.

Po dolgi razpravi je organizacija ZSK v podjetju sklenila, da bo predlagala delavskemu svetu, da bi o tej varianti čimprej razpravljali.

K. A.

Direktor in njegovi sorodniki

Naši dopisniki iz raznih krajev poročajo o nekaterih škodljivih pojavih, ko zasedajo vodilna delovna mesta v podjetjih sorodniki oziroma je vodilni uslužbenec ožji sorodnik svojega uslužbenca itd. Kaže, da odgovorni organi ponekod o tem premalo razmišljajo, da bi ostro in odločno prekinili s tako »familiarnostjo« na vodilnih delovnih mestih. Tako so nas v zadnjem času opozorili na take pojave v Novi Gorici. Tokrat pa se je oglašil z nekaj dialogi, ki naj prikažejo, do česa lahko pride »familiarnost« v podjetjih. Naš dopisnik iz Celje.

Na takele primere je naletel:

— Kam pa s kovčkom, Francka? Se odpravljáš?
— Da. V Celje grem k svojim staršem v tovarno. Tam bom lahko sekretarka v podjetju, saj je vendar oče tam direktor, mama pa komercialni, razen tega je tudi stric predsednik upravnega odbora. Mislim, da bomo tako lahko dobro prenašali sklepe upravnega odbora na kolektiv, da bo lahko kolektiv dobro vedel, kaj delajo samoupravni organi, kar doslej ni bilo. Veš, sedanja sekretarka ni upala direktorja ničesar vprašati, jaz pa bom že uredila, saj sem njegova hčerka in tovarna nam je zaupana v upravljanje in vodenje...

In drugi primer:
— Deset dinarjev ste mi premalo vrnili. Pokličite pristojno poslovalnico, da se bomo pomenili o takem poslovanju.
— Saj lahko meni poveste, kar vam ni všeč. Mar mislite, da me bo poslovalnica oštel, saj je vendar moj mož.
— Tedaj pa pokličite direktorja.
— Danes ga ni, ker sta z možem vso noč skupaj »lumpala«. Sicer se ga direktor tako boji, ker je njegov najprej sednik sindikalne podružnice.
Pa pustimo tokrat ta dva dialoga brez komentarja.

ZE

Goričani hite z učinkom

Pri železnici smo bili do lanskega julija plačani po tarifnih pravicnikih. Po polletni evidenci pa smo lani določili povprečen čas in ocenili posamezna dela ter na podlagi tega izračunali merila za učinek. Tako »dobička« v zadnjem polletju lani nismo več izplačevali v obliki ene ali dveh plač, pač pa po obsegu dela.

Zaradi izboljšanja kakovosti dela pa smo z lanskim oktobrom začeli uvajati tudi druga merila za kvaliteto dela, prav v tem času pa jih začnemo tudi obračunavati. Za merila smo vzeli: rednost vlakov v normalnem prometu, čas zadrževanja tovornih voz na večjih postajah, zmanjšanje števila nezdod in materialne škode, statično obremenitev, tehnično brzino vlakov, natančnost pri odpravi potnikov itd. Nedvomno je promet brez vsakih zamud cilj vsake železnice, vendar vsakršne zamude ne morejo odpraviti niti tehnično najbolj razvite železnice. Zaradi tega smo menili, da se moramo pač zadovoljiti še z nekim številom zamud, nezdod, škode itd. in jih v določeni višini še tolerirati. Določili pa smo jim najvišjo in najnižjo mejo. Če bodo kolektivni presegli najvišjo mejo, bodo

zato plačali penale, v nasprotnem primeru pa bodo dobili izplačnega več. Železniško transportno podjetje pa bo vodilo pregled nad tem. Komisija za nagrajevanje in pospeševanje proizvodnosti dela pri ZTP bo na podlagi te evidencije delila na ekonomske enote premije in penale, te pa naprej posameznim delavcem.

Kontrola nad kvaliteto dela je z uvajanjem novega načina nagrajevanja postavljena na ekonomsko podlago in smo prepričani, da bomo svoje delo lahko v marsičem izboljšali, saj bo vsak zainteresiran za boljše delo, ker bo zato tudi več dobil.

BRANKO BLENKUS

NEZGODE NA OBMOČJU RADOVLJSKE IN BLEJSKE OBČINE

Delovna inšpekcija postranska stvar?

Pri podružnici Zavoda za socialno zavarovanje v Radovljici so lani zabeležili 669 obratnih nezdod, od tega 616 pri delu in 53 na poti v službo ali iz službe ter 2 smrtna primera.

V primerjavi s preteklim letom se je število nesreč zmanjšalo za 1,4 odstotka, tako da se je lani poškodovalo 9,14 odstotkov vseh zavarovancev, medtem ko se jih je leto pred tem še 10,58 odstotkov.

Lani so za hranarino ob nezdodah izplačali več kot 4.370.000 dinarjev ali za vsako nezdodo povprečno 6550 dinarjev. Tako so izgubili zaradi nezdod po nepo-

polnih podatkih več kot 60 milijonov dinarjev narodnega dohodka ali za vsako nezdodo okoli 90.000 dinarjev, medtem ko so vsa podjetja porabila za HTZ službo okoli 37 milijonov dinarjev, ali povprečno na zaposlenega 5000 dinarjev. Največ so izdali za HTZ v Tovarni verig v Lescah, in sicer 11.200 dinarjev na posameznika, s čimer pa so uspeli precej znižati obratne nezdode, tako da se je lani poškodovalo le 6,6 odstotkov zaposlenih.

V nekaterih podjetjih radovljiske in blejske občine pa ne mislijo kaj prida na ureditev varnosti pri delu. Tako se je na primer v podjetju za vzdrževanje prog Lesce poškodovalo kar 37% vseh zaposlenih, v Gradbenem podjetju Bled 24,7, v »Jelki« Radovljica 28,3, Tovarni mesne embalaže »Vintgar« 24,3, Poslovni zvezi Radovljica 16,1, Gozdnom gospodarstvu Bled 19,7, Splošnem gradbenem podjetju »Gorenje« Radovljica 16,5, UKO Kropa 20,6, »Plamen« Kropa 10,9, LIP Bled 12,6 odstotkov itd. Kaže, da nekatera podjetja še podcenjujejo HTZ službo in ne ugotavljajo vzrokov nesreč, da bi jih tako odpravili, po drugi strani pa izgubljajo milijone prav zaradi tega.

Zavod za socialno zavarovanje je skušal preko inšpekcije za delo spodbuditi podjetja, da bi se bolj zanimala za organizacijo varnostne službe in da bi nudila tudi več materialne podpore. Zal pa niti občina Radovljica niti Bled še nimata niti delovnega inšpektorja, temveč to delo opravljata uslužbenca, ki jima je inšpekcijska služba postranska stvar in tudi sproti ne uresničujejo posameznih predlogov ter tako pri tem delu ni pravega uspeha. Zadnji čas je, da bi odgovorni občinski in tudi okrajni organi spoznali, kako pomembna in važna je ta služba in bi s prizadevanji prav gotovo lahko uspeli vsaj toliko, da bi dobili ustreznega človeka, ki bi prevzel inšpekcijsko službo v občini.

N. B.

Zbor proizvajalcev se uveljavlja

Občinski odbor Socialistične zveze v Hrastniku je pred nedavnim sklical posvetovanje, kjer so govorili o delu zbora proizvajalcev hrastniškega občinskega ljudskega odbora. Sprejeli so več sklepov za bodoče delo zbora proizvajalcev, posebna tričlanska komisija pa bo izdelala podrobnejši delovni program. Menijo, da bi bilo prav, da bi se odborniki zbora proizvajalcev razdelili na skupine, kjer bi proučevali posamezne gospodarske panoge, na sejah zbora proizvajalcev pa poročali o svojih ugotovitvah in predlagali, o čem naj bi v bodoče razpravljali zbor proizvajalcev. Tako bi se nedvomno povečala vloga hrastniškega zbora proizvajalcev.

K.

Tokrat brez komentarja

Spet sami skrbe za ladje

Piranska ladjedelnica je bila ob priključitvi Slovenskega Primorja k maticini domovini gospodarsko dokaj šibka, saj so morali prva leta delavci prinašati s seboj celo orodje za delo. Zaradi gospodarskih težav je pred petimi leti ladjedelnica postala obrat Splošne plošbe v Piranu. Takrat, pred leti, je 200-članski kolektiv izdeloval majhne lesene ladje, medtem ko ustvarja danes enkrat večji kolektiv na modernih navozih z najsodobnejšimi stroji najbolj sodobne plovne objekte do 3000 BRT iz železa in zadržni čas celo specialne rešilne čolne iz aluminija za 46 oseb.

Pomoč Splošne plošbe je bila za razvoj piranske ladjedelnice vsekakor odločilnega pomena, tako da so lahko uspešno zaključili prvo fazo obnove z nedavno dokončano žerjavno progjo. Trideset novih plovnih objektov, ki so jih zgradili doslej za domače naročnike in Donavski Lloyd, pa je pokazalo take odlike in kvaliteto, da so lani dobili naročila tudi iz Indonezije in Indije.

Sedaj se je ladjedelnica ponovno osamosvojila. Pravijo, da ni več bojzani, da bi prišli v podobne težave kot leta 1956. Lani so ustvarili milijardo dinarjev bruto dohodka, medtem ko je letošnji plan že za 200 milijonov višji. Doseženi uspehi v kvaliteti izdelkov in dokaj močna materialna osnova torej opravičujejo osamosvojitve, ki so jo narekvale predvsem specifična dejavnost obeh podjetij in težave pri vsklajevanju ekonomskih pogojev poslovanja.

Novozvoljeni organi delavskega samoupravljanja ladjedelnice se predvsem trudijo, da bi kar najbolj izpolnili sistem nagrajevanja, ki doslej ni bil najbolj stimulativen. Doslej so imeli n. pr. še premije za redno prihajanje na delo in podobno. V prihodnje želijo poiskati bolj ekonomsko merila, ki bodo še bolj spodbujala delavce za doseganje večjih uspeha.

—sky

PISMA NA NAŠ NASLOV

Tokrat podrobneje o malomarnosti gradbenikov

Problem stanovanjske gradnje je danes eno najaktualnejših vprašanj, kateremu posvečamo veliko časa in sredstev. Iz dneva v dan iščemo nove oblike in poti, da bi stanovanjsko izgradnjo še pospešili. Pri tem pa je opaziti neodgovorno razmetavanje s prepotrebni sredstvi. Predvsem mislim tu na premajhno, oziroma neučinkovito kontrolo kvalitete pri izdelavi zgradb in notranje opreme stanovanjskih stavb. Nedavno je na primer naš mariborski hišni svet pisal v Delavski enotnosti o teh nepravilnostih, vendar se prizadeti, kot kaže, niti ni zdelo vredno odgovoriti, zakaj tako, kaj šele, da bi nepravilnosti uredili.

Ker omenjena podjetja — Gradbeno podjetje Dravograd in Mizarstvo druga Apače — niso hotela dati nobenega pojasnila, zakaj so njihovi izdelki tako nekvadratni, bom tokrat opisal nekoliko bolj podrobno njihovo neodgovorno delo.

Na licitaciji Zavoda za stanovanjsko izgradnjo v Mariboru je prevzelo gradnjo stolpnice in nekaterih blokov v Mariboru Gradbeno podjetje Dravograd, ki je izdelavo notranje opreme predalo nekaterim drugim podjetjem. Ze ob vselitvi je bilo precej pripomb stanovalcev zaradi slabe in površne gradbene, mizarške in elektroinstalacijske izdelave. Na omenjeno kritiko so nam obljubili, da bodo napake v najkrajšem času popravili — na to pa čakamo še danes zaman. Komisija Zavoda je sestavila zapisnik z zagotovilom, da bo uredila vse potrebno s prizadetimi podjetji. Zal te obljube niso mogli izpolniti, ker se prizadeti pod-

jetjem kljub pogostim urgentam še ne zdi vredno popraviti njihovo malomarnost, in še več, na upravičene zahteve hišnega sveta in zavoda za stanovanjske izgradnje niso niti odgovorili. Naj navedem nekaj značilnosti iz zapisnika hišnega sveta stolpnice na Gosposvetski cesti:

Od 32 stanovanj je samo eno v redu. V trinajstih stanovanjih so razpoke v zidu, omet pa odpada na raznih mestih v kuhinjah, sobah in sanitarnih prostorih. Mizarstva dela niso niti v enem stanovanju v redu. Vrata so zvita, na omarihah švedskih kuhinj izpadajo vrata, okna ne tesnijo. (Na sliki: ena izmed vrat, ki so tako zvita, da se ne dajo zapirati.)

Na nekaterih mestih je počen zid dimnika, tako da imajo stanovalci polno dima v dnevni sobi, kadar kurijo v pralnici. Na vse to bi želeli jasen odgovor, kdaj in kako bodo to popravili, seveda, če je popraviti sploh še mogoče. Človek kar verjeti ne more, da so take napake v stavbi, ki je bila pred dvema letoma dograjena. Kakšna bo šele stavba čez pet let in od kod dobiti sredstva za popravila? Sredstva, ki pritekajo od namernine, bodo gotovo premajhna za vse to. Bodo morali priskočiti na pomoč spet kolektivni, ki so vendar že plačali stanovanja, in sicer stanovanja brez napak? Bomo ponovno plačevali malomarnost graditeljev?

Menim, da bo na ta vprašanja moral vendarle odgovoriti izvajalec del — v tem primeru gradbeno podjetje »Dravograd«.

Omenjeni primer ni osamljen, zato bom navedel še pri-

mer hišnega sveta v Levstikovi ulici (isti izvajalec), ki je moral po slabih dveh letih zamenjati vse umivalne školjke v kuhinjah, za kar je odštél več kot 600.000 dinarjev. Če bi bilo delo v redu, bi lahko odstopili hišni sveti v prvih petih letih skoraj vsa sredstva, namenjena investicijam, za gradnjo novih stanovanj, tako bodo pa še sami potrebovali denar za večja popravila. Torej zaradi malomarnosti dvojna zguba!

Posebno ostro kritiko zasluži izvajalec mizarških del Mizarstvo »Apače«. Tem se ne zdi potrebno, da bi vsaj kdo izmed njihovih uslužbencev

stvari pregledal in potem pojasnil, kdaj in kako bodo popravili nesolidno izdelavo.

Kako reagirajo podjetja na pritožbe, je razvidno iz naslednjega primera. Po članku v Delavski enotnosti je prišel v stolpnico uslužbenec »Elektro Poljčane« — ki si je s svojim delom v stavbi naredilo kaj slabo reklamo — ter prinesel že večkrat zahtevane avtomate za kalorifer, na katere smo skoraj dva meseca čakali. Pričakovali bi, da jih bo tudi montiral. Toda tega ni storil, temveč jih je pustil pri hišniku, kjer še danes čakajo, da se jih bo kdo umislil (minilo je že osem tednov). Rad bi dobil odgovor, kaj si ti ljudje pravzaprav mislijo? Ali res lahko delajo, kar še jim zljubi?

Problem za sebe je tovarna »Elektron« iz Sombora. Monterji tega podjetja niso prišli niti enkrat pogledat, kako delajo njihovi bojlerji. Se več, v Mariboru ni niti servisa tega podjetja, tako da so hišni sveti prepuščeni sami sebi. Upajmo, da ne bo prišlo zopet do eksplozije bojlerja, kot se je že zgodilo, kajti sicer bo zopet obilo kritike in stroškov, ki bi lahko odpadli, če bi tovarna imela svoj servis v mestu, kjer masovno uporabljajo njene proizvode. Kako opraviti obvezne preglede in čiščenja, če ni na razpolago strokovnjakov? Nazadnje bodo krivi zopet hišni sveti in stanovalci, če bo prišlo do težjih okvar ali eksplozij, ki lahko terjajo tudi smrtno žrtve, še nestrokovno ravnanje.

Čas bi že bil, da s tako orakso prekinemo in s skupnim razumevanjem skušamo čimveč urediti, k čemer naj spodbuja tudi kritika.

Jaki

Kako naj jih zaprem?

KDO JE KJE IN KAJ JE KDO

Vsak dan so besede Kongo, Lumumba, Combe kdo ve kolikokrat izgovorjene. Kdor hereditno, teh pa je malo, sledi razvoju dogodkov v tej veliki afriški deželi, lahko mimogrede zamenja nekatera središča teženj, bojov in zločinov v tej deželi. Osem mesecev po proglasitvi neodvisnosti v Kongu vlada zmeda. Razen legitimne vlade, ki je bila prisiljena, da svoj sedež prenese iz Leopoldville v Stanleyville, so na teritoriju Konga še tri skupine, ki vsaka zase trdi, da predstavljajo vlado. Gre za vlado Mobutuja in Kasavubuja, ki jo vodi Joseph Ileo, vlada, ki jo je v Elisabethvillu sestavil secesionist Moiz Combe, in naposled Kalondžijeva »vlada« samozvane separatistične »rudarske države« na jugu Kasai.

Po nekaterih poročilih imajo nekatere od teh vlad precejšnja finančna sredstva. Na primer Combejeva in Kalondžijeva vlada dobivata vsak dan velikanske dobičke od prodaje diamantov in iz rudnikov urana. Nasprotje temu bogastvu pa je Vzhodna pokrajina in še nekatera področja Konga, ki so za legitimno vlado v Stanleyvillu, ki so blokirana in v kateri ves čas straši lakota.

Katanga, kjer so imeli secesionisti že takoj po proglasitvi neodvisnosti Konga pobude, je zdaj organizirana kot policijska država. Če jo primerjamo z ostalimi pokrajinami, je Combejeva Katanga zelo bogata. Ves belgijski denar se steka na tem ozemlju. Tudi njena armada je dobro opremljena; poveljujejo ji častniki iz Evrope, ki prejema višje plače.

V sosedstvu Katange je »rudarska država«, ki jo upravlja Albert Kalondži. Smatra jo za svojo fevdalno posest. Velikanski dobički iz bogatih rudnikov diamantov gredo v njegov žep. Značilno za Kalondžija je, da stremi samo, kako bi ohranil in povečal svojo imovino.

Vlado, ki jo kontrolirata Kasavubu in Mobutu, so, čeprav je velikokrat neučinkovita, priznale nekatere dežele, hkrati pa je tudi član v OZN. Ta vlada ima doslej deficit za približno 16 milijonov dolarjev vsak mesec. Živi s krediti Centralne banke Konga, ki je doslej izdala okrog 120 milijonov dolarjev. Finančni strokovnjaki OZN smatrajo, da takšna situacija tod ne bo trajala dlje kot nekaj mesecev.

ZAKASNELA POSTA

V Belo hišo prihaja še zdaj vsak dan po 2000 pisem in paketov, naslovljenih na predsednika Eisenhowerja. Ne glede na spremembo v vrhu ameriške administracije, to pošto še naprej sprejema glavna sekretarka bivšega predsednika.

»MI SMO ZA CASTRA!«

»Pripravljeni smo, da pojdemo na Kubo, kadar bo Fidel Castro smatral, da je to potrebno. Svoje življenje damo za veliko stvar Kube! — tako trdi na sto in sto študentskih demonstracij, de-lavcev in intelektualcev, ki so se pred kratkim vpisali v novoustanovljeno »Tujsko legijo Fidela Castra«.

NEZAŽELENI UČITELJ

Južnoafriške oblasti so odvzele dovoljenje za bivanje nemškemu učitelju Viktorju Niedermayerju, čeprav je to veljalo za pet let. Niedermayer je bil zaposlen v osnovni šoli v Johannesburgu. Nezaželen je postal zategadelj, ker so trije njegovi otroci pred tedni preživeli praznike v neki črnski vasi.

CITAT

Francoski časnik »L'Aurore« je napisal: »Nemčija je dežela, ki večkrat preseneči. Začela je vojno, da bi povečala svoj življenjski prostor. Vendar nikdar ji ni šlo bolj kot zdaj, ko je njeno območje zmanjšano za polovico.«

OČE IN SIN

Mladi konservativni poslanec je kritiziral v britanskem parlamentu konservativno vlado, očita jo, da »ne ve, kam gre, in da hodi korak naprej, korak nazaj.« Temu kritičnemu razpoloženju konservativcu, ki zastopa volilni okraj Halifax, je osebno odgovoril predsednik konservativne vlade Macmillan in med drugim rekel: »Poslanec okraja Halifax ne morem zanikati inteligence in samozvestnega duha, vendar nisem poklican, da jaz pojasnujem, od kod njemu vse to.«

Konservativni poslanec za okraj Halifax se piše Maurice Macmillan in je sin predsednika konservativne vlade Harolda Macmillana.

VOJAŠKA KRI

V Tokiju so sporočili, da je okrog 3000 japonskih vojakov še vedno v džunglah jugovzhodne Azije, predvsem na Novi Gvineji. »Večina njih«, piše v sporočilu, »sploh še ne ve, da je vojna končana.«

KAJ SO BILI V VOJNI?

Novi ameriški predsednik John Kennedy je bil med vojno mornariški poročnik in je poveljeval torpednemu čolnu. Prejel je visoko odlikovanje za hrabrost. Minister za zunanje zadeve Dean Rusk je po vojaškem činu najvišji v novi vladi. Med vojno je bil polkovnik in se je boril v Burmi. Obrambni minister McNamara je bil letalski poročnik in je letal nad Kitajsko. Minister za notranje zadeve Udall je bil narednik pri letalstvu. Sodeloval je v 40 poletih in bombardiranjih nad južno Evropo. Minister za pošto Day je bil poročnik v podmornici, potem pa na rušilec na Pacifiku. Minister za kmetijstvo Orville je šel v vojno kot običajen vojak in dosegel čin kapetana mornariške pehote. Minister za mornarico John Conally je bil poročnik na letalonosilki, minister za delo Goldberg in finančni minister Dillon pa sta bila oficirja obveščevalne službe.

STRUPENA ŠALA

Minuli mesec je Adenauer izpolnil 86 let življenja. Podkancler Erhard je bil zadolžen, da jubilaru izroči darilo članov vlade. Darilo je bilo zelo karakteristično: sestavljali so ga štirje palčki v baročnem stilu iz XVIII. stoletja, kakršne je moč videti v nekaterih parkih. Ko je Adenauer sprejemal darilo, je rekel: »Kadar koli se bom sprehajal po vrtu in videl te palčke, se bom spomnil na člane svoje vlade.« To naj bi bilo duhovito, vendar je bilo tudi strupeno.

MOGOČE BO TISTA DOLGA IN NAPORNA NOČ KORISTNA...

Varnostni svet Organizacije Združenih narodov je sklenil, da morajo Belgijci iz Konga, da morajo razpustiti vse vojaške ali polvojaške formacije... v nasprotnem primeru sme OZN uporabiti silo.

Varnostni svet je razpravljal, preden je to sklenil, neprekinjeno vso noč. Šele ob zori naslednjega dne so resolucijo, ki so jo predložili Ceylon, Združena arabska republika in Liberija, sprejeli.

Sklep pa je bil zelo težko rojen.

Za resolucijo nista glasovali Sovjetska zveza in Francija. Seveda ne zaradi istih stališč. Proti sta glasovali iz povsem različnih razlogov. Medtem ko predstavnik Francije ni želel, da bi se pridružil nečemu, kar bi pomenilo še tako rahlo obsodbo kolonializma in Belgijcev, je predstavnik Sovjetske zveze znal, da resolucija ni dovolj odločna, da je preveč nedoločna in neprecizna v svoji zahtevi.

Varnostnemu svetu so namreč predložili tudi Sovjeti resolucijo, za katero pa je glasoval samo sovjetski delegat. V sovjetski resoluciji so zahtevali, da generalni sekretar OZN Hammarskjöld takoj poda ostavko in da se vse sile OZN umaknejo iz Konga v mesecu dni.

PRVI KOMENTARJI: OPREZNOST IN NEZAUPANJE

Težko je bil rojen ta sklep, pozdravlja pa ga je ves svet. Vendar s prvo radostjo, s prvimi komentarji, polnimi optimizma, pa se je začela pojavljati tudi določena opreznost, oziroma nezaupanje. Zahteva Varnostnega sveta namreč nima nobenih datumov, preciziran pa ni tudi nikakršen način, s katerim bi uresničili, da Belgijci čimprej odidejo iz Konga, da preprečijo državljansko vojno v Kongu in da onemogočijo morilski bandi, da mori na tleh mlade afriške republike.

Izkušnje so namreč znane. Varnostni svet je že velikokrat kaj ukrenil in kaj sklenil, vendar preden je prišlo do uresničitve teh sklepov, je bil položaj že takšen, da je bil prvoten sklep neveljaven, neaktualen in brez moči. Posebno v zadnjem času takšne izkušnje kar bijejo v oči.

Kaj vse je Varnostni svet sklenil glede Afrike, kar pa je bilo na teh vročih tleh kdo ve kolikokrat že izigrano. Zategadelj ni čudno, da so številni predstavniki azijskega in afriškega kontinenta skeptični glede uresničitve zdajšnjih tako pomembnih sklepov Varnostnega sveta. Komentarjev je sicer malo, misel, ki jo pa nekatere vsi ponavljajo na hodnikih Organizacije Združenih narodov, pa je, da je največ odvisno od ZDA in nekaterih zahodnih sil, če bodo ta sklep Varnostnega sveta naposled uresničili.

OGORČENJE V DVORANI ZA MIZO V OBLIKI PODKVE

Ko so razpravljali vso noč o predloženi resoluciji, so bili delegati za mizo v obliki podkve pod vtisom novic, ki jih je poslal poseben poslanik Daga Hammarskjölda v Kongu Dajal. Ta je namreč javljal, da so v pokrajini Kasai ubili še šest političnih vodij, ki so bili Lumumbovi somišljeniki.

Zanimivo je bilo tedaj pogledati v to dvorano, kjer naj bi odločali o marsičem, kar je hudega, nevarnega in groznega na svetu. Hammarskjöld je najprej spregovoril. Njegove prve besede so bile: »To je ponižujoče za Organizacijo Združenih narodov!«

Ogorčenje v dvorani pa je doseglo svoj vrh, ko so dobili naslednje sporočilo, ki je govorilo, da vodijo teror proti nesrečnemu plemenu Baluba belgijski oficirji. To je povzročilo ogorčenje celo med zelo tihimi in mirnimi azijskimi delegati, ki pa so tedaj uporabljali besede »banda Kasavubuja, Mobutuja in Combeja«, kar v besednjaku n. pr. nekega predstavnika Ceylona pomeni več, kot da bi s pestmi udarjal po mizi,

kar delajo predstavniki kakšnega bolj temperamentnega podnebnja.

Ceprav je bilo za mizo v obliki podkve sredi velike dvorane Varnostnega sveta, vsakomur jasno, da je na dnevnem redu razprava o kriminalu, seveda marsikateri predstavniki niso mogli kar tako zapustiti Belgije, njihovega zaveznika. Turčija in ZDA sta najprej začeli z amandmaji. Razumljivo je bilo, da hočejo zavezniki obtožbo zoper Belgijo rahlo razvodeneti. Vendar manevriranje se ni posrečilo, in za mizo Varnostnega sveta se je rodil, vendar v hudih mukah, sklep, ki pooblašča OZN, da sme v Kongu tudi s silo ukrepati, če drugače ni mogoče preprečiti zločinov, ki so na dnevnem redu.

Seveda je bilo o tej noči v Varnostnem svetu doslej že zelo veliko napisanega. Najbolj so vso stvar »zagrabili« Američani, ki so tolmačili izglasovanje te resolucije kot veliko zmago ZDA, namreč s poudarkom, da je Varnostni svet odbil sovjetsko resolucijo, ki je zahtevala ostavko Daga Hammarskjölda. Zvedelo se je tudi, da se Amerikanci čestokrat telefonično pogovarjajo z Brusljem. Pritiskajo nanje, da bi le-ti

RAHLA NESTRPNOST IN PISMI GENERALNEGA SEKRETARJA

Po vsem tem pa je svet že rahlo nestrpen. Zanima nas namreč, koliko smo blizu uresničitvi teh sklepov, oziroma, kako ukrepa generalni sekretar Hammarskjöld,

da bi čimprej uresničil resolucijo Varnostnega sveta. Pravijo, da gre to zelo počasi. Hammarskjöld je imel sicer že dva sestanka s člani posvetovalnega komiteja za Kongu, vendar na podlagi odredb sprejete resolucije doslej še niso sprejeli nikakršne konkretne akcije.

Nekateri opazovalci za gotovo trdijo, da je iz Hammarskjöldove pisarne odšlo dvojce pisem, prvo na naslov belgijske vlade, drugo pa v Indijo, Nehruju. V prvem pismu generalni sekretar zahteva, da belgijska vlada takoj umakne vse belgijsko vojaštvo, civilno in pol vojaško osebje, v drugem pismu pa prosi Indijo, naj da še 3000 vojakov, da bi na ta način okrepil »modre čelade« v Kongu. Potem bi le-te štele približno 20.000 ljudi, kar bi bilo po mnenju generalnega sekretarja dovolj, da bi preprečili državljansko vojno v Kongu.

ZASLEPLJENOST

Letos in lani je Evropska agencija za proizvodnjo dela organizirala, da je nekaj jugoslovanskih študijskih skupin bivalo v evropskih deželah in se seznanjalo z različnimi področji gospodarskega in družbenega razvoja. Med člani teh skupin so bili tudi predstavniki ZSJ, ki so jih povsod pristržno sprejeli. Gostitelji so bili sindikati, državni organi, gospodarske institucije in organizacije posameznih dežel.

To sodelovanje in spoznavanje z izkušnjami ter dosežki je prinašalo velike koristi, pa se je zategadelj predvidelo, da bo nekaj jugoslovanskih skupin v naslednjih mesecih spet odpotovalo za nekaj časa v tujino. Hkrati smo pričakovali, da bodo tudi k nam prišle takšne skupine.

Ves dosedanj program se je odvijal brez težav. Te dni pa je

Agencija odpovedala predvideni odhod nekaterih naših skupin v Zahodno Nemčijo, ker je zahodnonemška zveza sindikatov (DGB), ki je bila v tem primeru gostitelj, odbila, da sprejme kakršne koli jugoslovanske sindikalne predstavnike.

Ni nam znano, iz kakšnih razlogov je zahodnonemško sindikalno vodstvo tako ukrepalo. Mislimo pa, da ne bomo grešili, če razloge iščemo v protisocialističnih stališčih in v protikomunistični groznici, ki je že zdavnaj zajela sindikalne vrhove v Zahodni Nemčiji. Kaže, da so se vodje zahodnonemških sindikatov v »splošni preusmeritvi v desno« odločili, da tudi glede mednarodnega sodelovanja sindikatov pokažejo čimveč nestrpnosti in rezerviranosti. Poudariti je treba namreč, da vodstvu DGB pred časom to ni bilo ovira, da so neposredno sodelovali z ZSJ in na različnih kongresih vedno poudarjali koristnost takšnega sodelovanja. Če zdaj mislijo drugače, potem to vsekakor ni zaradi nas, Jugoslovancev, ki smo vedno zastopali stališče, da je medsebojno sodelovanje in spoznavanje nadvse koristno, ne glede na razliko v koncepcijah in pogojih, v katerih delajo sindikati posameznih dežel.

Naj nam bo dovoljeno ugotoviti, da številni sindikati, ki pripadajo prozahnim mednarodnim sindikalnim organizacijam prav tako kot DGB in ki jim ni moč pripisovati »simpatije za komunizem«, mnogo bolj realno gledajo na koristnost zamenjav študijskih skupin. Skozi isto prizmo je zatorej ocenjevali zanimanje Luxemburške sindikalne centrale, da prek Agencije pošlje svoje predstavnike v Jugoslavijo, da bi proučevali sistem delavskega samoupravljanja.

Nedvomno je zdaj lahko mnogo več storiti v mednarodnem sodelovanju, če bi dobra volja in razumevanje stvarnih interesov mednarodnega delavskega gibanja zamenjala blokovsko histerijo in zaslepljenost. To je v zdajšnjem svetu bolj potrebno kot kdajkoli.

Predsednik Gizenga

14. december 1960 je pomemben datum v burni zgodovini Konga. Tega dne je namreč Antoine Gizenga v Stanleyvillu sporočil, da bo prevzel dolžnost predsednika in le-to opravljal vse dotlej, dokler Lumumba ne bo osvobojen. Tega

dne so svetu tudi sporočili, da je vlada proglasila Stanleyville kot začasni sedež vlade in glavno mesto republike Konga.

Ko pa je svet zvedel, da je Patrice Lumumba umorjen, je Antoine Gizenga prevzel dolžnost predsednika legalne vlade republike Konga.

Antoine Gizenga je star okrog 40 let. Solal se je na nekem katoliškem seminarju. Te šole so bile tedaj edine šole v belgijskem Kongu. Končal je učiteljsko šolo. Postal je učitelj v šoli v Leopoldvillu. Takoj se je vrnil v Gibanje za osvoboditev Konga in ustanovil leto dni, preden je postal Kongu neodvisen, Stranko afriške solidarnosti, eno izmed 80 političnih skupin, ki so tedaj posku-

šale zbuditi zaupanje med prebivalci Konga.

Gizenga je rojen v spodnjem Kongu, v mestu Kivu in pripada plemenu Mutende. S svojo stranko se je boril prav tako kot Lumumba proti morebitni federativni ureditvi bodoče države.

Januarja 1960 je po konferenci za okroglo mizo o Kongu v Bruslju obiskal Prago in Moskvo. Gizenga se je v svojem političnem delu združil z Lumumbo in Kleofsom Kamitatom, predsednikom pokrajinske vlade v Leopoldvillu, ki je prav tako somišljenik Lumumba. Na prvih parlamentarnih volitvah v republiki Kongu je Stranka afriške solidarnosti dobila 13 sedežev v kongoškem parlamentu.

Vlado Antinea Gizenge so doslej priznale razen naše dežele tudi vlade ZSSR, Gane, ZAR in druge, skupaj 16 po številu.

»IDEOLOŠKA RAZPRAVA« NA POSVETOVANJU V MOSKVI

V začetku decembra 1960 je bila objavljena izjava s posvetovanja komunističnih in delavskih partij, ki je bilo novembra lani v Moskvi. Kakor je znano, so tedaj še enkrat zelo napadli ZKJ, našo zunanjo in notranjo politiko in socialistično Jugoslavijo v celoti. Pod krinko »ideološke razprave« se je na posvetovanju začela dejansko prečiščena akcija z določeno politično vsebino. Takšna akcija v praksi izpodkopava sodelovanje med našo državo in ostalimi socialističnimi državami, ker izpodkopava in otežkoča večino naših in drugih predlogov ter pobud za nadaljnje izboljšanje in napredek medsebojnih odnosov.

Cilj teh napadov je netočno prikazati prejšnje odnose med Jugoslavijo in drugimi socialističnimi državami, zmanjšati pomen in prikriti uspehe socialistične izgradnje pri nas ter prispevek naše države k razvoju socializma v svetu, še nadalje razširjati dezinformacije o naši državi, nadaljevati politično oviranje socialističnega razvoja Jugoslavije, diskreditirati njeno miroljubno politiko aktivne in miroljubne koeksistence, politično odločnega boja proti kolonializmu ter imperialističnemu vmešavanju v notranja vprašanja drugih držav. Nenačelni in socializmu škodljivi napadi na ZKJ hudo kompromitirajo izjavo.

Takšen odnos nasproti socialistični Jugoslaviji je v očitem nasprotju s tistimi stališči izjave, ki razglagujejo, da je treba podpreti in pomagati vsem miroljubnim demokratičnim in naprednim socialističnim silam v svetu. Nenehno napadanje na Jugoslavijo, katere zunanja in notranja politika sta posvečeni izključno boju za napredek socializma, za utrditev miru na svetu in proti imperializmu z vseh vidikov narodne enakopravnosti, je dejansko še en poskus, da bi neki socialistični državi s pritiskom od zunaj vsilili metode v odnosih med socialističnimi državami, ki ne ustrezajo niti elementarnim načelom socializma, niti interesom jugoslovanskih narodov.

Izvršni komite CK ZKJ je v želji, da bi omejil negativne posledice takšnega napada, zreduciral našo reakcijo na najmanjšo možno mero. Videti pa je, da to našo strpnost povsem napačno razlagajo. To je razvidno iz dejstva, da se je v minulem času od objavitve izjave kampanja proti socialistični Jugoslaviji nadaljevala in zaostrišla ne samo v LR Kitajski in Albaniji, temveč tudi v Sovjetski zvezi in nekaterih drugih državah in partijah. Na plebumih, ki so bili v zvezi z izjavo v časopisih, radijskih oddajah in na predavanjih so nadalje napadali našo državo ter njeno zunanjo in notranjo politiko.

Kulminacija teh napadov je bila na IV. kongresu Albanske partije dela, ki je potekal v znamenju grobih provokacij zoper našo državo, pri čemer so te napade podprle Komunistične partije drugih držav, posebno pa nekaterih držav tabora.

Albanski kongres zelo jasno kaže, kakšnim silam v delavskem gibanju koristijo napadi v izjavi moskovskega posvetovanja zoper socialistično Jugoslavijo in da albanskemu vodstvu ni bilo težko storiti koraka od grobih napadov na našo državo v smeri histerije v duhu hladne vojne, avanturizma in policijskih mahinacij, poskušajo, da bi tudi tokrat s provokativnim vpletanjem Jugoslavije rešili enega izmed svojih delikatnih notranjih problemov.

Cetrti kongres Albanske partije dela je bil pod zastavo protiv jugoslovanske gonje in to v času, ko je bila pozornost vseh naprednih ljudi in gibanj obrnjena na dogodkom v Afriki, ko so bili vsi napor miroljubnih sil usmerjeni k preprečevanju hladne vojne in ustvarjanju pogojev za afirmacijo politike miru in aktivne koeksistence. Pri tem pa se na omenjenem kongresu ni našla nobena delegacija, ki bi bila tako pogumna, da bi se v kakršnikoli obliki lotila od takšne usmeritve, čeprav je jasno, da lahko omenjena smer izvira samo iz globokih protisocialističnih teženj. Nasprotno, mnoge med njimi so jo celo podprle. To samo potrjuje globoko pravičnost našega kritičnega odnosa do moskovske deklaracije iz decembra 1960, ki lahko škoduje ne le stvari socializmu, temveč tudi naporom za utrditev miru na svetu.

Prav zaradi tega provokacije s pozicij hladne vojne, ki jih je Enver Hodža izrekel proti socialistični Jugoslaviji, kompromitirajo ne le albansko vodstvo, temveč tudi tiste sile, ki ga pri tem podpirajo.

Zaradi takšnega razvoja gonje je izvršni komite CK ZKJ sklenil

objaviti referat tovariša Veljka Vlahovića s seje Izvršnega komiteja z dne 10. februarja, da bi se z njim seznanile organizacije in članstvo ZKJ ter članstvo drugih družbeno-političnih organizacij.

Ko je govoril o klevetah, ki so jih navedli proti izvenblokovski politiki Jugoslavije, je Veljko Vlahović dejal, da so avtorji izjave pri proučevanju vprašanja vojne in miru na stališču neizogibnosti nadaljnega poglabljanja blokovske razdelitve sveta. V načinu, kako izjava obravnava politiko koeksistence, je mogoče zaslediti tudi vrsto drugih problemov. Eden izmed njih je ta, da ni razvidno, kdo je partner, s katerim je treba vzpostaviti koeksistenco. Trdijo, da koeksistenco ni problem med državami s socialistično ureditvijo, ali z izvenblokovskimi državami, ki se bore proti kolonializmu. To pomeni kapitalistične države, predvsem tiste, ki so zbrane okrog Atlantskega pakta. Vendar pa se te države ne omejujejo kot činitelj, s katerim se je treba pogajati, ki bo popeljal svet iz sedanje slepe ulice.

Veljko Vlahović opozarja na dejansko razliko med jugoslovanskim pojmovanjem politike koeksistence in tistimi pojmovanji, ki jih navaja moskovska izjava. Pri tem ugotavlja, da izjava razume koeksistenco kot stanje mednarodnih odnosov, ki bodo pospešili družbene spremembe znotraj kapitalističnega sistema. Mi gremo še naprej. Menimo, da bi zmaga načel politike sožitja pospešila notranje probleme tudi v socialističnih državah v smeri krepitve socialistične demokracije, udržitve družbenega samoupravljanja, večje vloge človeka v socialistični družbi in zmanjšanja vloge državnega prisiljevanja ter birokratskih sil v celoti. Po besedah Veljka Vlahovića je strah pred sožitjem v nekaterih krogih strah pred lastno, osebno, družbeno-politično in gospodarsko pozicijo.

Naš odnos do moskovske izjave — pravi Veljko Vlahović — mora temeljiti na realni analizi stanja v sodobnem delavskem gibanju. V celoti nastaja vtis, da so se napredne sile nekoliko umaknile, medtem ko potrebe razvoja socializma zahtevajo, da bi napredovali hitreje in pogumneje. Z vsa pravico menimo, da enotnost in kompromis na račun obsodbe socialistične stvarnosti v Jugoslaviji ne kaže nobene moči.

MOČAN GLAS DELAVSKEGA RAZREDA V ZAHODNI EVROPI ZDAJ NA JVEČKRAT IZGOVORJENO IME 6 PAUL HENRY SPAAK

Paul Henry Spaak

Ta skok v bližnja žarišča dela in akcij Socialistične partije Belgije odkriva, kar je potrebno, če hočemo razumeti nekatere ukrepe socialistov v zimski stavki 1960—61, pa naj so bili ti logični, ali ne. Preteklost kaže prav pri teh nosilcih napredne misli čestokrat poteze, ki niso kdo ve kako preračunane, ali pa so tako medle, da učinek ni vedno velik.

ZAHTEVE PO FEDERACIJI

Belgijska stavka pa ne bo napisana v kroniki pomembnih dogodkov v delavskem razredu zahodne Evrope samo zategadelj, ker je razgalila notranjo revnost strukture sicer na oči zelo bogate dežele, temveč tudi po tem, ker so bile zahteve za federativno ureditev države doslej najbolj ostro postavljene.

Stiri sto socialističnih predstavnikov je objavilo resolucijo, v kateri razčlenjujejo svoj sklep, da se »konstituirajo v skupščino zakonitih predstavnikov valonskega ljudstva«. Resolucija dalje prav tako ugotavlja, da je prav »centralistična politika vlade pospešila poslabšanje ekonomskega položaja v Valoniji. Mi zahtevamo za Valonijo pravico do samoopredelitve in pravico svobode, da sami odločimo, po kateri poti bomo šli v svojem gospodarskem in socialnem razvoju.«

Ta klic, tako so napisali pred mesecem dni novinarji v Belgiji, je prvi neposredni rezultat ene od največjih stavk, ki jih je zahodna Evropa doživela po drugi svetovni vojni.

BITKA IZGUBLJENA, VOJNA SE NADALJUJE

Ceprav je bila neenotnost belgijske levice očita v teh dneh, saj je onemogočila uresničitev prvega cilja — neuresničenje enotnega zakona vlade premiera Eyskensa — pa vse kaže, da boj še zdaleč ni končan. Izposodimo si zatorej znane besede: bitka je izgubljena, vojna pa se nadaljuje.

Generalna stavka v Belgiji je trajala skoraj mesec dni. Prav proti koncu je šele kazala prva znamenja obledelosti. Sindikalna centrala, v kateri je bila ves čas neenotnost med desnim in levim krilom, oziroma med generalnim sekretarjem Mojeaurum in njegovim namestnikom Benardom, ni likvidirala teh nasprotij za uspešen pohod belgijskega delavskega razreda in zategadelj ni imela moči v pomembnem trenutku, kaj storiti, oziroma, povedati, ali naj Belgija stavko nadaljuje, ali naj preneha stavkati.

»La Gauche«, organ sindikalne leveice, je obtožil generalnega sekretarja Mojeaura in desno krilo Delavske federacije za neuspeh stavke. Zapisal je: »Če se ne bi desnica 16. decembra zoperstavila ideji ge-

neralne stavke in da ni kot protipotezo pokazala svoje oportunistične in protisindikalne koncepcije... bi bilo vse lahko drugače.«

»Naš cilj je,« so pripovedovali v centrali Socialistične partije, »da prisilimo premiera Eyskensa, da da ostavko in da razpusti parlament. Za gotovo bosta spomladi vlada in opozicija izročili usodo dežele v roke volivcem!«

Kljub temu, da ni bilo enotnosti, oziroma tiste potrebne harmonije med sindikalnimi in političnimi akcijami, 26 dni stavke, ki je bila v južni Belgiji splošna, v severni pa tolikšna, da je močno ovirala delo državnega mehanizma, predstavlja močan argument veliko sredstvo v rokah leve belgijske opozicije, pa tudi veliko opozorilo!

POSLEDICE!

TO JE ZDAJ VPRAŠANJE

Številke kažejo, da je generalna stavka v Belgiji povzročila izgubo 700.000 ton v proizvodnji premoga, težka industrija je v tem mesecu dosegla za 175.000 ton nižjo proizvodnjo, kot so jo predvideli, v podjetjih kovinske industrije pa je bilo izgubljenih 12 milijonov delovnih ur. V 30 dneh je belgijsko gospodarstvo izgubilo okrog 70 milijonov funtsterlingov. Izguba v denarju, ki bi bil lahko zaslužen, pa se vzpenja prek dveh milijard belgijskih frankov.

Omenimo pa še to, da je po nekaterih podatkih z izgubo Konga nacionalni dohodek belgijskega gospodarstva zmanjšan za najmanj 6%, saj je samo v zunanji trgovini Belgije nekdanja kolonija Kongo beležila 4 milijarde frankov letno.

Posledice generalne stavke v politični areni pa kaže tale statistika: pet mrtvih, na sto in sto policajev poškodovanih, več desetih državljanskih ranjenih in več sto in sto aretiranih. Seveda je to razburilo politični položaj v deželi. Ti valovi so butnili tudi v parlament, kjer je prišlo do resnih trenj. Socialisti so ostro obsodili vladne ukrepe. Ceprav so »enotni zakon potrdili v

obeh domovih, njegovih odredb niso mogli uresničiti brez posebnih dekretov. Ko so sklepali o teh dekretih, je prišlo do razcepa v vladini koaliciji. Liberali, ki so predstavniki velikih poslovnih krogov, so se zoperstavili Eyskensovi odločitvi. Kralj Baudouin je podpisal dekret o razpustitvi sedanjega parlamenta in dekret o novih parlamentarnih volitvah, ki bodo 26. marca letos. Volivci bodo na teh volitvah glasovali za krščanske socialiste ali za socialiste, za konzervativne liberalce ali pa za komuniste.

GLASOVI: PAUL H. SPAAK!

Vedeti pa je treba, da absolutno večino belgijskih volivcev sestavljajo delavci in njihove žene. Ljudje, ki so v delovnem odnosu in ki so od njih odvisni člani družine, sestavljajo 75% volivcev. Čeprav del krščanskih socialistov v Valoniji in v Flandriji ni sodeloval v stavki, niso le-ti preveč navdušeni za stranke, ki so jih branili žandarji in ki so in še preganjajo stavkajoče. Če bi se stavka končala s hudim porazom delavcev, bi desnica nedvomno krepkeje zaorala. Vendar pa so vsi poskusi v tej smeri naleteli na odločen odpor delavcev. Čeprav poročajo, da so jih na sto in sto kaznovali in odpustili z dela, očita jim jim aktivno sodelovanje v stavki, desnica dela to zelo previdno, kajti Generalna federacija dela Belgije se je močno uprla vsem represalijam in se začela znova krepiti, kar gre posebno na živce vsem, ki mislijo drugače.

V takšni situaciji je zdaj v Belgiji najbolj pogosto izgovorjeno ime Paula Henryja Spaaka, ki je pred tedni dostopil kot generalni sekretar Atlantske zveze. Nihče ne ve, kaj bo Spaak zdaj ukrenil. Vedo le to, da če bo zakoračil v belgijsko politično življenje, bo to pomenilo, da bo Socialistična partija zavila nekoliko v desno. Mogoče? Kako v resnici bo, bo to odgovor jutrišnjega dne.

MIRAN SATTLER

Policija »posreduje« med stavkajočimi

ZGREŠENE KOMBINACIJE

Nedavni sestanek predsednikov vlad in zunanjih ministrov držav skupnega trga ali z drugim imenom Male Evrope je spravil znova na površje probleme in nasprotja v tej grupaciji držav, nasprotja, v znamenju katerih so zdaj glavne struje političnega in gospodarsko-družbenega razvoja v Zahodni Evropi. Na sestanku so prišle v ospredje cele skupine problemov: odnosi znotraj skupnega trga in odnosi Male Evrope kot celote do ostalih zahodnih dežel. Nobenega pomembnejšega vprašanja iz teh dveh skupin niso uredili, celotna konferenca pa je minila v znamenju negotovosti, kakšno politiko bo nova ameriška vlada ubrala glede na svoje zahodne zavzeznike.

Takšen izid je docela logičen, ker hrtbenico te organizacije tvori Pariz in Bonn in so potemtakem soglasja ali nesoglasja med Adenauerjem in de Gaulleom poglavni vzrok vseh njenih pridobitev in kriz. Ker sta ti dve deželi že nekaj časa ostro navzkrižno gledali koncepti o odnosih v Zahodni Evropi, pariški sestanek razumljivo ni mogel vskladiti de Gaullove teze o potrebi, da bi skupni trg prišel iz faze integracije v fazo konfederacije, z Adenauerjevim prizadevanjem, da bi

interese skupnega trga in interese svobodne trgovinske cone spravili v sklad s carinsko unijo.

Ne gre samo za spopad koncepcij, marveč tudi za spopad interesov. Adenauer forsira projekt izgradnje supranacionalnih organov, pri čemer je zapopadeno podrejanje nacionalnih interesov skupnim koristim, kar bi dejansko omogočilo krepitev nadvlade Zahodne Nemčije kot najmočnejšega partnerja. Nasproti tej ideji zagovarja francoski predsednik svoj načrt konfederacije oziroma krepitve političnih vezi in obveznosti znotraj skupnega trga, kar naj bi dejansko privedlo do krepitve francoskega vpliva. Težko je misliti, da bi mogli v bližnji prihodnosti ti dve težnji sinhronizirati za dalj časa.

Kar zadeva odnose do Zahodne Evrope v širšem smislu, gre pri tem predvsem za formuliranje politike do Velike Britanije in njene skupine sedmih, do tako imenovane svobodne trgovinske cone. S pariškim sestankom niso prav nič omilili konflikta med tema dvema grupacijama, ki sta že od minulega poletja na robu carinske vojne. Adenauerjeva pobuda o spravi med tema dvema grupacijama pa

je pomenila udarec po francoskih težnjah in hkrati pokazala, da so se nesoglasja med Bonnom in de Gaulleom še bolj poglobila.

Skupni trg, v katerem so zbrane močne industrijske dežele kontinentalne Evrope — Francija, Zahodna Nemčija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luxemburg — je zaslovel s tem, da je že od začetka zgrešil svoje poglobitve cilje. Medtem ko naj bi prišlo v njegovem okviru do integracije šestih zahodnoevropskih dežel, je dejansko privedel do razkola v Zahodni Evropi. Drugič, os Pariz—Bonn, ki so si jo zamislili kot poglavito politično ekonomsko osnovo skupnega trga, je postala sčasoma vir nenehnih spopadov med interesi in načrti vodilnih dežel na področju »šestih dežel«.

V bistvu je skupni trg zrasel izključno na politični zamisli o izgradnji močne zapore nasproti Vzhodu, se pravi, da je že ob ustanovitvi dobil značaj blokovske ekskluzivnosti iz obdobja hladne vojne. S takšno idejno platformo je bil opredeljen tudi njegov položaj v blokovski strukturi Zahoda. Toda skupni trg je tudi rezultat svojevrstne zamisli o širšem politično-gospodarskem zbiranju Zahodne Evrope okoli Francije. To

je stara ambicija francoske politike, ki ji je de Gaulle posvetil svoje glavne napore, da bi hkrati dosegel dva cilja: 1. da bi obzrdal nekontrolirano ekspanzijo Zahodne Nemčije in spravil Adenauerjevo državo pod francosko kontrolo; 2. da bi priboril za Francijo vlogo voditelja Zahodne Evrope in tako mogel samostojno nastopiti tako nasproti Vzhodu kakor nasproti Zahodu. Težje kot obnovi tradicije Francije kot velesile je de Gaulle zahteval, naj ga sprejmejo kot tretjega in enakopravnega člana v angloameriški direktoriji zahodne koalicije, zatem pa naj bi se NATO, reorganiziran po francoskih zamislih, neposredno angažiral pri obrambi francoskih kolonialnih interesov v Alžiriji in ostalih delih Afrike.

Takšni načrti, sloneči na napačnih težah, so morali kajpak roditi nasprotna sadove. Zahodna Nemčija ne samo ni prišla pod francosko nadzorstvo, marveč je pod varstvom skupnega trga in NATO silno povečala svoj gospodarski, vojaški in politični potencial in se dokopala do položaja vladajoče sile tako v skupnem trgu kakor v Zahodni Evropi.

Namesto da bi stopal po de Gaullovi poti zahodnoevropske

politike pod francosko hegemonijo, je Adenauer začel široko razvijati jadra svoje nemške in velikonemške politike. Tako so de Gaullove evropske zamisli, sloneče na filozofiji hladne vojne, predhodki do Vzhoda in utvarah glede Nemčije, čedalje bolj postajale dokaz zgrešene kombinacije.

Spričo takšnih nesoglasij na pariškem sestanku de Gaulle ni dobil podpore za svoj načrt o konfederaciji v okviru skupnega trga za načrt, ki bi to grupacijo dokončno oddaljil od Britanije in svobodne cone sedmih držav. Podpore pa ni bila prav tako deležna niti Adenauerjeva akcija o carinski zvezi med obema organizacijama in tako nobenega problema niso premaknili z mrtve točke.

Kakorkoli že, razcep na tako pomembnem gospodarskem področju, kot je Zahodna Evropa, je v bistvu zelo negativen proces, ki je v nasprotju z gospodarskimi potrebami in možnostmi sodobnega sveta, ker postavlja nove pregrade in umetne ovire za stabilizacijo in vskladitev gospodarskega sodelovanja vseh dežel na svetu, ki jih neusmiljena logika napredka sili k medsebojnemu zblizevanju in koordinaciji.

N. OPACIĆ

ZASAVSKE PERSPEKTIVE VČERAJ IN DANES

V Zagorju imajo industrijsko rudarsko šolo s tremi oddelki: rudarski, kovinarski in elektro oddelek;

V Trbovljah imajo industrijsko rudarsko in kovinarsko šolo;

V Zagorju in v Trbovljah imajo oddelke za odrasle (ekonomska srednja šola, tehniška srednja šola — strojni in elektro oddelek, administrativna šola);

V Trbovljah imajo redno srednjo ekonomsko šolo;

V Trbovljah se pripravljajo na ustanovitev redne srednje tehniške šole s tremi oddelki: strojni, rudarski in elektro oddelek...

Vse te šole in oddelki predstavljajo oziroma bodo predstavljali v najbližji bodočnosti skoraj celoten sistem šolskega in izvenšolskega strokovnega izobraževanja v dveh zasavskih občinah. Široka reka je to, katere tok pa je zlasti v zadnjem času postal malce nemiren. Glavni in odločilni vzrok, ki je povzročil to nemirno gibanje, je decentralizacija strokovnega šolstva. Celotno izobraževanje je postalo izključno stvar občin in gospodarskih organizacij in kar nenadoma so se znašli pred vprašanjem, ki doslej ni bilo samo njihova skrb: kako vskladiti sistem šol in izobraževanja s potrebami, zahtevami in možnostmi občine, podjetij in prebivalcev. Začeli so se prepletati interesi občine in podjetij, nastajala so vprašanja, ali šole zadovoljujejo ali ne zadovoljujejo potrebe po kadrih, so učni načrti pravilni, kaj bi lahko spremenili, kaj združili — vse s stališča, da bi zadostili tako kvaliteti izobraževanja kot materialnim možnostim občine. V tem labirintu novih zahtev in vprašanj se je včasih res malo težko znajti in je treba temeljito premisliti, katera pot bo najbolj pravilna, da ne bi zašli na nova, če že ne slepa na vsaj hudo zatemnjena in negotova strma pota. In če govorimo o obeh sicer povsem samostojnih občinah kot nekakšni celoti, to ni slučajno, saj so razdalje med njima malenkostne, podobne pa so si tudi glede na značaj nekaterih gospodarskih dejavnosti in s tem v zvezi tudi na področju izobraževanja, kjer bi včasih lahko medsebojno tesno sodelovale.

Zapisali smo: V Zagorju imajo industrijsko rudarsko šolo in tudi v Trbovljah imajo industrijsko rudarsko šolo. Zagorska šola je bila grajena zelo velikopotezno, ne samo za domače potrebe, ampak je pretendirala na širši, republiški in delno celo zvezni značaj, saj je še danes večina učencev na rudarskem oddelku iz drugih republik, od katerih se jih le malo

zaposli v zagorskem rudniku. Šola ima še dva oddelka in vzdrževanje seveda precej stane, kar je postalo aktualno posebno zdaj, ko je edini ustanovitelj občina (rudnik zaradi finančnih težav ne prispeva skoraj nič). Šola je že doslej z lastno proizvodno dejavnostjo ustvarjala precej dohodkov, ta dejavnost pa se bo morala še povečati. Občina lahko prispeva le manjše dotacije, nadaljnji obstoj šole pa je v njenem interesu in zato se trudijo, da bi skupaj s šolo našli najustreznejšo rešitev. Predvsem mislijo na delno spremenjen pouk, kjer bi dali več poudarka praktičnemu delu in specializaciji — v tretjem letniku naj bi bilo razmerje med teorijo in prakso

dohodkov morajo in ne koliko lahko ustvarijo, da ob tem le ne bi preveč trpel teoretični pouk. Za racionalnejše izkoriščanje prostorov in sredstev pa bi bilo nedvomno velikega pomena, če bi kvalificirane rudarske kadre izobraževali samo v zagorski šoli in ukinili šolo v Trbovljah. O tem so tudi že razpravljali, dokončne odločitve pa še ni, čeprav tak ukrep prav gotovo nikomur ne bi bil v škodo.

Omenili bi še eno negativno posledico preteklosti. Ob zagorski šoli so namreč leta 1958 začeli graditi tudi internat in tudi tu ni bilo prav nobene skromnosti. Pravcat nebotičnik je rasel iz tal in zrastle do strehe. Tu pa se je

nujna posledica decentralizacije, posledica, ki pa je imela svoj vzrok v prevelikem entuziazmu, nerealnosti in zaletavosti pred leti. Da, takrat, ko so vsa sredstva dočkala od drugod, se je le malokdo vprašal: ali res potrebujemo tako veličasten internat? Danes so stvari bolj ali manj vsaj načelno urejene in to tako, da je občina prevzela internat za svoje potrebe in za potrebe še nekaterih drugih ustanov, za internat pa bo adaptirala staro osnovno šolo, ko se bo ta preselila v nove prostore. Vendar pa ta primer zgovorno kaže na pomanjkljivo skrb občine za pametno in realno politiko pri ustanavljanju in razvoju strokovnih šol pred decentralizacijo, po-

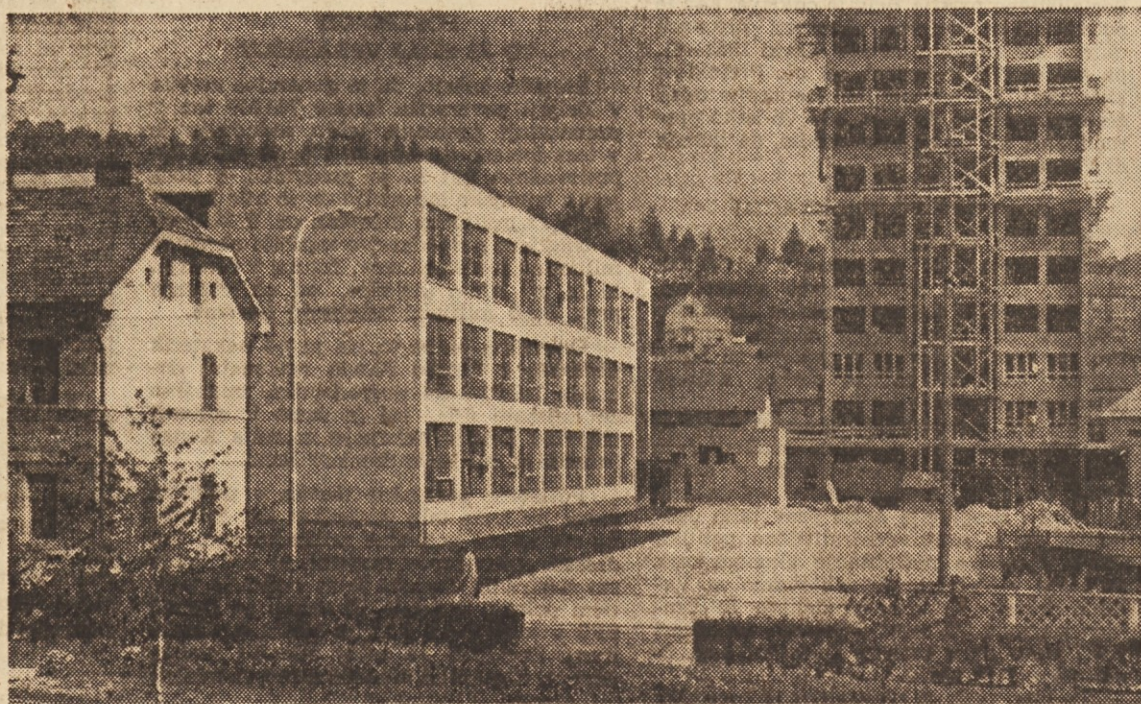
ške šole v Trbovljah. Šola bi zajemala mladino iz vsega Zasavja. Pri ustanavljanju srednje tehniške šole so izhajali predvsem iz mnenja, da je glede na veliko število mladine, ki bo v naslednjih letih končala osemletko, treba tem ljudem omogočiti srednjo tehnično izobrazbo doma, čeprav ne zanikajo začetnih težav zaradi pomanjkanja prostorov, predavateljev. Trenutne potrebe podjetij po kadrih — kolikor sploh imajo analize teh potreb — sicer niso tako velike, da bi to opravičevale. Pravilno pa je gledanje, da bo z razširitvijo podjetij potreb le vedno več in da bodo na posameznih delovnih mestih zahtevali vedno večjo izobrazbo. Vsa stvar pa je pravzaprav v rokah občine in podjetja ne sodelujejo tako, kot bi pričakovali. Stališča občine in podjetij se nekoliko križajo med seboj. Strojne tovarne in rudnik se bolj zavzemata za izobraževanje v okviru lastnih izobraževalnih centrov in v oddelkih za odrasle. Na občini menijo, da je pač izobraževanje na oddelkih za odrasle le začasna rešitev in da ti ne dajo tako širokega znanja kot redna šola, razen tega pa se dijaki z redne šole zaposlijo lahko tudi v drugih krajih. Mislimo, da tu ne bi smelo biti vprašanje, kaj je boljše in kaj slabše. Osnova za izobraževanje so nedvomno potrebe gospodarskih organizacij po določenih kadrih in ob tem lahko vzporedno teče tako šolsko kot izvenšolsko izobraževanje. Lahko pa postane nesodelovanje s podjetji nevarno toliko, da bi pri izobraževanju tehničnih kadrov v šoli splošnega, širšega tipa preveč šli na izobrazbo univerzalnih strokovnjakov. Gre torej predvsem za obliko srednje tehniške šole. V Trbovljah si še niso povsem enotni. Eni se zavzemajo za bolj splošni tip šole, drugi pa so mnenja, naj bi bila srednje tehniška šola le nadaljevanje šolanja v industrijskih šolah. Tu bi nedvomno kazalo doseči soglasje: ali je bolje da gre učenec iz osemletke takoj na srednjo tehniško šolo ali pa naj bi rekrutirala srednje tehniška šola mladino predvsem iz industrijskih šol, kjer bi bile potem morda potrebne kake spremenbe in prilagoditve programov na obeh straneh. Prevelik poudarek na pridobivanju mladine za srednje tehniško šolo direktno iz osemletke in da bodo prostori ostajali dobršen del časa prazni. Zato se tudi vsiljuje vprašanje, ali je smotno graditi dvoje dvoran — gledališko in kino dvorano — ter, ali ne bi bilo veliko bolj racionalno graditi eno samo dvorano, tako grajeno, da bi bila primerna za res vse večje nastope in prireditve. S preostalimi sredstvi pa zgraditi prostore za družabno in klubsko življenje.

● In, ali je smotno prepuščati delavske univerze samim sebi? Razvijajoče se visoko, višje in strokovno šolstvo bo namreč v vsakem letom povečevalo pomen delavskih univerz. In če že sedaj povzročajo prostori preglavice delavskim univerzam, jih bodo v prihodnjih letih še v veliko večji meri.

● Graditi nove domove in obnavljati ter širiti stare pa danes še ni dovolj. Vedno bolj se namreč razvija in pogloblja življenje v stanovanjskih skupnostih. Zato bi morale občine zelo intenzivno razmišljati, kje dobiti primerne prostore za kulturno-prosvetno, družbeno-politično in družabno življenje slehernih stanovanjskih skupnosti. Perspektivni program razdeljevanja investicijskih sredstev v te namene bi zatorej moral upoštevati tudi potrebe stanovanjskih skupnosti.

In zaradi tega bi bilo prav, ko bi se Mariborčani dobrega posvetovali — pa čeprav so se že sedaj veliko — kako kar najbolj smotno vložiti sredstva, ki so jih namenili kulturno-prosvetnemu življenju.

S. B.

Solo imajo, za dom pa jim je sredi gradnje zmanjkalo denarja

kar 1:5 — in bi tako učenci zaradi večjega praktičnega znanja bolj ustrezali gospodarskim organizacijam, obenem pa bi lahko ustvarili tudi večje dohodke. To je v redu in prav, morda je pomislek samo ta, če je ta vsota — letos okrog 50 milijonov dinarjev — povsem realna za 281 učencev, kolikor jih je vpisanih in če ne temelji samo na postavki, koliko

ustavilo. Sredstva za gradnjo so bila namreč okrajna, republiška in celo zvezna. Ta sredstva so bila lani ukinjena in stavba je ostala brez oken in vrat, eno leto na milost in nemilost prepuščena vetru in dežju (ali je kdo izračunal nastalo škodo?). Sredstev za dograditev občina ni zmogla, čeprav je tako kot šolo prevzela tudi internat. Pojavila se je nova, a

sledice pa še danes trpijo učenci šole, ki bi lahko imeli nove, čeprav skromnejše prostore, pa se morajo še vedno stiskati med razpadajočimi zidovi sedanjega internata, ki je, milo rečeno, nemogoč.

Nove možnosti za sodelovanje med obema občinama na področju izobraževanja bodo nastale tudi z ustanovitvijo redne srednje tehni-

spodarskih organizacij in ustanov ter v šolskih razredih.

Svobode so se tudi letos — kot prejšnje čase — pritoževale nad slabo opremljenimi in pretesnimi prostori. S knjižnicami ni kdo ve kaj bolje. Kinematografi so še na najboljšem. Mreža in kapaciteta za silo zadostujeta.

Maribor 1965. Podoba mesta se je v marsičem spremenila. Pričakovanja so se izpolnila. Še več, realnost je presegla načrte. Urbanisti so zarisali kar dvoje novih stavb: kulturni dom v Melju in kulturni dom na Poljanah. Lahko bi tudi tretjo: obnovljeno zgradbo mariborskega gledališča.

Z dozidavo so v študijski knjižnici pridobili nekaj novih prostorov, tako da stiska ni več tolikšna. Mestni arhiv se je preselil na Glavni trg in dobil svojo lastno stavbo. Uredili so v njej tudi posebno čitalnico. Za Svobode in knjižnice je zdaj že veliko boljše preskrbljeno. Vse dosedanje stavbe, namenjene tovrstnim institucijam in društvom so preuredili in z manjšimi prizidavami razširili »življenjski prostor«. Le delavske univerze in koncertna poslovalnica so morale »potrpeti«.

Tak je torej Maribor v letu 1965 in tak naj bi bil v letu 1965. Še samo to zadostuje, da lahko označimo investicijsko politiko »v kulturne namene« mariborskih občin in okraja. Pretežni del sredstev so namenili izgradnji treh objektov: obnovi razpadajočega gledališča, gradnji novih kulturnih domov v Melju in na Poljanah. Manjši del sredstev pa bodo porabili za obnovo že obstoječih kulturnih domov, za preurejanje nekaterih stavb in prostorov. In brez dvoma, takšna politika je tudi pravilna. Vsaj na prvi videz.

Ce pa si pobježe ogledamo načrte mariborskih občin in okraja, le-ti

razkrijejo nekaj dobrih in tudi slabih lastnosti. Kar oglejmo si jih:

● Obnavljati mariborsko gledališče pomeni toliko, kot podreti ga temeljev — ali pa čisto še globlje. Arhitekti so sicer prepričani, da bo to še vedno nekoliko ceneje kot gradnja novega gledališča. Toda: številno prebivalstva v mestu nenehno narašča, večajo se tudi njegove potrebe po kulturnem življenju — obnoviti gledališče pa še ne pomeni tudi bistveno povečati njegovo kapaciteto. Prej ali slej bo stavba spet pretresna. Zato je vprašanje, če je obnova gledališča tudi najbolj pametna rešitev.

● Graditi nove kulturne domove v predmestjih, kjer se bo v prihodnje znatno povečala gostota prebivalstva, je vsekakor edino pravilno. Da so predvidene lokacije dobro izbrane, samo naslednji podatek: že sedaj bi novi dom na Poljanah teritorialno vezal nase kakih 10.000 prebivalcev. Tja do leta 1965 pa naj bi se to število že podvojilo. Nekaj podobnega lahko predvidevamo tudi za novi dom v Melju.

● O funkcionalnosti novih domov je za zdaj še težko govoriti, kajti načrti še niso pripravljeni. Malo več vemo le o domu na Poljanah. Le-tega naj bi gradili v dveh etapah: prva naj bi obsegala kino dvorano z osem sto sedeži in obrat družbene prehrane. V drugi etapi (začela naj bi se po letu 1965) pa naj bi zgradili gledališko dvorano, lutkovno gledališče in knjižnico. Odločili so se za paviljonski sistem gradnje in ne za doslej tako zelo pogosto, kjer so vsi prostori pod eno streho. Po zamisli naj bi v novem kulturnem domu bil samo finančni del kulturno-prosvetnega življenja občine, torej nastopi in

prireditve, vse priprave pa, torej tisto vsakdanje življenje in delo društev, naj bi se razvijalo v že obstoječih in prenovljenih prostorih v občini. Prav to pa daje misliti, da novi kulturni dom bržčas ne bo racionalno izrabljen in da bodo prostori ostajali dobršen del časa prazni. Zato se tudi vsiljuje vprašanje, ali je smotno graditi dvoje dvoran — gledališko in kino dvorano — ter, ali ne bi bilo veliko bolj racionalno graditi eno samo dvorano, tako grajeno, da bi bila primerna za res vse večje nastope in prireditve. S preostalimi sredstvi pa zgraditi prostore za družabno in klubsko življenje.

● In, ali je smotno prepuščati delavske univerze samim sebi? Razvijajoče se visoko, višje in strokovno šolstvo bo namreč v vsakem letom povečevalo pomen delavskih univerz. In če že sedaj povzročajo prostori preglavice delavskim univerzam, jih bodo v prihodnjih letih še v veliko večji meri.

● Graditi nove domove in obnavljati ter širiti stare pa danes še ni dovolj. Vedno bolj se namreč razvija in pogloblja življenje v stanovanjskih skupnostih. Zato bi morale občine zelo intenzivno razmišljati, kje dobiti primerne prostore za kulturno-prosvetno, družbeno-politično in družabno življenje slehernih stanovanjskih skupnosti. Perspektivni program razdeljevanja investicijskih sredstev v te namene bi zatorej moral upoštevati tudi potrebe stanovanjskih skupnosti.

In zaradi tega bi bilo prav, ko bi se Mariborčani dobrega posvetovali — pa čeprav so se že sedaj veliko — kako kar najbolj smotno vložiti sredstva, ki so jih namenili kulturno-prosvetnemu življenju.

S. B.

RTV
ZA KLUBE

V torek bo krstna izvedba radijske igre »Voh nezanesljiv«. Za Radio Ljubljana jo je napisal koroski avtor Helmut Scharff. Igra prikazuje odločitve koroskega Slovence za pot k partizanom. To snov je avtor obdelal na poseben način. Glavni junak je Korosec, ki služi v nemški vojski. Pri preizkušnji, ali je sposoben doleteti strupene pline, mu raznovrstne vonjave, ki jih mora duhati, vzbude spomin na različne dogodke iz njegovega življenja. Iz teh na videz nepovezanih dogodkov se vedno bolj jasno riše njegova življenjska pot in njegova odločitve postane jasna.

V nedeljo ob 19. uri boste v drugem programu lahko poslušali kantato »Borčeva vrnitev« hrvatskega skladatelja Nanda Rojeta za dva solista, zbor in orkester na besedilopisnika Marina Frančevića. Svojo prvo izvedbo je doživela v Zagrebu Silema v nedeljskem programu za Dan republike leta 1959. V Radiu-televiziji Ljubljana pa bo zdaj prvič izvajana.

Italijansko-ameriškega skladatelja Giana Carla Menottija poznamo najbolj po njegovi celovečerni operi Konzul in kraji, polvečerni komediji Amelija gre na ples. Vsekar je Menotti eden najuspešnejših opernih skladateljev sodobnosti, eden redkih, ki se v državljevo in repertoarju glasbe tako v Ameriki kakor v Evropi. Mediji, opera v dveh dejanjih, ki jo boste lahko poslušali v petek ob 21. uri v drugem programu, je grozljivo-tragična zgodba o neki gospe Flori, šarlatanki, ki prireja spiritsistične seje in na njih z raznimi trki vleče svoje stranke za nos; zadnje pa se zaplete v lastne mreže. Mediji je prav gotovo med Menottijevimi, že tako vseskozi aktualnimi in učinkovitimi deli, eno najbolj zanimivih. Imenitno je skladatelj v glasbi pogodil grozljivo vzdušje, v katerem se dejanje odvija.

Iz televizijskega programa za prihodnji teden naj vas opozorimo na tri oddaje. V ponedeljek ob 20.30 boste lahko gledali dramo Jeana Girardouxa ZA LUKRECIJO v izvedbi slusateljev Ljubljanske Akademije za igralsko umetnost pod vodstvom predavateljice Vide Juvanove. V četrtek ob 19. uri boste gledali oddajo »Ladje, linije in pomorščaki«, poljudno-znanstveno oddajo o razvoju slovenske mornarice od prve ladje splošne plovbe Martina Krpana do velike tankerje Bela Krajina. Oddaja bo zanimala tudi o vlogi, ki jo imajo naše pomorstvo v našem gospodarstvu. In še nekaj za razvedrilo: v okviru cikla »Ljubezen, smeh in spomini« bo izvedel studio Zagreb v soboto ob 20.30 oddajo »PESMI LATINSKE AMERIKE« s karakterističnimi ritmi.

»MISLI«

Pred nami je prva številka glasila Svoboda in prosvetnih društev Ljubljanskega okraja. MISLI je zapisano na platnicah. In morda je že samo imenovega glasila dovolj značilno in zgovorno. Misli o našem amaterskem življenju, misli o delu in težavah Svobode in prosvetnih društev, misli o našem celokupnem kulturnem življenju — To je vsebina glasila.

»Sleheri človek, čeravno ne bo nikoli igral na odskih deskah ali pel v pevskem zboru ali pisal črtic, bi moral postati upravljavec kulturnega dogajanja, bi moral imeti svoj vpliv nanj. In prav osvoboditev njegovih ne razkritih potreb po te vrste aktivni udeležbi v kulturnem življenju je naloga organizacije, ki ji pravimo Zveza Svobode in prosvetnih društev. Seveda ne samo nje, a vendar nje med prvimi...« beremo med drugim v prvi številki. In pomagati članom Svobode pri tej nalogi je tudi osnovni namen glasila. Zato bo v Mislih, ki bodo izhajale na začetku vsakega meseca, vsak član Svobode našel obilo gradiva, ki ga bo seznanjal z nekaterimi nacionalnimi misli in posameznih področij delovanja Svobode, z delom društev, z mnenji in pogledi naših kulturnih in političnih delavcev, spoznaval bo v intervjujih tiste kulturno-prosvetne delavce, ki so pri svojem delu dosegli večje uspehe. Skratka, glasilo naj bi postalo stalen spremljevalec vseh članov Svobode in prosvetnih društev, vsak pa bo tudi sam lahko sodeloval v njem z dopisi, kritikami in mnenji. Uredništvo si takega sodelovanja še posebno želi, saj bo glasilo samo s takim neposrednim stikom med njim, društvi in člani lahko verjen odraz življenja in dela v Svobodah.

V prvi številki Misli je uredništvo zbralo nekaj pogledov na sodobni utrip dejavnosti v kulturno-prosvetnih organizacijah, komentar k programu organizacijsko-kadrovskemu komiteju pri okrajnem Svetu Svobode in prosvetnih društev, nekaj izvlečkov iz govorov in diskusij delegatov na zadnjem kongresu Svobode in vrsto dopisov iz posameznih društev ter raznih obvestil. Če že ob prvi številki lahko ogostimo, vimo, da je vsebina dokaj obsežna, lahko upravičeno pričakujemo, če boste v sicer ciklostrano, vendar se je uredništvo potrudilo, da bi dali znanje in notranji opremljeni zanimivost obliko. S tako vsebino, kot jo ima prva številka in ki izhaja iz res čisto konkretnih problemov in potreb v organizaciji in društvih, bo glasilo nedvomno lahko uspešno koristilo in pomagalo društvom in posameznikom pri delu, širše obravnavanje posameznih navedenih in konkretnih vprašanj našega celotnega kulturno-prosvetnega dela pa tudi ne bi bilo niti potrebno, saj to vlogo že imajo sodobna pota.

(k)

V MARIBORU ČEZ PET LET

Maribor 1961: V bistvu Maribor 1960 ali celo 1959. V zazidalnem načrtu mesta niso urbanisti zarisali nobene stavbe, ki bi jo lahko označili kot novo kulturno žarišče. Tudi na že zgrajenih objektih ni bistvenih sprememb. Torej nič novega v severni metropoli.

Teatru, temu večnemu kamnu spotike, se še vedno podira zidovje, a gledališčniki kljub razpadajoči strehi vztrajajo na odru. Kdaj pa kdaj sicer postanejo nejevoljni in zagodrnjajo: »Zakaj vendar ni bomba padla na gledališče! Tako bi vsaj prišli do nove hiše!« Godrnjajo in — igrayo naprej.

Koncertna poslovalnica si še vedno izposojuje pri mestnem kinematografskem podjetju veliko unionsko dvorano. Ta je namreč tudi edina večja koncertna dvorana v Mariboru. Dobiti tudi svojo koncertno dvorano — to je za sedaj samo še želja, ki si je zaradi stoterih drugih potreb nihče ne upa na glas povedati.

V študijski knjižnici je vedno večji lov na prostore v čitalnici. Višje šole so namreč prinesle v Maribor nekaj študentovskega vzdušja. Z njim pa seveda tudi nekatere težave. In ena izmed teh je, kje naj študenti študirajo.

Mestni arhiv je nedostopen za širši krog prebivalstva. Toda dolgo tako ne bo več moglo biti. Številni ljudi, ki trkajo na njegova vrata, je iz dneva v dan večje in vedno težje je odgovorjati: »Ne moremo vam dati gradiva, ker je nedostopno.«

Delavske univerze nimajo razen upravnih pisarn nobenih prostorov. Pa bi jih potrebovale. Vedno bolj razpredena izobraževalna dejavnost terja tudi vedno več predavalnic. Zdaj si pomagajo tako, da gostujejo po dvoranah go-

Še enkrat: PO PROZAIČNIH GLEDALIŠKIH POTEH

II

Ce bi ocenjevali probleme gledališke kulture v Sloveniji s stališča ljubljanske publike, pravzaprav ne bi imeli zapisati kaj dosti kritičnega. Imamo Slovensko narodno gledališče, ki opravlja poslanstvo osrednje gledališke hiše; Mestno gledališče, ki je hkrati tudi potujoče; Mladinsko gledališče kot posebno skupino pri zavodu Ljubljanski festival, za katerega pa sodijo, da bi se že lahko osamovojilo kot poklicno gledališče; Eksperimentalni oder prav tako pri zavodu Ljubljanski festival, oder bolj ali manj komornega značaja, kjer so v preteklosti štiri eksperimentalne skupine pokazale poizkusne uprizoritve vsebinskih, režijskih ali igralskih novosti, kar vsekakor tudi lahko prinaša v gledališko življenje nekega naroda svežega duha; dalje letne prireditve Ljubljanskega festivala in

septembrske »Vedre Ljubljane«, ki pa še nimajo jasnega koncepta in točno opredeljene publike; dvoje poklicnih gledališč, Sentjakobsko in Obrtniško in Mestno lutkovno gledališče. Skratka imamo vse, da se Ljubljana uvrsti v evropsko povprečje, manjka ji morda le še musical.

Problemi gledališke kulture pa se nam odpirajo v vsej svoji vzročni povezanosti tembolj, čim bolj se odklikamo od Ljubljane in drugih večjih središč in se približamo številnim, zdaj gospodarsko in kulturno rastočim središčem Slovenije.

Odloženo poročilo Republiškega sveta za kulturo in prosveto, ki je izpodbudilo, tudi zapisek teh nekaj misli v našem listu, v tej zvezi zastavlja vrsto vprašanj: Ali bodo štiri poklicna gledališča zmogla ob dosedanjih po-

gojih več gostovanj? Ali lahko ta gledališča vsaj do neke mere zadovolje gledališke potrebe manj razvitih predelov, kot Dolenjske, Notranjske, Bele Krajine, Prekmurja? Ali lahko štiri poklicna gledališča sama zagotovijo trajni stik ljudi z gledališčem? Kdo naj bi finansiral stroške gostovanj? Ali naj publika iz bližnje okolice mest s poklicnim gledališčem hodi na predstave v center, ali naj ji gostujoča gledališča doma omogočijo tudi abonmaje oziroma ogled posameznih predstav? Iz kopice vprašanj, ki jih odpira omenjeno poročilo, sem izbrala več ali manj tista neresena vprašanja, ki zadevajo gledališko kulturo v pogledu enega samega osnovnega neresenega problema: Razširitve dosedanjega vplivnega področja poklicnih gledališč.

Ce se najprej ustavimo ob ugotovitvi, ki zdaj ni več nova, pa je vendarle tako prijetna, da jo moramo danes ponoviti še enkrat, namreč, da nikoli poprej niso slovenska poklicna gledališča toliko gostovala kot zdaj, pa to še ne pomeni odgovora tudi na vprašanje, ali bodo ta gledališča zmogla še več ob dosedanjih pogojih. Vsekakor že zdaj obstoja neka razlika med napori posameznih poklicnih gledaliških ansamblov. V pretekli sezoni je Slovensko narodno gledališče Ljubljana dalo približno 13 % vseh svojih predstav izven lastne hiše in v glavnem tudi izven ljubljanskega okraja, predvsem na turneji po Prekmurju, Dolenjski in Primorskem in od njega kot osrednjega slovenskega gledališča verjetno tudi v prihodnje ne moremo zahtevati kaj dosti več. Zato pa je zanimivejša in zgovornejša primerjava ostalih treh gledališč: Ljubljansko Mestno gledališče je imelo kar 32 % svojih predstav izven lastne hiše, pol teh približno v ljubljanskem okraju, pol po drugih okrajih; Celjsko ljudsko gledališče je gostovalo predvsem v domačem okraju, in sicer kar s 45 % vseh predstav; SNG Maribor je gostovalo v pretekli sezoni predvsem v domačem okraju, a le s 23 % vseh svojih predstav.

Celjsko gledališče je po svojem delovanju torej skoraj že pokrajinsko gledališče in ne le mestno, čeprav mu v tej isti sezoni stroškov gostovanj ni kril niti OLO Celje kot ustanovitelj, niti posamezne občine, kjer so gostovali. Ljubljanska Drama je prešla za lansko turnejo po Prekmurju, Dolenjski in Primorskem subvencijo nekaj manj kot milijon din iz republiškega sklada za pospeševanje kulturne dejavnosti, medtem ko ji je stroške prevoza za predstave v domačem okraju kril OLO Ljubljana, dnevnice nastopajočemu ansamblu in inkaso s predstave oziroma pavšal za predstavo od 40.000 do 150.000 din za predstave izven domačega okraja pa so krili gostitelji. Mestnemu ljubljanskemu gledališču je OLO poklonil tovornjak za prevoz kulis, Izvršni svet pa avtobus za prevoz ansambla ob gostovanjih. Sicer pa so v krajih, kjer so gostovali, dobili le inkaso od predstave, kar pa je bilo dokaj malo zlasti v revnejših krajih, kjer so tudi kapacitete dvorane bolj majhne. SNG Maribor je za svoja gostovanja prejel največ subvencij: za gostovanja v domačem okraju je prejel od OLO Maribor šest milijonov din subvencije, za gostovanje v murskosoboškem okraju in v Pulju subvencije iz republiškega sklada za pospeševanje kulturne dejavnosti, za gostovanje v Kopru in Piranu pa od zavoda Primorske prireditve. V prihodnjem obdobju bo SNG Maribor rekonstruiralo svojo gledališko stavbo, zato bo imelo možnosti več gostovanja. Gotovo se bodo našli interesi, posamezni veliki kolektivi ali bogatejše občine v okraju pa tudi izven njegovih meja, ki bodo lahko prispevale za gostovanja večji delež potrebnih sredstev. Vodstvo Mariborskega gledališča je sicer mnenja, da so že zdaj preštevila gostovanja za njihov ansambel, kar pa bi le težko verjeli, če primerjamo število lanskih predstav izven domače hiše posameznih poklicnih gledališč, brez SNG Ljubljane seveda.

Ce je kaj zelo evidentno iz vseh teh podatkov, potem je to nujna po sodelovanju gledališč s kraji, kjer gostujejo: z njimi bi morali skupno reševati problem finansiranja gostovanj, saj v načelu je menda že jasno, da bo moral plačati tisti, ki bo užival neko kulturno dobroto, pa naj bo to zaključen kolektiv ali prebivalci nekega kraja; z organizatorji teh gostovanj v domačem kraju bi se morali pogovarjati o repertoarju gostovanj, o tem, kaj bodo igrali, da bo kvaliteto, a obenem tudi v skladu z dojemljivostjo publike; kje bodo igrali, ali se da na njihovem domačem odru uprizoriti, kar imajo naštrudiranega itd. Tu se namreč začneja porajati potreba po aktivnem odnosu med gledališčniki in publiko, saj bi ob takem posvetovanju posamezniki, ki jim je zaupana organizacija in usmerjanje kulturnega življenja kakega kraja, znali doma zagovarjati sredstva, namenjena gledališki kulturi, to pa je seveda stvar bolj ali manj prebujenih interesov, bolj ali manj osveščenosti lastnih kulturnih potreb. Torej ne more veljati le odnos — če bodo plačali, lahko dobijo. Povečalo na generalke, razgovori o repertoarju, ki naj bi ustrezal interesom in potrebam tako domače publike kot tiste, pri kateri gostujejo, je potreba, ki jo že danes utemeljujejo n. pr. že v Celjskem gledališču itd. Dalje — odri, dvorane! Celjani so igrali tudi že v gostilni, ki so jo za večer spremenili v improvizirano odriško prizorišče. Toda pogostejši

S. G.

TA TEDEN SMO IZBRALI

Maroltov koncert

Maribor, 18. februarja. Union-ska dvorana.

Morda je golo naključje, toda prav v tej dvorani je 4. julija 1927. leta prvi koncertiral Akademski pevski zbor, katerega ime je proslavil njegov umetniški vodja in dirigent France Marolt. In tako kot nocoj je tudi takrat ob vsaki pesmi posebej vzvaloval v navdušenju že tedaj »dijaški« balkoni in parter je nekoliko bolj umirjeno, a zato nič manj toplo pozdravljal pevce in njihovega zborovodjo. Bil je že takrat — Maroltov večer.

Danes je minilo natanko deset let, odkar je umrl France Marolt. Tisti, ki pobliže poznajo njegovo življenje in delo, pravijo, da je bilo izredno plodno. K njegovemu imenu je zgodovina glasbene umetnosti pripisala: prvi slovenski izraziti glasbeni folklorist. In uvrstila ga je v sam vrh glasbene ustvarjalnosti, tja med mojstre Lajovca, Adamiča, Kogojca. Bil pa je Marolt tudi glasbeni pedagog. Slovenskim pevskim zborom je dal vrsto odličnih zborovodij, dal jim je pevce, ki so bili več kot samo ljubitelji pesmi. In prav zaradi tega bo ostalo Maroltovo ime tudi v prihodnje še vedno tesno povezano s slovensko amatersko glasbeno poustvarjalnostjo.

Res, moški pevski zbor Slava Klavara je pripravil že umetniško bolj dognane koncertne večere, kot pa je nocojšnji. Zlasti njihovi vstopi so malce neenotni. Morda zaradi tega, ker pojejo v narečju, ker jim izreka in besedi lo povzroča nekoliko težav. Toda nečesa jim ne gre odrekati: z vso ljubeznijo so pripravili nocojšnji program narodnih pesmi v priredbi Franceta Marolta. In to ljubezen je čutili iz vsake pesmi. Pri vsakem pevcu in pri zborovodji prof. Gregorcu. In, ali je bila ta ljubezen do narodne pesni tudi povod, da so se edini v Sloveniji odločili počastiti obletnico Maroltove smrti, je nazadnje prav vseeno, vsekakor pa jim je potrebno za tako odločitev izreči vse priznanje.

S. B.

Po vzoru najslabših revijskih filmov

Gorje našemu revijskemu filmu, če bo šel po stopinjah »Ljubezni in mode«! Kar je najslabših tradicij v vrsti revijskega filma, nam jih je »Avala film« presadil na domača tla — najslabše tradicije slabo presadil.

Kaj je značilno za slab revijski film, na primer, nemškega izvora?

— Nedomiselnost zgodba, naivni zapleti, vnaprej znani razpleti, ploski značaji in tipi, niti enodimenzionalni ne, klišejske situacije.

— Režija usmerjena zgolj v nekatere revijske točke, vse drugo posneto nekako brez prave zveze, kot bi bilo odveč (običajno tudi je odveč).

— Igrajo: lep mladenič in lepa mladenka, ki pa ne smeta biti dobra igralca, ker bi sicer ne mogla ničesar napraviti iz neumnih besed, ki jih morata govoriti; množica statistik.

— Kričeče barve, bolj ali manj okusno izbrane.

— Glasba, ples: ves zabavni aparat filma.

»Ljubezen in moda« ima vse te značilnosti.

Ce se že zgledujemo po tujih vzorih — se moramo zgledovati prav po najslabših?

—šn

Ob II. plenumu mladinskega pevskega festivala v Celju Širši okvir mladinskemu glasbenemu gibanju

Na II. plenumu Mladinskega pevskega festivala, ki je bil preteklo nedeljo v Celju, so ugotovili: Priprave na letošnji festival, ki bo zopet ob 21. do 23. maja v Celju v počastitev dvajsete obletnice naše revolucije, so se začele pravočasno in lepo potekajo. Priprave na festival so

Mladinski pevski festival v Celju je le zunanja manifestacija tega gibanja, ki pa mu je treba iz leta v leto širiti okvir, s področja vokalne glasbe počasi prehajati tudi na široko glasbeno vzgojo mladine. Medtem ko so lani na delovnem posvetu ob festivalu razpravljali glasbeniki o

vspodbudile vrsto tečajev za mlade zborovodje, saj nam ti še vedno zelo primanjkujejo. Skratka — festival ne bo samo to, kar bomo videli v Celju, 87 zborov s preko 4000 pevci, festival so tudi predvsem sektorske, občinske in okrajne revije, kjer bo letos predvidoma nastopalo okoli 700 zborov s preko 40.000 mladimi pevci. Festival so končno vsi številni nastopi mladinskih pevskih zborov letos ob proslavi jubilejnega leta revolucije, nastopi v okviru letošnjih Pionirskih iger, pa tudi vsi drugi številni nastopi zborov za domače občinstvo. Ideja širokega mladinskega glasbenega gibanja je letos prodrla res v vsako najmanjšo šolo. Prodirajo pa tudi težnje, da bi pevskim revijam priključili tudi instrumentalne skupine glasbenih šol, kar lahko le še posebej pozdravljamo. Občinske revije bodo v drugi polovici meseca aprila, medtem ko bodo zadnje okrajne revije še v prvih majskih dneh.

Mnogo je bilo razpravljanja o mnenju številnih glasbenikov, da je treba spremeniti prvotne propozicije festivala, ki določajo dvajset minutni program za vsak nastopajoči zbor v Celju. Pomislek je bil zelo utemeljen, saj nam konec koncev ne gre le za kvaliteto, ki bi naj bila vsako leto višja. Končno tudi na festivalih, kakršen je v Arezzu in katerega edino merilo je kvaliteta, ne zahtevajo od nastopajočih zborov več kot dvanajstminutni program. Mnogi naši zbori pa delajo v zelo težkih pogojih, saj je problem preobremenjenosti šolskega prostora letos tolikšen kot menda še nikoli. Dvajset minut programa tudi še z ničimer sam po sebi ne zagotavlja kvalitete. Mimo tega pa takšna zahteva tudi ne bi smela zavreti kakorkoli širokega glasbenega gibanja med našo mladino, čeprav je prav iz istega namena zrastle. Zato bodo zbori v Celju nastopili s tremi pesmimi, dvemi po lastni izbiri, tretjo pa jim bodo določili.

razvoju mladinskega zborovskega petja v Sloveniji, je predlagal glasbeni sosvet Zveze Svoboda za razpravo istega aktivna glasbenih delavcev ob letošnjem festivalu temo SODOBNA GLASBENA VZGOJA MLADINE PRI NAS, ob kateri bi iskali odgovora na vrsto vprašanj: kaj je z glasbeno vzgojo mladine mimo zborovskega petja, kakšno je naše glasbeno šolstvo, kako izkoristiti glasbeno-vzgojni program radijskega programa za delo na šolah, kakšne so zahteve nasproti glasbenemu šolstvu glede na reformo glasbenega pouka v obvezni šoli, zakaj smatramo v Sloveniji, da krožkov tako imenovane Junes musical ne potrebujemo in kje menimo, da lahko opravljamo njihovo poslanstvo itd. Letos bo torej ideja množičnega mladinskega petja, kot kaže, vendarle prerasla v idejo široke mladinske glasbene vzgoje. Skratka, napočil je čas, ko moramo sodelovati z vsemi, ki kakorkoli delujejo na glasbenem področju in ki lahko kakorkoli doprinašajo k glasbeni vzgoji mladine. Prav to, da bodo letošnjemu festivalu prisostvovali tudi ugledni glasbeniki iz Avstrije, Francije, Anglije, Poljske in Belgije, pa zopet glasbeniki iz vse države, lahko še nekoliko več doprineše k medsebojnemu izmenjavanju izkušenj pri širokem glasbeno-vzgojnem delu med mladino. In končno je prav, da je pobudnik takim razgovorom prav Mladinski pevski festival v Celju kot stalna institucija, ki ji je tudi Kulturno-prosvetno veče Jugoslavije pred kratkim dalo visoko priznanje, ko jo je uvrstilo med štiri najboljše amaterske institucije, ki se ukvarjajo z kulturno-umetniškim delom oziroma kulturno-estetsko vzgojo v državi. Glasbena vzgoja pa je nedvomno prav tisti del človekove estetske vzgoje, ki lahko mnogo prispeva k oblikovanju človekove osebnosti.

S. G.

razgovori poklicnih gledališčnikov z organizatorji gostovanj po naseljih in vaseh bi mnogo pripomogli tudi k razrešitvi tega težkega problema. Ne čez noč, a vendar bi tako počasi komune videli potrebo po takšnih stavnah, ne klasičnih gledališčih, temveč kar najbolj funkcionalnih stavnah. Tako bi prej prišli do boljših prostorov v zadovoljstvo domačinov kot tudi stalnih ali občasnih gostujočih ansamblov. To je nedvomno eden najtežjih problemov, zlasti v gospodarsko manj razvitih področjih. Razgovori poklicnih gledališčnikov z domačimi organizatorji gostovanj pa bi lahko odpravili tudi drugo skrajnost, skrajnost ko imamo izredno lepe gledališke stavbe kot n. pr. v Velenju, pa Trbovljah, a jih danes ne izpopolnjujejo s programom niti gostovanja poklicnih gledališč niti predstave domačih amaterjev, kar je končno tudi dokaz, da za število dobrih amaterskih uprizoritev tudi vedno ne zadostuje le lepa dvorana. Pomudba SNG Drame iz Ljubljane Delavskemu domu v Zagorju, da kot gostujoče gledališče da celoletni abonma Zagorjanom, je lep primer takih pobud gledališčnikov.

Odloženo poročilo zastavlja še eno vprašanje. Ali ne bi v primeru, ko imajo kolektivi možnost prevoza do ne preveč oddaljenega središča z gledališčem, prihajali raje tja, češ prevozi igralcev in kulis so ob gostovanjih dragi, prevoz gledalcev v gledališče je cenejši. V tem primeru že razpolagamo z nekaj izkušnjami. Kranjska ISKRA je lani spomlad zadrži organizirala brezplačni prevoz svojih članov kolektiva v Ljubljansko Dramo,

medtem ko v Operi še ima abonma za svojih 150 članov. Zakaj v Dramo ne več? Drama iz objektivnih razlogov ni mogla zagotoviti Iskrenemu kolektivu predstav ob sobotah. Med tednom pa je bil res prevelik napor za ljudi, ki so se vračali ponoči iz gledališča v Kranj ob dvanajstih, ob petih pa so že morali biti na delu. V Dramo so hodili, kot privedu, le uslužbenci in visokokvalificirani delavci, tehničarji in inteligenca, zelo malo pa je bilo delavcev iz obratov. Menili so, da jih ne zanima, da je presrečno, kar igrajo v Ljubljani, da ne razumejo itd. Zdaj imajo v Prešernovem gledališču abonma s 352 sedeži samo za Iskro, a mnogi pridejo tudi takrat, ko so predstave gostujočih poklicnih gledališč. Prešernovo gledališče si hoče pridobiti svojo stalno publiko, amaterji svojo, ki pa bo prihajala vse bolj pogosto tudi na predstave gostujočih gledališč, saj bo postajala vse bolj zahtevna. Eno so torej objektivne težave s prevozi, kar ni odvisno le od pripravljenosti kolektiva, da odšteje denar za brezplačni prevoz v gledališče, drugo pa je pomislek, da si je bolje doma vzgojiti svojo gledališko publiko. Gostovanje poklicnih gledališč ima torej tudi svoj širši vzgojni pomen, vsekakor širši, kot ga lahko ima samo ena sama iztrgana predstava, pa naj bo še tako dobra. In če bi ta gostovanja znali gledališčniki povezovati še z razgovori ob ali po predstavah, o uprizoritvi gledališkega dela, pa tudi o stvareh izven njihove predstave, o gledališki vzgoji, o delu amaterskega domačega gledališča itd. — potem bi gledališčniki ob relativno majhnem dodatnem trudu resnično mnogo prispevali k gledališki kulturi ljudi določene kraja.

(Konec prihodnjič)
SONJA GASPERŠIČ

Oceanografi UNESCA v Indijskem oceanu

✓ Indijskem oceanu križari sem in tja nenavadna ladja. Na njej je velik laboratorij. Posadka dela za organizacijo Združenih narodov UNESCO. Različer je jezik mladih oceanografov, kemikov, fizikov, geologov in biologov, ki delajo v ladijskem laboratoriju. Vsi pa imajo skupen cilj: oti morju tajnosti, do katerih človek doslej še ni našel zanesljive poti.

Zakaj je ladja Združenih narodov zaplula ravno v Indijski ocean? To je morje, o katerem vemo najmanj. To je neraziskana meja našega znanja o oceanu, čeprav je bilo tam na valovih Indijskega oceana v zadnjih 90 letih že več kot dvajset ladij s podobnimi cilji.

Indijski ocean pokriva kar 14 % zemeljske površine in sega od Antarktike do Indije, od vzhodnoafriške obale do Avstralije. Na obalah tega oceana žive nekateri narodi, kjer je naseljenost posebno gosta, kjer so življenjski pogoji še slabi. Prebivalstvo teh narodov šteje skoraj četrtino prebivalcev našega planeta.

Indijski ocean ima posebno mesto med svetovnimi morji. Znanje so le povsem splošne značilnosti o njegovi topografiji in o življenju v njem. Nikjer drugod na morju ne menjajo vetrovi in tokovi z letnimi časi svoje smeri tako močno, kakor ravno na tem oceanu. Ta značilnost Indijskega oceana ima najgloblje posledice tako na morske tokove, kakor tudi na življenje v tem morju. Zakaj pa je v Indijskem oceanu tako bistveno drugače kakor na drugih morjih, je še tajnost, ki naj bi jo zdaj razkrili mornarji organizacije UNESCO.

Velike reke, kakor so Indus, Ganges, Evfrat, Tigris in druge vale, ko se izlivajo v Indijski ocean, milijone in milijone ton zemlje. Ob izlivu teh rek so torej podani idealni pogoji za ugotavljanje učinka tega mogočnega vodnega toka s celine na sestavo morske vode in tudi pogoji za študij količin kovinskih in mineralnih snovi in morju.

Začetne stroške za mednarodno »akcijo Indijski ocean« bo sprva krila organizacija UNESCO iz svojega proračuna. Seveda pa računajo tudi na pomoč družine narodov; računajo tudi na prispevke, ki naj bi jih posamezne države vlagale v sklad. Če bo prvo obdobje tega mednarodnega oceanografskega sodelovanja dalo pričakovane rezultate, se nameravajo lotiti še večjega, še bolj drznega načrta.

Zgradili naj bi veliko ladjo, opremljeno z najnovejšimi tehničnimi pripomočki, kakršne si ne more privoščiti, sodeč po dosedanjih izdatkih za nacionalne oceanografske raziskave, nobena dežela. Na tej ladji naj bi vodilni znanstveniki, najboljši poznavalci morja, njegovih tajnosti in neodkritih možnosti vodili najbolj zahtevno raziskovalno delo in razen tega vzgajali naraščaj mladih oceanografov. Ta zamisel naj bi začela postajati stvarnost že letos in v nekaj letih, dveh ali treh, naj bi zaplula na ocean najmoderneje opremljena raziskovalna ladja.

Ekspedicije, ki jih zdaj usmerjajo na Indijski ocean, se posvečajo predvsem takim nalogam, ki bi čimprej dale neposredne gospodarske rezultate. Med drugim je moč ugotoviti s temeljitimi znanstvenimi raziskavami nove predele morja, ki so posebno bogati rib. Večji ulov rib pa pomeni za goste naseljenosti in revno prebivalstvo ob morju izdat-

nejšo hrano, večji dohodek, skratka napredek v življenjski ravni. Temeljite znanstvene raziskave lahko prihranijo prebivalstvu teh dežel prenekateri trud v vsakdanjem življenju, ko je moč določiti tudi to, kdaj je pravzaprav najprimernejši čas za lov.

Meteorološke študije in zanesljive vremenske napovedi so tudi eno izmed področij raziskovalnega dela ekspedicije UNESCO na Indiskem oceanu. Za življenje in napredek narodov v Aziji je namreč nenavadno važno, da bi kaj več vedeli o monsumih, ki usodno vplivajo na življenje tamošnjih prebivalcev. Popolnejše znanje o morskih tokovih, o njihovi moči in smerih, lahko odločilno vpliva na stroške ladijskih prevozov. Ko so n. pr. bolje spoznali morje v severnih predelih Atlantika, so lahko ubrali take smeri za plovbo, ki pri- našajo tudi do 10 % prihranka na gorivu.

Nov nasprotnik raka

Znanstveniki in zdravniki so delali zadnjih šest mesecev v Glasgowu poskuse in prišli do nove metode uporabe elektronskega računarja, da bi zagotovili boljše zdravljenje bolnikov, ki bolujejo za rakom. Ugotovili so, da lahko v nekaj minutah izračunajo doze žarčenja s tako natančnostjo, za katero so prej menili, da je ni moč doseči.

Eden izmed znanstvenikov je izjavil, da tega sistema še niso proučili na bolnikih, vendar je dodal, da je »očitno, da bo dobro deloval«. Fizik dr. J. M. Lenihan pa je dal naslednje pojasnilo: »Problem je v tem, da je treba pri nekaterih zdravljenjih s pomočjo rentgenskih žarkov ali radija izra-

čunati dozo za vsakega posameznega bolnika, če želimo, da bo zdravljenje kar najbolj učinkovito. Vsak bolnik se razlikuje od drugega, zato je lahko to delo zelo dolgočasno in počasno. Brž ko bomo dosegli, da bomo izračunali potrebno dozo žarčenja v nekaj minutah namesto v nekaj dneh, kolikor je zdaj potrebno, bomo imeli še enega sodelavca, ki nam bo pomagal v boju s hudim sovražnikom — rakom.«

Najbolj občutljiva fotocelica

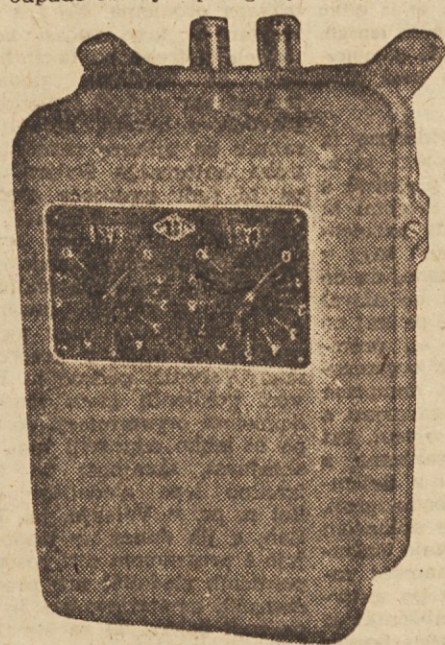
Britanska tvrdka Mullard je izdelala novo foto celico, za katero trde, da ima večjo stopnjo občutljivosti od katere koli druge komercialno razpoložljive fotocelice. Nova foto celica je namenjena znanstvenemu raziskovanju lastnosti različnega materiala. Celiko hladijo s tekočim dušikom in pravijo, da je to hlajenje tako učinkovito, da je moč celico uporabljati neprekinjeno 45 minut, ne da bi jo bilo treba ohlajevati še s kakim drugim sredstvom.

Indonezijec — doktor jedrskih znanosti

Prvi Indonezijec, ki je doktoriral iz jedrskih znanosti na londonski univerzi, je Sumaun Samadikum iz Bandunga. Ta človek je uspešno zagovarjal svojo tezo in s tem dobil naslov prvega Indonezijskega — doktorja za jedrske znanosti. Samadikum je prišel v Veliko Britanijo kot štipendist Združenih narodov in bo preživel še leto dni v Nemčiji na specializaciji, preden se bo vrnil v domovino.

javi s starejšimi tipi mehaničnih relejev.

V teh relejih uporabljajo elektronske cevi z mrzlo katodo. Ker s tem odpade običajno predgretje cevi, je rele

Casovni rele, izdelek tovarne »Tela«

dejansko v stalni pogonski pripravljenosti.

Tovarna električnih aparatov »TELA« v Ljubljani, ki je glavni proizvajalec teh naprav, dobavlja programske časovne releje za štiri različna časovna območja, in sicer za obseg od 0,25 do 5 sekund, od 1 do 20 sekund, od 3 do 60 sekund in od 9 do 180 sekund. Vsak rele ima dva časovna sistema, ki pa sta na zahtevo kupcev lahko docela različnega časovnega obsega, seveda v mejah zgoraj navedenih podatkov.

V vsak takšen rele je vgrajen usmer- nik z napetostno stabilizacijo. Zato tudi pri večjih nihanjih omrežne napetosti deluje s točnostjo 2 %, uporabiti pa ga je moč malone v vseh industrijskih panogah.

FENOMAT

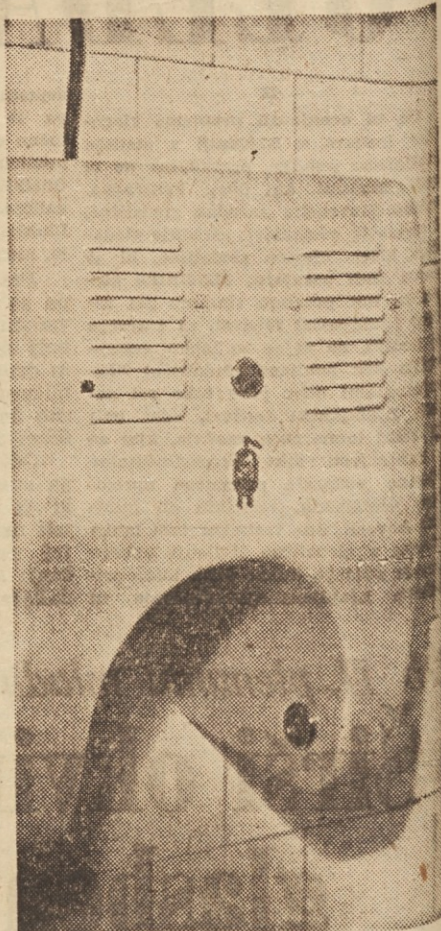
avtomatski sušilnik rok

V modernih umivalnicah ne vidimo več ne čistih ne umazanih brisač. Nadomestujejo jih električni sušilniki na topli zrak. Takšni sušilniki so običajno pritrjeni kar na steno poleg umivalne školjke in tako so vsakomur na uslugo. Treba je pritisniti le na stikalo in sušilnik že deluje ter v nekaj sekundah osuši umite roke.

Se popolnejši od teh sušilnikov je domači električni sušilnik »FENOMAT«, kakršne izdeluje podjetje »Elektromedicina« v Ljubljani. Njegova posebnost je, da ima ob vznožju obočnega izreza za sušenje rok vgrajeno foto celico, ki avtomatično vključi aparat, brž ko vtaknemo roke v ta izrez, ko pa jih odstranimo, ga izključi. Ta sušilnik deluje torej docela avtomatično. Ker je elektronsko krmiljen, mu ni potrebno nobeno ročno stikalo, s čimer je z jamčena ne le varnost pri uporabi, temveč tudi popolna higiena.

Za bolnice, a še posebej za operacijske sobe, kjer higiena prerašča že v pojem sterilnosti, je ta naprava idealna. Njeno mesto bi bilo tudi v vseh kuhinjah in restavracijah, v hotelskih umivalnicah in modernih javnih straniščih, a prav tako v umivalnicah industrije zdravil, živilske industrije in sploh povsod tam, kjer je treba z jamčiti najboljše higienske pogoje dela.

Sicer pa je »Fenomat« izredno soliden izdelek. Za razliko od takih in- zemskih izdelkov, ki med obratom povzročajo precej hrupa, dela »Fenomat« brezšumno. Konstruiran je tako, da ga je možno priključiti tudi tam, kjer je omrežna napetost močno variirana, saj deluje enako dobro pri 170 kakor tudi pri 240-voltni napetosti.

Domači sušilnik rok

Delovni čas in produktivnost

Z odnosi med delovnim časom in produktivnostjo se ne ukvarjajo le go- spodarstveniki, marveč zanima to pod- ročje tudi sodobno medicino. V osnovi opozarjajo ta proučevanja, da imajo spremembe v delovnem času skoraj vedno za posledico tudi spremembo de- lavčeve produktivnosti. Na splošno pa ugotavljajo, da ima skrajšanje delov- nega časa praviloma za posledico večjo delovno storitev v eni uri ali pa hi- trejše dokončanje posamezne delovne naloge. Podaljšanje dnevnega delovne- ga časa oz. naloge pa so največkrat vzrok razočaranja, kajti produktivnost delavca ne narašča v enaki meri, ka- kor narašča delovni čas.

V zvezi s problemi delovnega časa in produktivnosti naj omenimo neka- tere izkušnje, ki jih ima department za delo v Združenih državah Amerike. V večjih tovarnah so tamkaj pri prehodu od šestdnevnega na petdnevni delovni teden ugotovili med drugim tudi na- slednje: pri delavcih so spričo zmanj- šanja tedenskega števila delovnih ur od 48 na 40 ugotovili povečanje povpre- sne proizvodnje na uro za 14 %. Ker pa se je njihov delovni čas pri tem prehodu v celoti skrajšal za 16 %, so zabeležili v celoti zmanjšanje proizvod-

nje za 2 %. Pri 150 delavkah, ki se jim je tedenski delovni čas prav tako skraj- šal za 8 ur na 40 ur, pa so ugotovili povečanje storilnosti le za 7 % in tako zabeležili v njihovi proizvodnji pri- manjklaj za 9 odstotkov.

Signali iz vseмира

Ena izmed zanimivosti zadnje raz- stave Združenja fizikov v Londonu je bil majhen poskusni aparat. Sestavl- jen je bil iz 1,25 metra kovinske žice in različnih elektronskih dodatkov.

Aparat so napravili britanski znan- stveniki za lovljenje najšibkejših signa- lov z vseмирskih satelitov in za krepi- tev le-teh do razumljivega šuma. Na- pravo je moč uporabiti tudi v radar- skem sistemu.

Pomen tega aparata je v tem, da lo- vi šume radijskih valov in jih pri tem sam ne moti. To so dosegli v glavnem s pomočjo silikonske diode, dolge pri- bližno 1,25 cm in s premerom 70 mm. Iz- ima vlogo nekakega kondenzatorja. Iz- daljave več sto kilometrov iz vseмира- je šum aparata v satelitu zares zelo ši- bek. Ujeti ga je treba in okreptiti brez- kakršnih koli zunanjih motenj. Pra- vijo, da je ravno ta aparat eden izmed najbolj- ših za tako znanstveno delo

NOVE PREDSTAVE O MOŽNOSTIH ŽIVLJENJA NA SOSEDNIH PLANETIH

PRETRES VEZI C-O-H-N

Zemlja naj bi bila edini planet, na katerem je možno življenje. Tako me- njajo astronomi. Mars ima premalo ki- sika, na Veneri naj bi bilo prevroče, drugod je zopet premrzlo ali pretemno.

Biologi podpirajo astronome, ko tr- dijo:

»Življenje — če že obstoja — mora biti povsod v vsemirju enako, ker sesto- ji živa materija vsepovsod iz enakih kemičnih elementov: ogljika, kisika, vo- dika in dušika. Biologi dvomijo, da bi bilo možno življenje tam, kjer ni ki- sika, še bolj pa so skeptični o možnosti življenja, kjer ni luči. Življenje nam- reč potrebuje energijo sonca, ki pospe- šuje organske kemične procese.

Neka snov živi, pravijo biologi, če je sposobna rasti, prebavljati (v ši- ršem pomenu besede) in se razmnože- vati.

Biokemiki, ki seveda sodelujejo v teh pomembnih raziskavah in razpra- vah, so prav tako povsod naleteli na štiri osnovne elemente življenja, na ogljik, kisik, vodik in dušik (kemično označujemo te elemente s simboli C-O-H-N). Kjer ni pogojev, da bi se ti štirje elementi vezali v molekule, in sicer v zelo zamotane molekule, sestav- ljene iz tisočev in sto tisočev atomov, bi moglo biti življenje.

Toda človek je doslej lahko prouče- val le življenje na Zemlji. Komaj si

lahko predstavljamo, da je življenje tu- di še kje drugje.

V najnovejšem času je presenetila s svojimi raziskavami šestorica ameri- škkih kemikov iz univerze v Pennsylvaniji. Ukvarjali so se z elementom, ki je na Zemlji najbolj razširjen, s sili- cijem. Obratno svojega dela so zgostili v naslednjo vest:

»Lahko si predstavljamo življenje, oblike življenja, za katere potrebujemo zgolj silicij. Ogljik in silicij sta si nam- reč kemično tako sorodna, da se med- sebojno lahko dopolnjujeta. Če je kjer- koli v vsemirju življenje na osnovi si- licija, je nastalo pod čisto drugačnimi pogoji, kakor je naše življenje na Zem- lji...«

Najnovejše znanstvene ugotovitve s tega področja očitajo dosedanjim znan- stveni dejavnosti na tem področju: »Za skoraj poldrugeto stoletje zaostaja raz- iskovanje silicija za raziskovanjem ogljika...« In res: silicij najdemo v vsakem kamnu, v vsakem peščenem zrncu. Silicij, to je četrtna materija, ki jo poznamo na Zemlji, ogljika pa ima- mo le 1 desetisotinsko. Toda človek vendarle ve in vidi in čuti, kako mrtev je kamen; bolj mrtve materije ne po- znamo. Tu zadevajo namigovanja o možnosti življenja na osnovi silicija na debelo steno dvomov.

Toda v periodičnem sistemu kemi- nih elementov je mrtvo in živo vendar- le zelo blizu drug drugega. Malo imamo primerov, ko so si kemične lastnosti med seboj tako zelo podobne kakor raz- med pri ogljiku in siliciju. Poznamo spo- jine, oz. jih lahko napravimo, v kate- rih ogljik lahko brez škode za njihovo lastnost zamenjamo s silicijem.

V zvezi s temi razmišljanji se poiz- vljajo vprašanja, ali ni morda na dru- gih planetih vendarle tudi življenje, toda na osnovi silicija. Morda je tako- ravno na Veneri? Na vsak način je sil- cij precej bolj pomemben, kakor si- licij, nam zdi kup zemlje, točneje kamenja, ki ga uporabljamo za izdelavo stekla.

Šestorica ameriških znanstvenikov noče biti avtoritativna, ampak predla- ge le to, naj bi posvečali vsaj poslej večjo pozornost osnovnim kemičnim raziska- vam o vlogi silicija.

Morda bodo intenzivnejše raziskave na tem področju pokazale, da je ži- vljenje, se pravi lastnost, povzročiti novo življenje, res v skladu z dosedanjim na- zorom o vlogi ogljika, kisika, vodika in dušika! Ali pa bomo odkrili novo obliko življenja, kdo ve? To pa bi bil svet, v katerem bi govorili kamenja. Med vsemi čudežnimi stvarmi, ki jih je že človek srečal v svojem razvoju, le-ta ne bi bila med največjimi.

Kako graditi?

Sportne naprave so pogosto ovira, ki tlači k tlom kakovost in množičnost posameznih panog. Pravilna gradbena politika bi marsikje popravila slab položaj in pripomogla k napredku. Zal pa so športne gradnje večkrat nenačrtne in nesmotrne.

Za to bi morali najprej najti pravilne odgovore na vprašanja: kako graditi in kaj graditi?

Gradnja športnih naprav so dolgotrajne in — drage. Investitorji se lotevajo toliko gradenj hkrati, kolikor je želja in potreba. Seveda jih ne zmorejo in gre zato delo počasi od rok. Želje ostajajo leta in leta neizpolnjene. Športniki čakajo v nedogled

na naprave in upajo, da jih bodo lahko uporabljali vsaj njihovi otroci.

Zdi se mi, da je Svet za telesno kulturo v ljubljanskem okraju našel pravi odgovor na vprašanje, kako graditi. Po letih razdrobljenih gradenj — pri tem pa so še vsi objekti nedokončani — bodo letos zastavili vse sile, da bodo zgradili umetno drsališče v Tivoliju.

Tako bo ena naprava dokončana, druge pa bodo prišle na vrsto prihodnjega leta.

Vseh želja hkrati ni moč izpolniti. Vsekakor pa je boljše zadovoljiti vsaj nekoga, kot pa da vsi čakajo!

In kaj graditi?

Mar se včasih cenejše, včasih dražje gradnje manjših ali večjih stadionov, športnih parkov in odprtih igrišč res izplačajo?

Projektanti športnih naprav so menda povsem pozabili na meteorološke statistike, ki govore, da je v našem podnebnju dve tretjini leta

slabo vreme. To so dnevi, ko športa na prostem ni, naprave pa ostajajo neizkoriščene. Odstajajo se mesece počitnic, ko mladina, ki so ji športne naprave namenjene, odhaja iz večjih mest in industrijskih središč, pa sta smotnost in učinkovitost odprtih športnih naprav bore majhni.

Za mesece slabega vremena pa ni prostorov, kjer bi atleti, plavalci, drsalci, tenisači in drugi podaljševali sezono, košarkarji, boksarji, rokometarji, odbojkarji ter še mnogi drugi pa povsem spremenili koledar svojega udeleževanja.

Pokriti športni prostori so morda res dražji od odprtih. Bržkone pa mnogo donosnejši in koristnejši za razvoj in napredek telesne kulture tako kakovostne kot množične in rekreacijske.

SILO

TELESNA KULTURA ZARADI LJUDI IN ZA LJUDI

Predsedstvo Centralnega sveta ZSJ ugotavlja: Telesna kultura je nepogrešljiv element rekreacije ljudi in sestavni del standarda. Družba je dolžna za to priskrbeti materialna sredstva, prispevati pa mora tudi vsak posameznik

Moderen razvoj vsega družbenega življenja zahteva od človeka vse manj fizičnih naporov in vse več duhovne aktivnosti. Moderni, na vse višji tehnični ravni organizirani in vodeni sistem proizvodnje pa ustvarja pogoje za skrajševanje delovnega časa, ki ga mora človek opraviti za razširjeno reprodukcijo in stalno raven življenjskih razmer.

V tem procesu dobiva telesna kultura svoje važno, nepogrešljivo mesto. Telesna kultura postaja torej vse bolj neobhoden element v načinu življenja ljudi. Biti mora z vsemi svojimi raznoterimi dejavnostmi — fizičnimi vajami — vedno bolj važen in sposoben element rekreacije poedincev in družbe v celoti. Dandanašnjim ljudem je razvedrilo z raznimi telesnimi vajami potrebno ne le zaradi rekreacije, temveč tudi za utrjevanje zdravja in njihove delovne sposobnosti. Je torej sestavni del aktivnosti za boljše pogoje dela, povezan z delitvijo dohodka po delu in življenjskim standardom.

V socialno družbenem sistemu se ta njena vloga še potencialno. Medtem ko je v stari Jugoslaviji tudi telesna kultura služila kot sredstvo političnim strankam za politično propagando in akeije, mora v socialistični Jugoslaviji služiti edino zdravju in razvedrilo slehernega državljanca. Zato se mora razvijati in rasti skladno s celotnim družbenim dogajanjem in življenjem ljudi. Tam, kjer služi telesna kultura političnim akcijam raz-

nih strank, je potrebno več vzporednih centralnih organizacij z različnimi centraliziranimi programi in statusi, v katerih se poveljuje organizacija, disciplina in parada nad vlogo človeka posameznika. Pri nas taka organizacija telesne kulture ni nikomur potrebna. Nam je potrebna telesna kultura zaradi ljudi in za ljudi, nuditi mora predvsem mladim generacijam normalen razvoj. Organizacijske in metodne vaje pa morajo ustrezati potrebam moderne proizvodnje in novim pogojem življenja ljudi, pogojem današnjega in jutrišnjega dne ter vsestranskemu razvoju ustvarjalnih sil.

Pri intenzivni mehanizaciji je fizična kondicija človeka izredno pomembna. Nagla industrializacija in z njo spreminjanje prirodnih okoliščin in okolja, v katerih človek deluje, tako hitro menjajo življenjske in delovne razmere, da človek brez ustreznih telesne kulture težje vzdrži ravnotežje med lastno naravo in novimi tehničnimi pogoji. Avtomatizacija, ki je na nezahtevnem pohodu, človeka sicer osvobaja težkega fizičnega dela, veže pa ga istočasno samo na neke stalno ponavljajoče se kretanje v delovnem procesu, kar ne vpliva negativno samo na fizično in zdravstveno odpornost, temveč tudi na samo biološko bistvo človeka. V teh okoliščinah postaja telesna kultura nepogrešljiv korektiv sodobnega načina dela in življenja ljudi.

Tako se mora telesnokulturna aktivnost razvijati in delovati skladno s celotnim dogajanjem na terenu, kjer so ljudje zaposleni in žive. Organizacijske oblike in programi pa morajo biti prilagojeni neposrednim proizvajalcem, njihovim potrebam in željam. Celotni družbeni, ekonomske in kulturni proces se ne preneha razvijati in prilagajati, krepitvi socialistične demokracije in družbenega upravljanja. To pomeni, da moramo biti tudi na področju telesne kulture elastični in prilagodljivi nastlim družbenim spremembam. Tako

kot druge družbene dejavnosti pripada v prvi vrsti komunam, t. j. neposrednim proizvajalcem oziroma prebivalcem teritorialnih enot. To pomeni, da ne sme zaostajati niti organizacijsko, še manj programsko in akcijsko za težnjami ljudi, zlasti mladine.

Spoznanje o nujnosti in potrebi rekreativne telesne kulture postaja vse bolj splošno. Vsak dan je večji krog tistih, ki aktivno podpirajo športno dejavnost. To je vsekakor posledica spremenjenega načina dela in življenja ljudi, ki imajo telesno kulturo za dnevno potrebo. Do tega spoznanja so prišli ne le zaposleni ljudje in mladina, temveč pogosto tudi družbenopolitični in predstavniki organov, ki telesno kulturo vse bolj tudi materialno podpirajo. Vendar ugotavljamo, da navzlic spremenjenim razmeram telesna kultura še vedno zaostaja za splošnim razvojem. V Jugoslaviji se aktivno ukvarja s telesno kulturo le 4,1 % prebivalcev, v Sloveniji 11,7 %, medtem ko se aktivno ukvarja s telesno kulturo v Švici 15 % prebivalcev, v Bolgariji 12,64 %, v Švedski 11,16 %, v SZ 10 %, v Zahodni Nemčiji 9,96 %, na Norveškem 8,84 %, v Romuniji 5,6 % in v Franciji 4,82 % prebivalcev.

V teh državah imajo zelo močno razvit tudi rekreacijski šport v času odmora: n. pr. v Švedski se aktivno udeležuje v raznih športih v počitnicah, dnevnih odmorih in podobno več kot milijon delavcev iz 5000 podjetij. V SZ sodeluje v dnevnem odmoru 6.000.000 delavcev v raznih športnih igrah. V ZDA je v športno rekreacijo vključenih preko 30.000.000 zaposlenih iz 6000 podjetij.

Da pri nas telesnokulturna aktivnost še ni tako množično zajela državljanov, je več vzrokov. O teh pa v zadnjem času mnogo razpravljajo in tudi ukrepajo že. Nedavno pa je o njih razpravljalo tudi predsedstvo Zveze sindikatov Jugoslavije. Po temeljiti analizi telesne kulture v Jugoslaviji, zlasti v delovnih kolektivih, je predsed-

Kako malo je potrebno včasih za športno igro! Narava in nekaj čisto navadne dobre volje!

stvo ugotovilo naslednje: da je telesna kultura nepogrešljiv element rekreacije ljudi in sestavni del standarda, da je družba dolžna vlagati v to dejavnost tudi materialna sredstva, hkrati pa mora tudi vsak posameznik po svojih močeh prispevati. Da je za počasen razvoj telesne kulture krivo nerešeno materialno stanje osnovnih organizacij in da je zato treba omogočiti realna in kontrolirano uporabljana sredstva za normalno delovanje rekreativnega kot tekmovalnega športa. Dalje je predsedstvo ugotovilo, da delovanje dveh vzporednih organizacij TVP in SZ zavira normalen, na demokracijskih principih sloneč razvoj množične in tudi kvalitetne telesne kulture.

Predsedstvo zato priporoča, da se čimprej ustvari enotno vodstvo telesne kulture, vsa operativna pa naj se prenese na osnovne organizacije in komunne. Sindikati bodo torej pomagali pri razvoju telesnokulturne dejavnosti v komunah, šolah in tovarnah.

Tovarne in šole naj bi bili aktivni pobudniki ustanavljanja osnovnih organizacij in društev, osnovna aktivnost pa naj se v

vseh pestrih oblikah razvija v okviru občin in okrajev. Predsedstvo je nadalje obsodilo slabosti tako društev TV Partizan zaradi ozkosti v dejavnosti kot športne organizacije zaradi orientacije samo na kvaliteto.

Delavske športne igre so lahko samo ena od oblik manifestacij športne aktivnosti v tovarnah, ne pa edina oblika dejavnosti. Delovni kolektivi naj bodo ustanovitelji široko zasnovanih telesnokulturnih društev, v katerih je mogoč pristop vsakemu državljanu tudi izven kolektiva. Taka društva naj ustanovljajo tudi teritorialne podružnice oziroma klube ali sekcije, to pa zlasti v tistih krajih, kjer stanujejo njihovi delavci.

Ta stališča in priporočila Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije so tembolj pomembna za nas, ker bo o njih poleg nešteti drugih vprašanj razpravljati tudi kongres telesne kulture Slovenije, ki bo 7. aprila letos v Ljubljani. Na osnovi razprav in sklepov na tem kongresu bodo tudi pri nas po vsej verjetnosti odpravljene vsaj glavne ovire na poti hitrega razvoja telesne kulture.

LEOPOLD KRESE

POBUDA OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V MOSTAH

MEDOBCINSKA TEKMOVANJA

»Ali mislite, da bi te medobčinske tekme organizirali samo letos ali naj bi postale tradicionalne?«

»Letos bi te tekme organizirali v proslavo 20-letnice naše revolucije. Mislim pa, da bi te medobčinske delavske športne tekme v Ljubljani morale postati tradicionalne. Letos jih bomo organizirali mi, prihodnje leto naj bi organizacijo prevzela kakšna druga občina in tako dalje. Prepričan sem, da bo tako tekmovalno močno dvignilo zanimanje za šport v podjetjih. Sklenilo smo tudi, da bomo zmagovalnim ekipam in tudi posameznikom podelili razmerno lepe praktične nagrade. Iz lastnih izkušenj vem, da praktične nagrade vzbudijo večje zanimanje za to ali ono tekmovalno kot pa razni pokali, plakete in druga darila. Lani smo na naših občinskih tekmah podelili najboljšim ekipam zelo koristne nagrade, kot so zračne puške, šahovske garniture, šahovske ure in podobne. Nedvomno so takšne koristne, praktične nagrade vzpodbudile marsikatero, ki se sicer ne bi udeležil športnih tekem.«

»Kakšno udeležbo pa pričakujete na teh tekmah?«

»Upajmo, da bo udeležba kar najbolj množična, kajti to je naš osnovni namen. Tu je bilo več predlogov, vendar končni predlog še ni formuliran. Verjetno bomo k tekmam pristopili vsako ekipo, ki se bo prijavila, brez kakršnihkoli omejitev. Da bo tekmovalje čimbolj množično, bomo vanj vključili tudi pripadnike JLA-ter šole. V prihodnjih letih pa bi lahko organizirali po podjetjih najprej množična izbirna tekmovalja, potem pa bi sestavili občinske

reprezentance. Vendar pa mislim, da za letos tak način ne bo prišel v poštev, ker bomo imeli premalo časa. Predlagali smo, da bi te tekme bile 1. maja. Sicer pa bo o tehničnih pozicijah odločala posebna komisija, v kateri bodo predstavniki vseh tistih občin, ki se bodo tekom udeležile.«

»Kaj pa sodite o problemih in težavah, ki zavirajo razmah športa v tovarnah in podjetjih?«

»Težav je precej, so pa seveda različne; nekatere težave so objektivne in jih ne bomo mogli čez noč odpraviti, imamo pa opravka tudi s subjektivnimi ovirami. V naši občini smo precej časa občutili kot poseben problem pomanjkanje igrišč in drugih objektov za šport. Lani pa se je glede tega obrnilo že precej na bolje. Dobili smo lepo urejeno igrišče »Slovana«, razen tega pa se je že lani začel pospešeno graditi nov športni park na Kodeljevem. Dobili smo tudi nova športna igrišča pri osemletki in gimnaziji na Zaloški cesti, dalje igrišče »Partizana« v Zeleni jami in še nekaj manjših igrišč v tovarnah. Letos smo v bivšem mladinskem domu na Kodeljevem odprli štiristezno kegljišče, ki bo na voljo vsem podjetjem, ki imajo svoje kegljaške sekcije. Omenil sem že prej, da je v naši občini kegljanje pravi ljudski šport in zdaj bodo delavci dobili na teh kegljiščih vse možnosti, da se izživljajo v tem priljubljenem športu. Razen tega se naš svet ukvarja z mislijo, da bi na Kravcu zgradili kočo, ki bi jo uredili kot rekreacijski center. Ta objekt bi poleti služil turistom in izletnikom-planincem, pozimi pa smučarjem. Če nam bo to uspelo, bomo dobili čudo-

vit rekreacijski center v planinah.«

»No, in še o subjektivnih težavah, ki ste jih prej omenili?«

»Res, tudi subjektivne težave so, moram pa še prej nekaj povedati o objektivnih. Naš svet že nekaj časa ugotavlja, da bi se v športu morala v večji meri izživljati zlasti delavska mladina. Medtem ko pri moški mladini odstotek aktivnih v športu še za silo zadošča, pa je porazno nizek med žensko delavsko mladino. Ugotovili pa smo, da imajo mnoge mlade delavke zelo težke življenjske pogoje. Precej mladih delavk nima svojih stanovanj oziroma sob in morajo zato, da dobe sobo, pomagati kot podnajemnice v gospodinjstvu, varovati otroke in podobno. To jim seveda odvzame skoraj ves prosti čas. Seveda pa imamo še tudi opravka s predsodki, z zastarelo miselnostjo, s tako imenovanimi polproletarci, ki se po delu v tovarni takoj lotijo dela na polju ali na koščku zemlje ob hišici. Nekateri mladi delavci se tudi preveč ženejo za zaslužkom, tako da skoraj nimajo časa za počitek, odhiti in zdravo zabavo v športu.

Tu in tam pa tudi opažamo, da nekatere delavce, zlasti tiste, ki delajo na tem področju kot organizatorji, skušajo nekateri posamezniki ovirati. Človek, ki dela pri teh stvareh, ne more vsega vedno opraviti popoldne, včasih mora skočiti iz tovarne tudi med dopoldanskim delovnim časom. Seveda, če jih ta organizatorji zaradi tega dobi pod nos ali če ga zato celo prikrašajo pri zaslužku — bili so celo primeri, da so organizatorjem očitali izostanke in odhode iz tovarne tisti ljudje, ki so bili

pri sebi do odhajanja iz podjetja silno liberalni — potem se res ne smemo čuditi, da težko dobimo v tovarnah športne organizatorje.«

»Tovariš Pavlič, povejte še nekaj besed o perspektivah delavskega športa v vaši občini.«

»Nedvomno so v Mostah vse perspektive, da se bo šport še močno razmahnil po tovarnah. Omenil sem že, da smo lani dobili nekaj lepih objektov, letos gradimo nove in še jih bomo dobili. Ne smemo tudi prezreti, da bo na Kodeljevem stala bodoča Visoka šola za telesno kulturo, to bomo tudi dobili sodoben plavalni bazen. Vsekakor bomo od tega imeli precej koristi, ne samo v športu nasploh, tudi v tovarnah. Imamo v občini več zelo predanih tovarišev v tovarnah, ki se neumorno posvečajo športu. Lahko povem, da smo lani organizirali celotno tečaj za nogometne sodnike iz vrst delavcev. Tečaj je vodil znani nogometni sodnik, tovariš Lojze Gvardjandčič, ki je usposobil za nogometne sodnike, če se ne motim, šest ali sedem delavcev. Vsi so ispit opravili s prav dobrim uspehom. Veliko si tudi obetam od tesnega sodelovanja med sindikatom, občino ter občinskim svetom za telesno kulturo, kakor tudi med društvi. Vsa društva — DSD Slovan ter oba »Partizana« — nudijo podjetjem vso možno pomoč v kadrih, objektih, rekvizitih in denarju. Lani smo za pomoč pri sindikalnih tekmovaljih odredili 40.000 dinarjev, letos pa že 120.000. Znatno večja sredstva pa prispevajo seveda za šport podjetja. Ne vem točnih števil, prepričan pa sem, da gre v naši občini ta pomoč že v milijonske vsote.«

I. P.

V KRAJEM

»Kako pa kaj delo, Ivica?« ga je porogljivo vprašala.

»Ne gre, ji je odgovoril in si prizadeval, da bi prikrikljano pisanost.

»To vem, ker od tebe ničesar ne dobiš...«

»Povedal ji je, kje vse je bil in kaj je delal.

»Tako seveda nisi mogel doseči ničesar. Zdi se mi, da te bo treba natančno poučiti. Mi nismo mogli storiti proti njim ničesar, oni pa so začeli akcijo proti nam.«

»Kaj?« je vprašala Ivica.

»Saj ti pravim: začeli so akcijo. Predstojnikom se je začel rajh vojskovati proti Sovjetski zvezi, minulo noč so že razstrelili proge med Gredom in Siskom in se nekje, pa sem pozabila, kako se kraju reče. To so zmogli samo komunisti. Od tebe smo mnogo pričakovali...«

»Saj bi rad. Poskušal sem...«

»Dobro, Ivica, šefu bom vse povedala...«

»Klara, tako ne morem. Rad bi...«

»Uganila je, kaj hoče reči. Vstala je in skoraj zavpila:

»Pusti zdaj te reči! Milijoni umirajo, države izginjajo, ti pa bi... Morda bi tudi jaz rada, pa — se odpovedujem. Saj sem ti rekla, da zdaj ni čas za to.«

»Odlila je naglo, brez pozdrava.

Dva dni kasneje sta se spet menila s Klaro. V salonu je čakala nanj. Ni bila v uniformi, domačo haljo je nosila. Kakor nekoč. Mehko so ga gledale njene oči.

»Ze dolgo čakam nate, Ivica,« je rekla. »To me veseli.«

»Stopila je k njemu, ga objela in poljubila, potem pa se spet odšla v svoj naslanjač. Ivica je bil srečen. Tisti trenutek je pozabil na vse svoje težave. Pa me le ima rada, si je rekel.

»Pričakovala sem te. Nekaj ti imam povedati...«

»Upal je, da bo nežna z njim kot nekoč, zato je primaknil svoj stol. Hotel jo je objeti, pa ga je odrinila.

»Govorila sem s šefom,« je nadaljevala. »Rajh je, da boš šel v Bosno...«

»Odmaknil se je in se zastrmel vanjo.

»Tam bo prav takšna politika kot tu. Potrebujemo nekoga, ki dobro pozna tamkajšnje razmere. To si ti.«

»Spet se bova ločila.«

»Zal. Jaz odidem iz Zagreba. Na fronti sem potrebna. Če ostanem živa, se bova sestala po naši zmagi.«

Nekaj trenutkov je molčala. Zdelo se mu je, da je zamisljena. Potem se je obrnila in mu ponudila roko. Poljubil ji je prste, odrinil njen široki rokav in ji pritisnil usnice na zapestje.

»Nočem se ločiti od tebe. Slovo mi prinaša nesrečo...«

Pobožala ga je po lasih. »Menda vendar nisi praznovoren? V našem poklicu je precej takih, hkrati pa so mnogi izmed njih prepričani, da praznovornost prinaša nesrečo...«

»Raje bi šel s teboj na fronto...«

»Jaz pa sem se še posebej zavzemala za to, da bi te poslal v Bosno. Moral bi tudi na očetov grob...«

»Na očetov — grob...«

»Da. Kaj se čudiš? Saj sem ti poslala brzojavko, da ti je umrl oče!«

Ivica je otrpnel. Dolgo ni mogel spregovoriti besede.

»Nekaj dni po tvojem odhodu v Skopje je prišla iz Sarajeva brzojavka, da ti je oče nenadoma umrl,« je rekla Klara. »Poslala sem ti v Skopje novo brzojavko hkrati z izrazi sožalja.«

Tačas ko je Klara lagala, je Ivica strmel predse in sklanjal glavo. Bled je bil. Zdelo se je, kakor da se bo onesvestil. Potem je zajecjal:

»Oče umrl... Umrl... Nisem dobil brzojavke... To ni mogoče... Umrl... Moj oče...«

»Stopila je k njemu in ga nežno prijelja za roko.«

»Z menoj pojdi!«

Govorila je ukazovalno, on pa se je kakor vselej tudi to pot pokesal zaradi očika, ki ga je imel na jeziku, češ kako to, da mu šele zdaj pove. Peljala ga je pod roko in ga od strani gledala. V njenih očeh ni bilo izraza sočustvovanja. Nihče ji ni gledal, zato je v resnici: v smagalnem zelenih očeh je bila jama, sredi zamikanja, ki jo je preoblikoval ob pogledu na pomembuženca, kakor je pomislila. Slovo ne bo prineslo nesreče, tudi praznovornost ne, prav gotovo pa bo slabost napravila Ivici pregrevanje. Vohunu s slabimi živci mora spodleteti, njegovi živci pa so povsem odpovedali. To je treba povedati šefu, je mislila Klara. Vsega mu ne smemo več zaupati. Bojle bo, da ne ve tistega, kar bi nam moglo škodovati. Če bi kar na lepem izžubil živce in začel govoriti. Če bi ga prijel, bi spregovoril. Povedal bi vse, kar ve.

»Misliš, da boš postal velik vohun, as med njimi,« je spetoma razmišljala, »v resnici pa si slabši, pravi nič. Oče ti je umrl, pa je le malo manjkal, da bi se zaradi tega onesvestil. Kaj bi šele bilo, če bi videl, da bi kdo očeta z nožem? Najbolje bo, če gre v Bosno, si je rekla Klara, tam bo ontravljaj vsakdanje reči. Hotela sem, da bi bil junak... Ali so kriva mamina?«

»Odpusti se, vem, da je to zelo hudo,« mu je rekla.

»Mar odhajaš?« je zajecjal.

»Moram. Dolžnost je zdaj na prvem mestu.«

»Prvotno je menila, da bi ostala skupaj vso noč. Tako si je bila predstavljala njuno slovo, morda slovo za vedno. Medtem ko ga je pod roko peljala k postelji, se je premislila. Ob slovesu ga ni niti poljubila.

XVIII

Zjutraj je Ivica dobil kratko pismo. Frieda ga je prinesla v njegovo sobo. Prsti so mu drgetali, ko ga je odpiral. Nekaj vrstice je bilo napisanih s strojem.

»Dragi Ivica, vošči mi srečno pot. Ko boš to bral, bom že na poti proti Vzhodu. Na fronto grem. Frieda ti pošlala naslov. Zeim ti, ko nobene tople besede. Vse je pozabila. Lepi časi so mimo. Niti spomin nanje ni ostal. Pomladi je konec. Brezme pozabljenja je prevzelo Ivico, potro ga je prav tako kakor slovo. Pismo je raztrgal na kosce in jih vrgel v pepelnik. Potem se je naslonil na mizo. Vstopila je Frieda. Skušala ga je potolažiti s pojasnili.

»Hvala, ne potrebujem tolažbe. Tudi jaz odhajam.«

Pogledal jo je in iskal besede, pa ni imel več kaj povedati.

»Tudi to je polip,« je pomislil.

Naglo je odšel iz stanovanja. Napotil se je v Djordjevičev ulico. Čemu bi se ostal v Zagrebu, si je rekel. Povedal je, da je pripravljen takoj odgovoriti v Sarajevo. V obveščevalnem centru je izvedel, da niti okupatorju ne gre vse tako, kot bi bilo treba. Vsepoševno upori. Organizirani jih komunisti-partizani. Ti, v sredini Hrvatski jih bodo zatirali z nasiljem, najhujšim in najbolj krvavim v zgodovini. Taborišča se polnijo, patrioti padajo. Samo v sremski kaznišnici so 27. junija ubili 10.000 ljudi. V Bosni in Hercegovini pa ne bo lahko. Uporniških čet je že precej, teren pa je tak, da jih je težko uničiti. V Hercegovini so uporniki, zasedli

nekatero železniško progo in preprečili promet. Nevešnje je v njihovih rokah. Partizanski odredi so 27. junija zavzeli Drvar. Uporniško gibaje se naglo širi, zato so nujni odločni ukrepi. Na terenu bodo potrebni zasledilci, sposobni ljudi, kakršni je Ivica. Pripravi naj se in čimprej gre na pot. Dobro bi bilo, če bi spremenil znanost. Lase naj bi si krasje pristriže, na brke bi si pustil rasti. Ze dolgo ga ni bilo v Sarajevo, če se bo še malo spoznal, ga ne bo nihče spoznal. Njegove listine bodo povedale, da je mehanik, specialist za telefonsko-brzojavne napeljave. V Sarajevo se bo nastanil v hotelu »Evropa«. Obiskal ga bo eden izmed šefov nemške obveščevalne službe, z njim se bo Ivica pogovoril o podrobnostih. Njegova naloga: vhitopiti se med partizane, zbirati podatke o številni moči in gibanju sovražnika, skicirati partizanske poti in to je najvažnejše — utrditi si položaj pri njih, tako da bi se povzpeli na vidneje mesto. Pаметen je, znal se jim bo prilagoditi. Dobil bo nekaj komunističnih brošur, da jih bo prebral, preden bo šel na pot, tako da se bo malo spoznal na njihovo propagando. Kako bo pošiljal poročila, bodo došli v Sarajevo. Bistveno je, da bo med partizani takrat, ko se bo začela velika akcija, ki se zdaj snuje. O tem bo obveščen. Če bo takrat tam, bo znatno olajšal akcijo dokončnega obračuna.

V Palmotičev ulico se je vrnil z zavojem knjig in brošur pod pazduho. Nekaj dni je sedel pri knjigah. Bral je in nosil koka-in, zvečer pa se je napil in veseljal.

Erki so rasli. Pustil si je take, da so mu pokrili ušnice. Deset dan je šel k frizerju, ki ga je ostrigel na kratko. Dal se je fotografirati. Posnetke je oddal v Djordjevičev ulici. Kmalu je dobil izkaznice in vse drugo. Ena izmed njih se je glasila na ime Vlado Anić, mehanik. Datum na njej je bil izpred dveh let. Hkrati je prejel tudi izkaznico organa državne varnosti. Naročil so mu, naj jo seže ali kako drugače uniči, ko se bo odpravil na teren. Razen tega je dobil šest zlatnikov z naročilom, naj jih skrije kje v obleki, za vsak primer. Dali so mu sveženj naših, italijanskih in nemških bankovcev. Ta denar lahko troši, kakor se mu bo zdelo prav, so rekli. Isti dan si je kupil modro platneno delavsko obleko in močne terenske čevlje.

»Kdaj greš?« ga je vprašala Frieda.

»Moral bi takoj, pa bom ostal še nekaj dni. Poslovil bi se rad od kulturnega okolja, saj grem med divjake.«

»To me veseli. Poskrbela bom za vse. Bi šil v klub?«

»Ne, Frieda, kar doma bomo.«

Ni ga vprašala, kam potuje. Vrsto let se je sukala v družbi vohunov, zato je vedela, da tega ne sme vprašati. Če kdo hoče, že sam pove.

»V Sarajevo grem,« je Ivica povedal. »Pisal mi boste na moje pravo ime v sarajevski hotel »Evropa«, morda pisma pa bodo prihajala s podpisom Vlado Anić. Če bo Klara pisala, mi takoj sporočite.«

»Klari ne morete pozabiti...«

»Ne, nikoli je ne bom pozabil...«

»Jaz tudi ne,« je Frieda zdihnula.

Objela sta se kot žalostna družinska člana.

»Ali bi konjak?« ga je vprašala. »Meni prežene žalost.«

Selo takrat, ko je že sedel v vagonu, je začel Ivica razmišljati o novih nalogah, ki so mu jih zastavili. Bil je pri oknu. Nagnil je glavo in strmel v polje ob progi. Mimo so zdrsnili rdeči cvetovi maka. Veselo so se majali v vetru, kot bi ne bila vojna. Tudi on bi bil srečen in bi veselo živel, če bi po svetu ne divjala vojna. Zdal pa je vprašanje, ali bo sploh ostal živ. Poprijel je najbolj nevarno delo, vohunstvo, v vojnih časih, med sovražniki je namenjen. Pred desetimi dnevi se mu to ni zdelo tako strašno kot zdaj, ko je sedel v drvečem vlakcu. Preoblekel se bo, šel med partizane in rekel, tovariši, mehanik sem, sovražnik fašistov, zato prihajam k vam. Sprejeli ga bodo z odprtimi rokami. Kmalu bo postal komandir.

Tako se mu je vse to dozdevalo, dokler je sedel zraven polnih steklenic, zdaj pa, ko je vlak drvel neznanemu naproti, so se mu spet glavi podila vprašanja. Kako bo prišel na teren, kaj in kako bo govoril; gotovo ga bodo vprašali, od kod je, kje je delal in kdo ve, kaj se vse izmisli si je treba odgovor na vsako mogoče vprašanje, odgovor mora biti verjeten, vsi pa povezani med seboj. Ob najmanjšem protislovju bi mogli podvomiti; potem bi bilo vse konce.

Dolge ure je Ivica v mislih obračal vse mogoče kombinacije. Vlak je bil že blizu Sarajeva, Ivica pa niti zdaleč ni razmisllil o vsem. Odlučil se je, da z odhodom »na teren« ne bo preveč sili. Nekaj časa bo ostal v Sarajevo, da bo razmisllil o prav vsaki podrobnosti. Ni neumen, ne bodo mu prišli na sled.

Nemiren je bil, ko je prispel v Sarajevo. V tem mestu je zrasel, poznal je vsak kamen v njem, vsako drevo, vsako hišo. Mogoče bo videl tudi Dado. Sedel je na mizi, razmišljal. V Sarajevo ga ne sme nihče spoznati. Dada še najmanj. Hm, tak je vohunski poklic.

Sel je naravnost v hotel. Pokazal je izkaznico in dobil sobo. Vse do večera se ni ganil iz hotela. Mikalo ga je, da bi se sprehodil po mestu in obujal spomine na pretekla dni, na veselo, srečno in nesrečno. Niti tega ni smel. Navodila so se glasila: ostati v hotelu, dokler ne pride oficir nemške obveščevalne službe. Sedel je in čakal, potrpežljivo. Šele okoli devetih je nekdo potrkal.

»Hretni!« je odgovoril Ivica, ki je bil prepričan, da prihaja nemški obveščevalec. Vstopil je mož kakih trideset let, plavalos, potlačena nosu in rdečih, suhih lic. »Oberleutnant Gruber,« se je predstavil.

»Ze dolgo vas pričakujem,« je odgovoril Ivica in se trudil, da bi kar najboljšo pravilno izgovarjal nemške besede.

»Kaj te je?«

»Halo, pol! V dolini mnogo partizanov. Zandarji ne storijo ničesar.«

»Kdo se vmešava v pogovor?« je zavpil eden.

»Ne prekinjaj!« se je jezil drugi.

Ivica je uhitnil in snel žico z aparata. Kamen je na oni strani padel na tla, žica pa je ostala na tistem. Naprej je pomislil, da bi skočil na kolo in pobegnul, takoj potem pa se je vprašal, čemu naj bi bežal, ne da bi vedel, zakaj. Iz žepa je vzel škatlico in nekajkrat vdihnil kokain. Koraki so se bližali. Ivica se ni obrnil, vse dokler se mu ni približal na nekaj korakov. Bil je fant, star kakih dvajset let. Suha, zagorela lica je imel, zato pa so se njegove oči veselo smele.

Sunkovito se je obrnil. Med grmčevjem je prihajala po hribu navzdol moška postava. Ivica se je ustrašil. Naprej je pomislil, da bi skočil na kolo in pobegnul, takoj potem pa se je vprašal, čemu naj bi bežal, ne da bi vedel, zakaj. Iz žepa je vzel škatlico in nekajkrat vdihnil kokain. Koraki so se bližali. Ivica se ni obrnil, vse dokler se mu ni približal na nekaj korakov. Bil je fant, star kakih dvajset let. Suha, zagorela lica je imel, zato pa so se njegove oči veselo smele.

»Dobro!« je pozdravil Ivico in se mu nasmešnil. »Počivaj...«

»Vidim, daimate ničesar s seboj,« mu je prijazno rekel. »Če boste karkoli potrebovali, kar povejte.«

»Hvala! Naročil si mi, da moram takoj odpotovati, zato se mvezel zavoju s seboj le najmanjšo. Upam, da ne bom dolgo tu. Naprej si moram poljskati sobo...«

»Čemu bi jo iskal? Kar tu lahko stanujete.«

»Poštni upravnik je predstavil novega nadzornika vsemu osebju, potem pa sta šla v gostilno. Pila sta šganje. Kave ni bilo dobiti. Dolgo ste se pogovarjala. Ivica se je zanimal za razmere. Upravnik je bil zgovoren. Največ sta seveda govorila o partizanih. Ivica je izvedel, da jih je v okolici mnogo.

»Kako to, da jih ne preganjajo, da jih ne polovijo?« ga je zanimalo.

»Kdo bi vedel? Zdi se mi, da je žandarmerija prešibka, da se boji...«

»Malo bom šel iz mesta, ogledal bi si linije,« je Ivica popoldne povedal upravniku. »Ali bi si lahko kje izposodil kolo?«

»Svoje vam bom dal.«

»V delavnici je vzel nekaj orodja: kar tako, si je rekel na tistem. Dal so mu kečke, odvijale, nekaj izollirnega traku, Mačka je odklonil, češ najbrž mu ne bo treba plezati po drogovi.

S seboj je imel aparat in kakih deset metrov drobne bakrene žice. Odpravil se je ob sarajevski brzojavni liniji. Kakih šest kilometrov daleč je prišel, potem pa so mu začele pohajati moči. Posedel je ob cesti, da bi se oddahnil. Za njim je bilo grmčevje. Ko se je oddahnil, je nastavljal usesa. Vse tisto, le listje je pošumevalo, vmes pa so bili murni. Njegove mestna ušesa niso razpoznala ničesar drugega. Pogledal je po cesti. Nikogar ni bilo. Vstal je in vzel iz zavoja telefonski aparat. Prvo poročilo bom poslal, si je rekel. Na konec žice je privezal kamen in ga vrgel čez napeljav. Naprej je v aparatu šumelo, potem je slišal razgovor. Na enem koncu je bilo Sarajevo.

»Halo, pol, se je Ivica vmešal v pogovor.«

»Kaj je to?«

»Halo, pol! V dolini mnogo partizanov. Zandarji ne storijo ničesar.«

»Kdo se vmešava v pogovor?« je zavpil eden.

»Ne prekinjaj!« se je jezil drugi.

Ivica je uhitnil in snel žico z aparata. Kamen je na oni strani padel na tla, žica pa je ostala na tistem. Naprej je pomislil, da bi skočil na kolo in pobegnul, takoj potem pa se je vprašal, čemu naj bi bežal, ne da bi vedel, zakaj. Iz žepa je vzel škatlico in nekajkrat vdihnil kokain. Koraki so se bližali. Ivica se ni obrnil, vse dokler se mu ni približal na nekaj korakov. Bil je fant, star kakih dvajset let. Suha, zagorela lica je imel, zato pa so se njegove oči veselo smele.

»Dobro!« je pozdravil Ivico in se mu nasmešnil. »Počivaj...«

»Čprav ponoči. Spomnil se je polipovih lovki, ki ga držijo in mu ne dovolijo nočnega sprehoda po mestu.

»Povejte, s kakšnim geslom se boste javljali,« je rekel nemški obveščevalec.

»Pol...«

Hotel je reči »polip«, pa je odgovoril le prvi del besede. Zbal se je, da bi ga nemški oficir vprašal, čemu tako čudna beseda. Moral bi mu razlagati, izmislljati si izgovor, pa bi se lahko zapletel.

»Prav. Naša služba nadzoruje vse linije. Če bomo kje slišali »pol«, bomo brez besed prestregli vaše sporočilo. Poštna direkcija bo še nočjo sprejela v službo mehanika Vlada Anića. Druge izkaznice pustite tu. Ko se vrnete, jih spet dobite.«

XIX

Na fočanski pošti so prijazno sprejeli fanta v modri delavski obleki, novega nadzornika brzojavno-telefonskih linij, mehanika z vseh strani brki.

»Vsak trenutek se kakšna linija pokvari. Saboterji jih trgajo. Zal mi je, vendar boste imeli veliko dela. Teren pa je tudi nevaren. To vam moram takoj povedati. V okolici so partizani. Kadar boste pregledovali linije, boste imeli spremstvo. Po navadi pošiljamo z mojstri tudi žandarje.«

»Nobenega spremstva ne potrebujem, kar brez skrbi. Ničesar se ne bojim.«

Čuden lesk so imele oči novega nadzornika. Ivica je bil prejel precejšno dozo kokaina. Upravnik je opazil ta lesk v njegovih očeh, pa si ga je razlagal kot izraz hrabrosti, odločnosti. Dotlej je imel težave z mojstri, ki so se na vse načine izmikali, samo da bi jim ne bilo treba na teren. Razveselil se je, ko je nazadnje le dobil človeka, ki ni zajec. Čeprav je dobil od direktorice navodila, se je tudi osebno odločil, da bo prijazen z novim nadzornikom.

»Vidim, daimate ničesar s seboj,« mu je prijazno rekel. »Če boste karkoli potrebovali, kar povejte.«

»Hvala! Naročil si mi, da moram takoj odpotovati, zato se mvezel zavoju s seboj le najmanjšo. Upam, da ne bom dolgo tu. Naprej si moram poljskati sobo...«

»Čemu bi jo iskal? Kar tu lahko stanujete.«

»Poštni upravnik je predstavil novega nadzornika vsemu osebju, potem pa sta šla v gostilno. Pila sta šganje. Kave ni bilo dobiti. Dolgo ste se pogovarjala. Ivica se je zanimal za razmere. Upravnik je bil zgovoren. Največ sta seveda govorila o partizanih. Ivica je izvedel, da jih je v okolici mnogo.

»Kako to, da jih ne preganjajo, da jih ne polovijo?« ga je zanimalo.

»Kdo bi vedel? Zdi se mi, da je žandarmerija prešibka, da se boji...«

»Malo bom šel iz mesta, ogledal bi si linije,« je Ivica popoldne povedal upravniku. »Ali bi si lahko kje izposodil kolo?«

»Svoje vam bom dal.«

»V delavnici je vzel nekaj orodja: kar tako, si je rekel na tistem. Dal so mu kečke, odvijale, nekaj izollirnega traku, Mačka je odklonil, češ najbrž mu ne bo treba plezati po drogovi.

S seboj je imel aparat in kakih deset metrov drobne bakrene žice. Odpravil se je ob sarajevski brzojavni liniji. Kakih šest kilometrov daleč je prišel, potem pa so mu začele pohajati moči. Posedel je ob cesti, da bi se oddahnil. Za njim je bilo grmčevje. Ko se je oddahnil, je nastavljal usesa. Vse tisto, le listje je pošumevalo, vmes pa so bili murni. Njegove mestna ušesa niso razpoznala ničesar drugega. Pogledal je po cesti. Nikogar ni bilo. Vstal je in vzel iz zavoja telefonski aparat. Prvo poročilo bom poslal, si je rekel. Na konec žice je privezal kamen in ga vrgel čez napeljav. Naprej je v aparatu šumelo, potem je slišal razgovor. Na enem koncu je bilo Sarajevo.

»Halo, pol, se je Ivica vmešal v pogovor.«

»Kaj je to?«

»Halo, pol! V dolini mnogo partizanov. Zandarji ne storijo ničesar.«

»Kdo se vmešava v pogovor?« je zavpil eden.

»Ne prekinjaj!« se je jezil drugi.

Ivica je uhitnil in snel žico z aparata. Kamen je na oni strani padel na tla, žica pa je ostala na tistem. Naprej je pomislil, da bi skočil na kolo in pobegnul, takoj potem pa se je vprašal, čemu naj bi bežal, ne da bi vedel, zakaj. Iz žepa je vzel škatlico in nekajkrat vdihnil kokain. Koraki so se bližali. Ivica se ni obrnil, vse dokler se mu ni približal na nekaj korakov. Bil je fant, star kakih dvajset let. Suha, zagorela lica je imel, zato pa so se njegove oči veselo smele.

»Dobro!« je pozdravil Ivico in se mu nasmešnil. »Počivaj...«

»Vidim, daimate ničesar s seboj,« mu je prijazno rekel. »Če boste karkoli potrebovali, kar povejte.«

»Hvala! Naročil si mi, da moram takoj odpotovati, zato se mvezel zavoju s seboj le najmanjšo. Upam, da ne bom dolgo tu. Naprej si moram poljskati sobo...«

»Čemu bi jo iskal? Kar tu lahko stanujete.«

»Poštni upravnik je predstavil novega nadzornika vsemu osebju, potem pa sta šla v gostilno. Pila sta šganje. Kave ni bilo dobiti. Dolgo ste se pogovarjala. Ivica se je zanimal za razmere. Upravnik je bil zgovoren. Največ sta seveda govorila o partizanih. Ivica je izvedel, da jih je v okolici mnogo.

»Kako to, da jih ne preganjajo, da jih ne polovijo?« ga je zanimalo.

»Kdo bi vedel? Zdi se mi, da je žandarmerija prešibka, da se boji...«

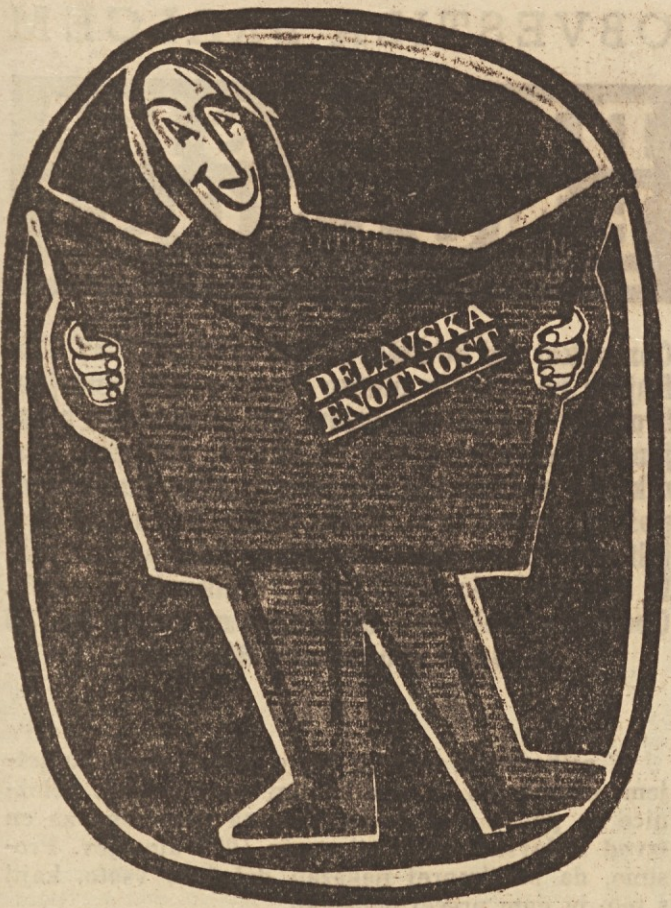
»Malo bom šel iz mesta, ogledal bi si linije,« je Ivica popoldne povedal upravniku. »Ali bi si lahko kje izposodil kolo?«

»Svoje vam bom dal.«

»V delavnici je vzel nekaj orodja: kar tako, si je rekel na tistem. Dal so mu kečke, odvijale, nekaj izollirnega traku, Mačka je odklonil, češ najbrž mu ne bo treba plezati po drogovi.

S seboj je imel aparat in kakih deset metrov drobne bakrene žice. Odpravil se je ob sarajevski brzojavni liniji. Kakih šest kilometrov daleč je prišel, potem pa so mu začele pohajati moči. Posedel je ob cesti, da bi se oddahnil. Za njim je bilo grmčevje. Ko se je oddahnil, je nastavljal usesa. Vse tisto, le listje je pošumevalo, vmes pa so bili murni. Njegove mestna ušesa niso razpoznala ničesar drugega. Pogledal je po cesti. Nikogar ni bilo. Vstal je in vzel iz zavoja telefonski aparat. Prvo poročilo bom poslal, si je rekel. Na konec žice je privezal kamen in ga vrgel čez napeljav. Naprej je v aparatu šumelo, potem je slišal razgovor. Na enem koncu je bilo Sarajevo.

»Halo, pol, se je Ivica vmešal v pogovor.«

za vsakega delovnega človeka!
Najcenejši tednik v Sloveniji!
Mesečna naročnina samo 80 dinarjev

Občinska zveza za telesno vzgojo JESENICE

razpisuje mesto Tehničnega sekretarja

POGOJI: 1. visoka, višja ali srednja šola za telesno vzgojo —

2. aktivni športni delavec z dokončano srednjo šolo.

Plača po pravilniku športne zveze ali po dogovoru. — Pisme-

no prijavo pošljite do 10. marca na Občinsko zvezo za te-
lesno vzgojo Jesenice.

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij v
tovarni kovinsko predelovalne industrije

»SATURNUS« — Ljubljana-Moste

razpisuje naslednja delovna mesta:

stenodaktilografije

po možnosti s pasivnim znanjem angleškega ali nem-
škega jezika

administratorke

s pasivnim znanjem enega tujega jezika

strojnega tehnika

za konstrukcijo in pripravo dela

Pismene ponudbe pošljite ali se osebno zglasite v tajništvu
podjetja.

OBVESTILO

Obveščamo podjetja in obrtnike, da smo odprli delavnice
za popravila in previjanje elektromotorjev in transforma-
torjev

Vsa dela opravljamo strokovno, solidno in v najkrajših rokih.

Naročila sporočajte osebno, pisмено ali telefonično na upra-
vo podjetja. Sprejemajo pa jih tudi vsi rajoni

Po želji naročnika izvršimo tudi vse prevoze elektromotorjev
in transformatorjev z lastnimi avtomobili

ELEKTRO TRBOVLJE — TRBOVLJE

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij
pri

Elektrotehničnem podjetju

»ELEKTROTEHNA«

LJUBLJANA, PARMOVA CESTA 33

TRGOVSKIH POMOČNIKOV

za elektro in radio stroko

Plača po tarifnem pravilniku in pravilniku po učinku. —
Ponudbe z navedbo šolske izobrazbe in dosedanjih zaposlitev
pošljite na upravo podjetja.

»Ivan Milutinović«

Tekstilna
industrija
ZEMUN

Tvornička ul. br. 14

Tel: 37-250

Predstavništva:

BEOGRAD — ul. 7. jula br. 34 — Tel. 26-843

SARAJEVO — ul. Mustafa Golubovića 6/I
— Tel. 54-07

NIS — ul. Trg Pavla Stojkovića br. 34 —
Tel. 20-32

PROIZVODI:

blago za moške obleke, moške in ženske
plašče kakor prvovrstno plastiko 60,
80 in 100 %.

ROSHAR širine 40, 45 in 50 cm.

Volna za ročna dela »MACA« in vse
vrste VOLNENEGA, ČESANEGA IN
VLEČENEGA PREDIVA ZA TRIKO-
TAZO IN INDUSTRIJO.

TISKANINA

tovarna
tiskanega
blaga

K R A N J

TELEFONI: CENTRALA 28-81

Nudimo vam svoje priznane izdelke:

bombažne in stanične tkanine

v vseh modnih barvah in odtenkih

Naše tkanine so znane na domačem in inozemskem tr-
žišču kot kvalitetne po izdelavi in trajnosti

Naročila izvršujemo točno in solidno!

»ŠUMI« — tovarna bonbonov,
čokolade in peciva — Ljublja-
na, Gradišče št. 9

razpisuje delovno mesto

sekretarja podjetja

Pogoji: visoka izobrazba ali
srednja izobrazba s petletno
prakso v upravno-pravni služ-
bi. — Prošnje pošljite ali pa
se osebno zglasite v sekretaria-
tu podjetja do 15. marca 1961.

STROJNO INDUSTRIJSKO PODJETJE

»INDOŠ« LJUBLJANA-MOSTE

sprejme

s takojšnjim nastopom ali na-

stopom po dogovoru

pomožnega skladiš-

nika

visokokvalificirane-

ga ali kvalificira-

nega varilca

za elektrovarjenje

Stanovanj ni na razpolago. —

Plača po učinku.

Spored RTV Ljubljana za teden od 27. febr. do 5. marca 1961

ONEDELJEK

TOREK

SREDA

ČETRTEK

PETER

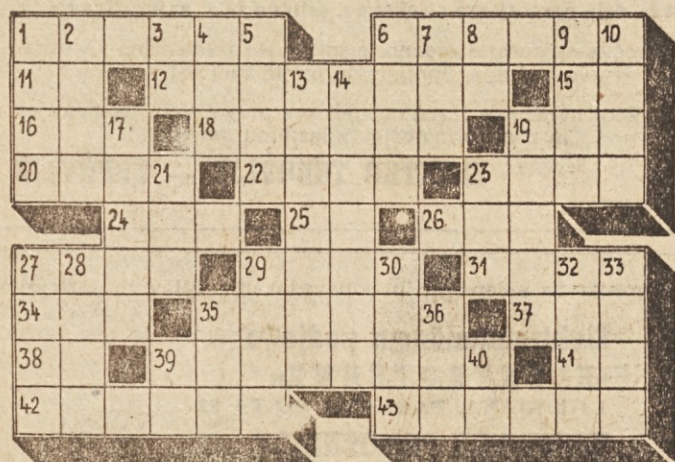
SOBOTA

NEDELJA

27. februarja 8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) 8.10—8.30 Z domačimi melodijami v vesel dani 8.30—8.40 Reklame 8.05 Drobne orkestralne skladbe 8.40 Trije plesni orkestri 9.00 Naš podlistek 9.20 Iz Mozartovih oper 10.15 Vedri zvoki 10.40 Zbori Vasilija Mirka 11.00 Po svetu jazza 11.30 Za otroke 12.00 Vaški oktet Vas pozdravlja 12.15 Radijska kmečka univerza 12.25 Zvočni kaleidoskop 12.45 Majhen koncert hornista Jožeta Falouta 13.15 Obvestila in zabavna glasba 13.30 Baročne skladbe igra Mariborski instrumentalni ansambel 13.50 Zabavni popuri 14.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo 14.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba 14.40 Naši popotniki na tujem 14.00 Popoldanski koncert operne glasbe 17.00 Lokalni dnevnik 17.15 Šoferjem na poti 18.00 Sportni tednik 18.15 Johannes Brahms: Lepa Mageiona 18.50 Človek in zdravje 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba 19.30 Radijski dnevnik 20.00 Glasbeni varieté 20.45 Kulturni globus 21.05—23.00 Koncert orkestra Beograjske filharmonije 23.05 Iz naših studiov 23.55 Prijeten počitek! 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje DRUGI PROGRAM 19.00 Nando Roje: Borčeva vrnitev, kantata 19.30 Radijski dnevnik 20.00 Skladateljski opus A. Weberna 20.30 Utrjuje svojo angleščino — 8. lekcija 20.45 Revija zabavnih melodij 21.00—22.15 Napoved časa, poročila	28. februarja 8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) 8.25—8.45 Z domačimi melodijami v vesel dani 8.30—8.40 Reklame 8.05 Izberite melodijo tedna! 8.50 Kitara in ritmu 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo 9.25 Blagoje Bersa: Sončne poljane 9.40 Zenski zbor »Svoboda« 10.15 Zgornja Siska 10.15 Iz slovenske solistične glasbe 10.40 Utrjuje svojo angleščino! 10.55 Zabavni orkester Alfred Scholz 11.00 Odlomki iz opere Faust 11.30 Deset minut iz naše beležnice 11.40 Sovjetska in poljska zabavna glasba 12.00 Danica Filipič in Greta Ložar sta nabrali nekaj novih pesmic 12.15 Kmetijski nasveti 12.25 Zabaven opoldanski spored 13.30 Glasbene razglednice 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo 14.35 Dva prizora iz opere 15.40 Listi iz domače književnosti 16.00 Izbral smo za vas 17.00 Lokalni dnevnik 17.15 Razgovor z volivci 17.25 Robert Schumann: Koncert za klavir in orkester v a-molu 18.00 Iz naših kolektivov 18.15 Dve skladbi Bojana Adamca 18.20 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe 18.45 Izobraževalni obzornik 19.30 Radijski dnevnik 20.00 Tonade in moderna španska zborovska dela 20.30 Radijska igra 21.30 Matija Tomec: Nizki rej, suite koroških plesov za orkester 21.45 Iz filmov in glasbenih revij 22.15 Komorni večeri pri W. A. Mozartu 23.05 Za ljubitelje popevka 23.25 Po svetu jazza 23.55 Prijeten počitek! DRUGI PROGRAM 19.00 Dva odlomka iz opere »Kavaler z rožo« 19.30 Radijski dnevnik 20.00 Koncert v miniaturo 20.30 Orkestrni tega tedna 21.30 John Bergen: Idealni kritiki in boreci se kritiki 21.45 Modern jazz quartet 22.00—22.15 Napoved časa, poročila	1. marca 8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) 8.10—8.30 Z domačimi melodijami v vesel dani 8.30—8.40 Reklame 8.05 Mladi talenti Srednje glasbene šole iz Ljubljane pred mikrofonom 8.20 Franz Schubert: Simfonijski št. 6 v C-duru 9.00 Jezikovni pogovori 9.15 Ali vam ugaja? 10.15 Prizori in arije iz Verdijeve Traviate 11.00 Od polke do rock and rolla 11.30 Za cimbane 12.00 Domači intermezzo 12.15 Radijska kmečka univerza 12.25 Zabaven opoldanski spored 13.15 Obvestila in zabavna glasba 13.30 Iz skladateljske skicirke Heitorja Ville-Lobosa 14.35 Orgle in orglice 14.40 »Venite, rožice moje« — slovenske pesmi 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba 15.45 Radijska univerza 16.00 Koncert po željah poslušalcev 17.00 Lokalni dnevnik 17.15 Sestanek v sredo 17.30 Glasbeni spomini z orkestru Geoff Love 17.45 Jazz na koncertnem odru 18.00 Kulturna kronika 18.20 Novejša skladbe iz slovenske zborovske kulture 18.45 S citrami po Evropi 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba 19.30 Radijski dnevnik 20.00 Eugen D'Albert: Nižava, opera v 2. dejanjih 22.15 V ritmu današnjih dni 22.50 Literarni nohturno 23.05 Iz modernega glasbenega sveta 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje DRUGI PROGRAM 19.00 Angleščina za mladino 19.15 Planist Bill Butler ob spremljavi ritma 19.30 Radijski dnevnik 20.00 Paul Hindemith: Tema z varijacijami za klavir in godalni orkester 20.30 Ruski tečaj za začetnike 20.45 Trikrat petnajst 21.30 Moderna plesna glasba 22.00—22.15 Napoved časa, poročila	2. marca 8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) 8.25—8.45 Z domačimi melodijami v vesel dani 8.30—8.40 Reklame 8.05 Glasba ob delu 8.35 Zbor RTV Ljubljana poje skladbe staroklasičnih mojstrov 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo 9.25 Claude Debussy: Sest starodavnih napisov — Maurice Ravel: Gaspard de la nuit 10.15 S popevkami po Evropi 10.40 Pet minut za novo pesmiko 11.00 Ruski tečaj za začetnike 11.15 Hammond orgle 11.20 Orkester Jugoslovanske radiotelevizije 12.00 »Oj more duboko...« 12.15 Kmetijski nasveti 12.25 Arije in dvospevi iz oper »Ivajlo« Marina Golemičeva» Modesta Musorgskega 13.30 Veliki plesni orkestri 13.50 Nastopa Koroški akademski oktet 14.05 Odlomki iz baletov 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba 15.40 Iz svetovne književnosti 16.00 Euleta za zabavo 16.30 Pianist György Sebők 17.00 Lokalni dnevnik 17.45 45 minut turizma in melodij 18.00 Orkestralni odlomki iz opere »Sunčnica« 18.30 Boris Papandopule in »Prodana nevesta« Bedricha Smetane 18.30 Petnajst minut z Ljubljanskim jazz ansamblom 18.45 Ljudski parlament 19.30 Radijski dnevnik 20.00 Cetrikov večer domačih pesmi in napevov 20.45 Literarni večer 21.25 Gražyna Bacwicz: Uvertura 21.30 Z zabavnimi orkestri čez kontinente 22.15 Po svetu jazza 22.45 Paul Hindemith: Ples za klavir op. 19 23.05 Mladim plesalcem 23.55 Prijeten počitek! 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje DRUGI PROGRAM 19.00 Melodije iz filma 19.20 Poslednji raj 19.30 Pevka Liljana Petrović 19.30 Radijski dnevnik 20.00 Arnold Schönberg: Pesmi o Gurreju 22.00—22.15 Napoved časa, poročila	3. marca 8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) 8.10—8.30 Z domačimi melodijami v vesel dani 8.30—8.40 Reklame 8.05 Koroske narodne 8.25 Zvočna panorama 9.00 Naš podlistek 9.20 Benjamin Britten: Glasbena matineja 9.35 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe 10.15 Igra vam violončelist Oton Bajde 10.35 Veliki zabavni orkestri 11.00 Scene iz opere Turandot 11.30 Človek in zdravje 11.40 Sedem popevk za sedem pevcev 12.00 Petnajst minut s kmečko godbo 12.15 Radijska kmečka univerza 12.25 Klavir in ritmu 12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja 13.15 Obvestila in zabavna glasba 13.30 Melodije za dober tek 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo 14.35 Dva odlomka iz opere Danila Svara »Slovo od mladosti« 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba 15.45 Radijska univerza 16.00 Petkovo glasbeno popoldne 17.00 Lokalni dnevnik 17.15 Razgovor z volivci 17.25 Od plesišča do plesišča 18.00 Iz naših kolektivov 18.15 Orkester Raphaela 18.30 V dvoranah Svobode in prosvetnih društev 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba 19.30 Radijski dnevnik 20.00 Cetrt ure z orkestrom Ray Martin 20.15 Tedenski zunanjepolitični pregled 20.30 Z violino skozi čas 21.15 Oddaja o morju in pomorskih 22.15 Po strunah in tipkah 22.35 Moderna plesna glasba 22.50 Literarni nohturno 23.05 Nočni komorni koncert 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje DRUGI PROGRAM 19.00 Zapišite narek! — tečaj za angleški jezik 19.15 Vokalni kvartet The Hi-Los v jazzu 19.30 Radijski dnevnik 20.00 Igramo za vas 20.37 Književnost v anekdotah 21.00 Gian Carlo Menotti: Meditacija, opera v 2. dejanjih 22.00—22.15 Napoved časa, poročila	4. marca 8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) 8.25—8.45 Z domačimi melodijami v vesel dani 8.30—8.40 Reklame 8.05 Glasba ob delu 8.30 Violinist Karlo Rupel pred mikrofonom 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo 9.25 Koktajl za zabavo 10.15 Danilo Bučar: Belokranjske pisanice 10.40 Angleščina za mladino 10.55 V ritmu polke 11.00 P svetu jazza 11.30 Pionirski tednik 11.50 Otroci pozdravljajo 12.00 Trio Rudija Bardorfertja 12.15 Kmetijski nasveti 12.25 Zabaven opoldanski spored 13.15 Obvestila in zabavna glasba 13.30 Domača mešanica... 13.50 Od arije do arije 14.20 Sport in športniki 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba 15.40 S knjižnega trga 16.00 Za razvedrilo 16.25 Iz najnovejšega repertoarja Jugotona 16.40 Komorni-moški zbor iz Celja 17.00 Lokalni dnevnik 17.15 Po kinu se dobimo 17.45 Pevac Marko Novosel 18.00 Jezikovni pogovori 18.15 Bedrich Smetana: Vysehrad — simfonična pesnitev 18.30 Koracnica s španskimi pihalnimi godbami 18.45 Okno v svet 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba 19.30 Radijski dnevnik 20.00 Pozor, snemanje! 20.20 Henry Cecl: Obe plati postave 21.00 Poslušaj in povej nam! 22.15 Oddaja za naše izseljence 23.05 Do polnoči v plesnem ritmu 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje DRUGI PROGRAM 19.00 Pol ure z zabavnimi zbori 19.30 Radijski dnevnik 20.00 Sobotni glasbeni večer 21.00 Glasba za ples 22.00 Napoved časa, poročila 22.15—23.00 Nemski jazzovski festival	5. marca 6.00—6.30 Jutranji pozdrav 6.30 Veselo na poti 7.15 Reklame 7.30 Radijski koledar in prireditve dneva 7.35 Pihalni orkester LM 8.00 Mladinska radijska igra 9.00 Iz albuma otroških skladb 9.10 Vedri zvoki 9.30 Orkestrni tega tedna 10.00 Se pomnite, tovariši... 10.30 Marjan Lipovšek: Doma vina, simfonična pesnitev 10.45 Z zabavno glasbo v no teden! 11.30 Nace Grom: Ljudje in čas prek Mure 12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. 13.15 Obvestila in zabavna glasba 13.30 Za našo vas 13.45 Koncert pri vas doma 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. 15.15 Reklame 15.30 Kar radi poslušate 16.00 Humoreska tega tedna 16.20 Majhni zabavni ansambli 16.40 Peli so jih mati moja 17.00 Za nedeljsko popoldne 17.30 Radijska igra 18.24 Frano Povia: Rapsodija Gold 18.35 Nekaj starih in novih domačih viž 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba 19.30 Lokalni dnevnik in športna poročila 20.05 Izberite melodijo tedna 20.50 Plesni orkester Marty Gold 21.00 Sprehodi po glasbeni galeriji 22.15 Ples ob radijskem sprejemniku 23.05 Nočni komorni koncert 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje DRUGI PROGRAM 12.00 Nedeljski simfonični koncert 13.10 Zabavni zvoki 13.45 Iz solistične glasbe 14.15 Popevke in plesni ritmi 15.10—16.00 Popoldanski operni koncert 16.00 Ivan Brkanović: Druga simfonija 19.30 Radijski dnevnik in športna poročila 20.05 Rolf Liebermann: Prvo dejanje opere Soia za žene 20.45 Mednarodna radijska univerza 21.00 Novi posnetki zabavnega orkestra Alfred Scholz 21.30 Zbirali plošč pred mikrofonom — Majda Sepe 22.00—22.15 Napoved časa, poročila
--	---	--	--	---	---	---

Za razvedrilo in kratek čas

Križanka št. 8

Vodoravno: 1. brezverec; 6. naslov; 11. grška črka; 12. znani utopični roman Karla Capka, po katerem so posneli tudi film; 15. kemični znak za najlažjo kovino; 16. številnik; 18. očesna bolezen; 19. tla; 20. indijsko žensko oblačilo; 22. pokrajina v Indokini; 23. deveta stopnja v glasbi; 24. žensko ime; 25. različna soglasnika; 26. vrsta, zaporedje; 27. krvoločna nočna zver; 29. malo opojna pijača; 31. madeži; 34. huda žuželka; 35. mesto v Švici; 37. pojav na vodni gladini; 38. različna soglasnika; 39. brzica na Nilu; 41. nota v solmizaciji; 42. največja puščava na svetu; 43. glavno mesto evropske države.

Navpično: 1. starogrški bog uničujočih voj; 2. velika utežna enota; 3. začetnici velikega nemškega filozofa (1724-1804); 4. ribja koščica; 5. izraz pri tehtanju; 6. najmanjši delec snovi;

7. produkt pri gorenju; 8. skrajni konec polotoka; 9. velika afriška in azijska žival; 10. znana Verdijska opera; 13. pivnica, vojaška točilnica; 14. večni popotnik; 17. borišče; 19. klic, vabilo; 21. vrba; 23. reka v Afriki; 27. metalurško gorivo; 28. del obraza; 29. del stopala; 30. velika posoda elipsaste oblike; 32. podkožna maščoba; 33. delovni polet, zanos; 35. sijaj ognja; 36. veznik; 39. duša starih Egipčanov; 40. začetnici primka in imena velikega izumitelja našega rodu, ki je živel in delal v Ameriki.

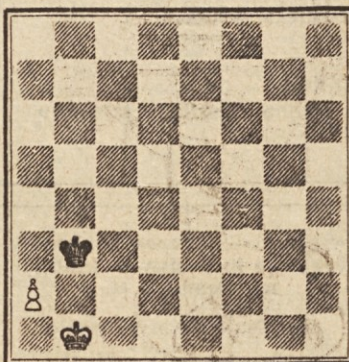
REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. skarabej, 8. potep, 16. ute, 17. ako, 19. oris, 20. ej, 16. ute, 17. ako, 19. oris, 20. senat, 24. akt, t, 25. onega, 27. lepak, u, 29. rum, 31. rondo, 33. Ibsen, 35. opal, 37. ril, 38. sto, 39. nj, 40. sodila, 42. atletika, 45. triki, 46. anuiteta.

ŠAH • ŠAH • ŠAH

»Krivougli« lovec, kakor mu pravijo šahisti iz bratskih republik, je torej velika reva. Vsi se mu izogibajo ali pa, če gre za nasprotno stran, krmarijo oz. poskušajo krmariti šahovsko partijo v te remijske vode. Zato si velja tudi to zadevščino zapomniti in jo s pridom uporabiti, kadar se za to pokaže priložnost.

Danes spet nekaj drugega. Kar pogledate diagram! Deska je zaobrnjena, se pravi, da je beli pripeljal v boju z nasprotno trdnjavo svojega kmeta, zadnjo rešilno bilko, že do zadnje vrste. Toda na potezi ni beli, ker bi se tedaj partija po a2-a1D končala zaradi TxD remi, marveč črni.

Kaj bo storil črni? Vsak ko ličkej bister šahist bo potegnil trdnjavo recimo na h8 in smehljaje čakal, za kaj se bo odločil beli. In kako bi se Vi? Stiri možnosti so za bele, da postavi na desko novo damo, trdnjavo, skakača ali lovca.

Začnimo pri najmočnejši figuri, pri dami. Po a2-a1D sledi takoj mat s potezo Th8-h1. Varianta z damo torej že odpade. Kaj pa trdnjava? Tudi z njo ni nič boljše. Spet je beli po enaki potezi črnega takoj mat. Isto velja še za lovca. Torej nam preostane le upanje, da se beli reši v remi s skakačem, toliko bolj, ker je črni kralj po a2-a1S — v šahu. Toda tudi ta up gre po vodi. Komaj štiri poteze ima beli na izbiri. Kbl-cl pomeni toliko kot mat v eni potezi, oba skoka s skakačem (na b3 ali c2) pomenita takojšnje jemanje te figure s kraljem, ali pa se to zgodi potezo pozneje po vmesnem šahu s trdnjavo na h1. Ostane le še poteza Kbl-a2. Tu pa sledi tiha poteza s trdnjavo na b1 in zdaj črni čaka: po Ka2-a3 da mat na a8, sicer pa se to zgodi malce pozneje, potem ko pobere vmes spet konja. Zanimivo!

OBVESTILA BRALCEM

DELAVSKA ENOTNOST

Cez nekaj dni bo izšel II. del »POGOVOROV 60«. Knjiga bo stala v platno vezana 400 dinarjev, broširana pa 360 dinarjev. Ker je naklada omejena, opozarjamo vse ustanove, podjetja, sindikalne podružnice in posameznike, da čimprej pošljejo naročila — Vsem tistim, ki so lani prejeli »Pogovore 60« I. del, bomo zdaj poslali tudi II. del, da bodo imeli našo publikacijo v celoti. Obenem obveščamo, da imamo na zalogi še 120 izvodov »Pogovorov 60« I. del.

*

V prihodnjem mesecu bomo poslali vsem podjetjem, ustanovam in sindikalnim podružnicam položnice za plačilo naročnine. Celotna naročnina za en izvod Delavske enotnosti znaša 1000 dinarjev. Prosim, da bi čimprej nakazali določeno vsoto, kajti s tem bi nam precej pomagali.

Posamezni naročniki bodo tudi v prihodnje plačevali naročnino mesečno oziroma tromesečno po pismonošah oziroma poverjenikih Delavske enotnosti v sindikalnih podružnicah. Mesečna naročnina Delavske enotnosti je 80 dinarjev.

To je tudi odgovor vsem tistim, ki sprašujejo, kako bodo letos poravnali naročnino in kako je s ceno Delavske enotnosti sploh.

*

Na željo in zahtevo številnih naših kolektivov in bralcev smo (kakor ste že videli v prejšnji številki) uvedli posebno rubriko »Podjetjem, ustanovam, proizvajalcem in uslužbencem...« V tej rubriki objavljamo predvsem razpise delovnih mest in oglase o prodaji osnovnih sredstev. Interesentom dajemo 25-odstotni popust, za večkratno objavo pa celo 40-odstotni popust.

*

Te dni prihajajo iz knjigovoznice prvi izvodi »Pogovorov 60« II. del. Knjiga stane v platno vezana 400 dinarjev, broširana pa 360 dinarjev. Ker je naklada omejena, prosimo vse ustanove, podjetja, sindikalne podružnice in posameznike, da čimprej pošljejo naročila. Vsem tistim, ki so lani prejeli »Pogovore 60« I. del, bomo zdaj poslali tudi II. del, da bodo imeli našo publikacijo v celoti. Tisti pa, ki ne žele dobiti II. dela, naj nam to pravočasno sporočijo.

V PRIHODNJI ŠTEVILKI

● POMEMBNA NOVOST V NAŠIH GOSPODARSKIH UKREPIH JE KONČNO ODPRAVLJENO BLOKIRANJE AMORTIZACIJE. O TEM, KAJ POMENI TO ZA NAŠA PODJETJA IN ZA NAŠE GOSPODARSTVO SPLOH, BO PISAL MILAN GOVEKAR.

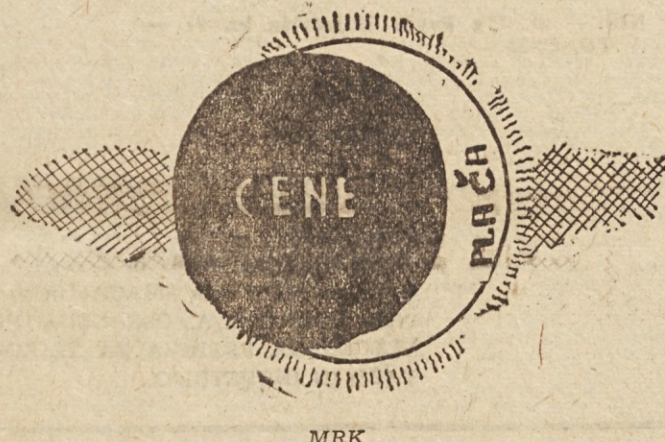
● ZA DAN ŽENA, 8. MAREC, PA BOMO V PRIHODNJI ŠTEVILKI OBJAVILI GRADIVO S »SESTANKA V UREDNIŠTVU«, KI BO OBRAVNAVAL POLOŽAJ ZAPOSLENIH ŽENA NA DELOVNEM MESTU, DRUŽBENEM IN DELAVSKEM SAMOUPRAVLJANJU IN V ZASEBNEM ŽIVLJENJU. SESTANEK BO VODILA IN GRADIVO PRIREDILA MARIOLA KOBALOVA.

● POSEBNA PRIVLAČNOST PRIHODNJE ŠTEVILKE PA BO POTOPIŠ NAŠEGA SODELAVCA DUŠANA KRALJA, KI JE VANDRAL S TOVARNJAKOM PODJETJA »INTEREVROPA« OD MARIBORA PA VSE DO AMSTERDAMA. DELOVNI NASLOV PRISPEVKA JE »DRUGI POMOCNIK ŠOFERJA«.

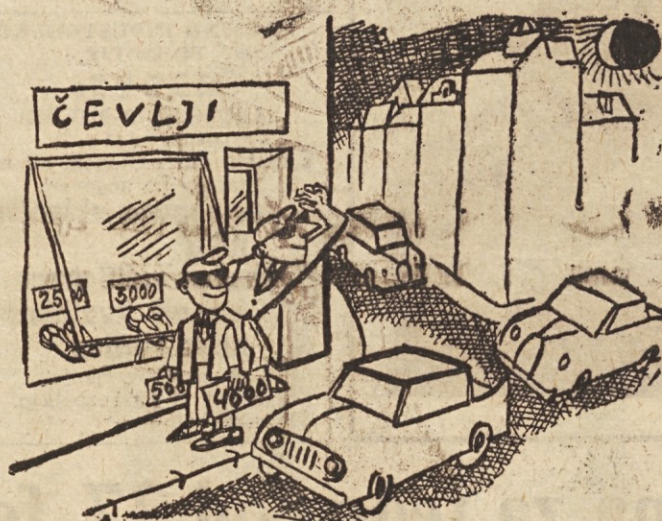
*

Zaradi pomanjkanja prostora bomo o naših marljivih sodelavcih za pridobivanje novih naročnikov pisali spet v prihodnji številki

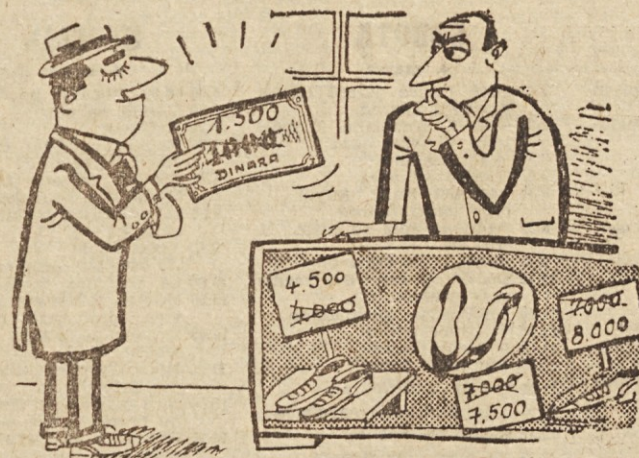
OH, TE NESREČNE CENE

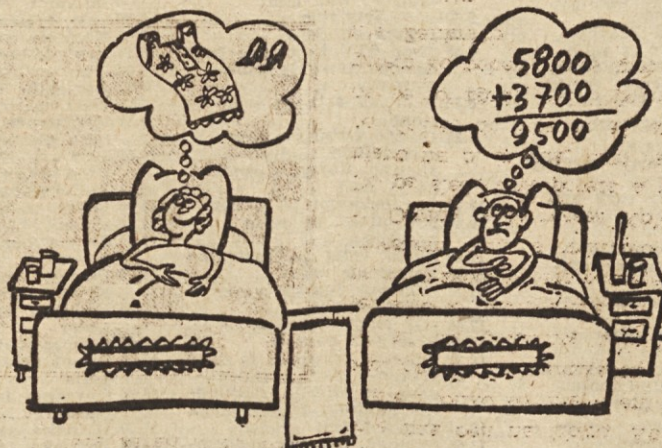
MRK

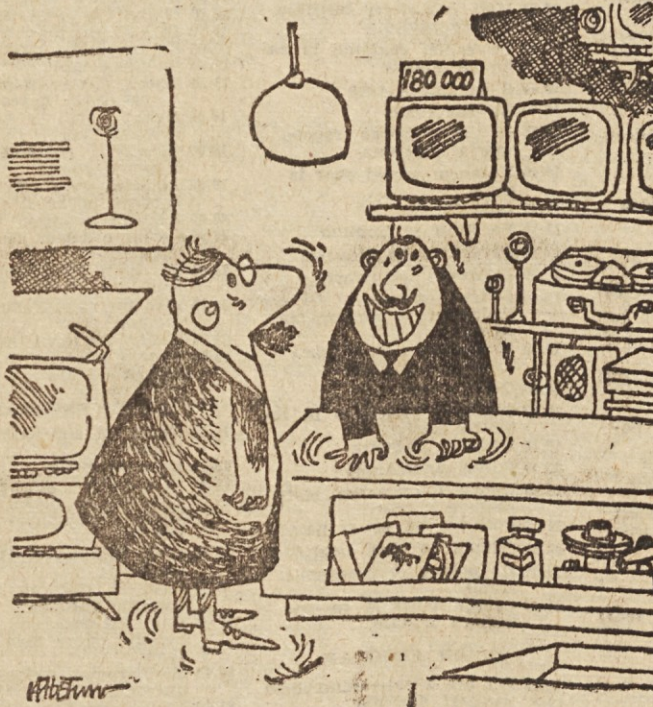
— Pazi! Čim nastopi mrk — zamenjaj cene!

BREZ BESED

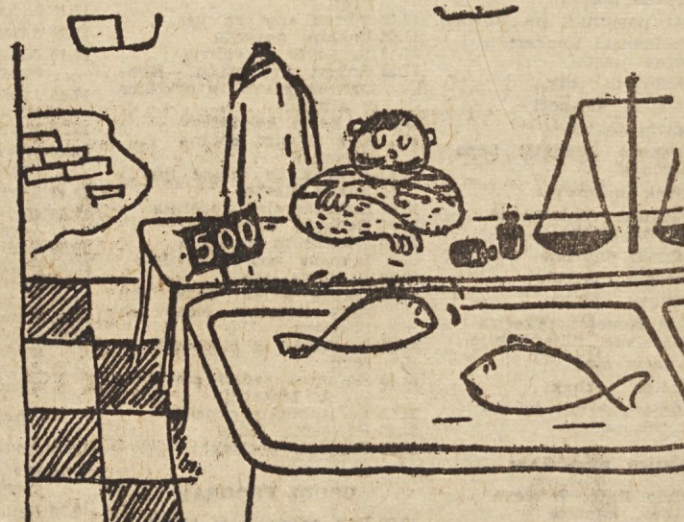
BREZ BESED

— Televizorjev za 135.000 dinarjev nimamo več. Imamo pa prav enake za 180.000 dinarjev.

BREZ BESED

— Ne boji no žalostna! Tu bova gotovo dlje živela kot v Savi!